

**ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ
ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ**

**НАЦИОНАЛЕН FSC СТАНДАРТ ЗА БЪЛГАРИЯ
ВАРИАНТ 4.0 – ЮНИ 2016 г.**

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Съдържание

ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
РЕЧНИК НА ТЕРМИНИТЕ И СЪКРАЩЕНИЯТА.....	5
ОСНОВНА ЧАСТ НА ДОКУМЕНТАЦИЯТА.....	29
ПРИНЦИП* 1 НА FSC: ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО.....	29
ПРИНЦИП* 2 НА FSC: ПРАВА НА РАБОТНИЦИТЕ И УСЛОВИЯ НА ТРУД	39
ПРИНЦИП* 3 НА FSC: ПРАВА НА КОРЕННОТО НАСЕЛЕНИЕ*	49
ПРИНЦИП* 4 НА FSC: ОБЩЕСТВЕНИ ОТНОШЕНИЯ.....	49
ПРИНЦИП* 5 НА FSC: ПОЛЗИ ОТ ГОРАТА	59
ПРИНЦИП* 6 НА FSC: ЕКОЛОГИЧНИ СТОЙНОСТИ* И ВЪЗДЕЙСТВИЯ	67
ПРИНЦИП* 7 НА FSC: УПРАВЛЕНСКО ПЛАНИРАНЕ	86
ПРИНЦИП* 8: МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА.....	97
ПРИНЦИП* 9 НА FSC: ВИСОКИ КОНСЕРВАЦИОННИ СТОЙНОСТИ*	101
ПРИНЦИП* 10: ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ГОРСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ.....	109

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ВЪВЕДЕНИЕ

Националният FSC® стандарт за отговорно управление на горите в България бе разработен съгласно Процедурата за изготвяне на национални стандарти (FSC-STD-60-006 V1-2) на Съвета по стопанисване на горите (Forest Stewardship Council®).

Разработването на националния FSC стандарт бе инициирано от WWF България през август 2014 г. Съгласно Процедурата за изготвяне на национални стандарти (FSC-STD-60-006 V1-2) на Съвета по стопанисване на горите (Forest Stewardship Council®) в България бе формирана работна група, която работи по стандарта близо 2 години. Работната група бе съставена от равен брой експерти от трите основни и задължителни сектора, които имат отношение към управлението на горите – социален, природозащитен и икономически. В работната група участваха представители на Изпълнителната агенция по горите, Министерството на земеделието и храните, Браншова камара на дървообработваща и мебелна промишленост, Изпълнителна Агенция „Главна инспекция по труда“, Съюз на лесовъдите в България, Българска Асоциация за алтернативен туризъм (БААТ), ЧНЦ „Зелени Балкани“, Асоциация на парковете в България и Българското дружество за защита на птиците. В рамките на процеса бяха проведени две обществени консултации и три теренни тествания на стандарта в България. Координацията на процеса бе изведена от WWF България.

В периода август – ноември 2014 бе изготвена първата чернова на стандарта, която бе представена за обществени консултации. Втората чернова включи резултатите от обществените консултации, както и последните промени в международните общи индикатори на FSC. Съгласно процедурата, изготвената втора чернова на стандарта бе тествана на терен. След теренното тестване и анализирането на резултатите от него, чернова на стандарта отново е предоставена за обществени консултации в периода март – май 2016 г. Последната чернова на стандарта бе разработена в периода май – юни 2016 г., като в нея бяха интегрирани релевантните коментари от проведената втора обществена консултация. Финалната 4-та версия на документа е депозирана за разглеждане в FSC на 15 юни 2016 г.

След одобрение на националния стандарт от FSC, този документ следва да замени всички останали действащи общи адаптирани стандарти на сертифициращите органи, които работят на територията на България.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Съгласно процедурата на FSC работната група, разработила стандарта е базирала работата си върху индикаторите от списъка с Международни общи индикатори на FSC (FSC-STD-60-004 V1-0 EN International Generic Indicators). Работната група е следвала правилото, че Международните общи индикатори могат да бъдат променяни в националните стандарти единствено при солидна обосновка, която не е в противоречие с принципите и критериите на FSC, които са основополагащи и винаги служат за отправна точка. Самите принципи и критерии на FSC не могат да бъдат променяни.

Верификаторите в националния стандарт са разработени, за да служат като указания в помощ на сертифициращите органи и одиторите, които извършват ежегодни проверки за спазване на принципите и критериите на FSC®. Примерни верификатори са разработени за всеки индикатор в стандарта, но не е задължително одиторите да ползват само тези верификатори.

Настоящата чернова на стандарта разглежда съвкупно изискванията за горите на големи площи и т.нар. SLIMF гори. SLIMF (small or low intensity managed forest) е съкращение от английски за гори на малки площи или гори с нисък интензитет на стопанисване/ползване. В раздела „Речник на термините и съкращенията“ е дадено определението за SLIMF за България. Индикаторите, които следва да се прилагат само за SLIMF гори са отбелязани със знак * след съответния номер на индикатора (напр. Индикатор 1.3.1.*).

В стандарта има отделни думи и изрази, които са отбелязани в курсив и със знак *(напр. *Организацията**) . Определения на тези думи и изрази ще намерите в главата „Речник на термините и съкращенията“.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

РЕЧНИК НА ТЕРМИНИТЕ И СЪКРАЩЕНИЯТА

Агенти за биологичен контрол /биологични агенти/

Живи организми, използвани за унищожаване или регулиране на популацията на други живи организми.

Адаптивно управление

Систематичен процес на постоянно подобряващи се управленски политики и практики чрез учене от резултатите от прилаганите мерки.

Ангажиране

Процесът, чрез който *Организацията** комуникира, консултира и / или предвижда участието на *заинтересованите и / или засегнати страни**, гарантирайки, че техните проблеми, желания, очаквания, нужди, права и възможности са взети предвид при създаването, изпълнението и актуализирането на *Планиращите документи**.

Биологично разнообразие

Многообразието на живите организми, включително сухоземни, морски и други водни екосистеми, както и екологичните комплекси, към които принадлежат. Това включва генетично разнообразие в рамките на отделния вид, разнообразието на видовете и екосистемите.

Биотопни дървета

Стоящи живи или мъртви дървета със специфични характеристики, които са реално или потенциално местообитание за живи организми, включващи: стари дървета; дървета с хралупи или гнезда; дървета със значително покритие от мъхове, лишей и гъби; единични дървета в открити пространства; високи/надлесни дървета в периферията на *гората**; дървета с индикации за използване от животински организми; дървета, осигуряващи хранителна база; групи дървета със значима стойност от ландшафтен и/или биологичен характер.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Верификатори

Потенциален източник на информация или доказателство, което позволява одитора да оцени съответствието с даден индикатор.

Висока консервационна стойност (ВКС)

Всяка една от следните стойности:

- **ВКС1 - Разнообразие от видове.** Концентрации на *биологично разнообразие** вкл. ендемични, *редки**, *защитени** и *застрашени** от изчезване видове, с глобално, регионално или национално *значение**.
- **ВКС2 – Екосистеми и мозайки от екосистеми на ниво *ландшафт**.** *Непокътнати горски ландшафти**, големи *екосистеми** на ниво *ландшафт** и мозайки от *екосистеми** с глобално, регионално или национално *значение**, в които съществуват жизнени популации на повечето естествено срещащи се видове в естествените им модели на разпространение и обилие.
- **ВКС3 - Екосистеми и *местообитания**.** Редки, защитени или застрашени от изчезване *екосистеми**, *местообитания** или *рефугии**.
- **ВКС 4 - Екосистемни услуги от *критично** значение.** Основни екосистемни услуги от *критично** (незаменимо) значение в определени ситуации вкл., *опазване** на водосбори и контрол на ерозията на уязвими почви и склонове.
- **ВКС 5 - Основни потребности на населението.** Места и ресурси от фундаментално значение за задоволяване на основните потребности на *местните общности** и *коренното население** (вкл. поминък, здраве, храна, вода), идентифицирани с тяхно участие.
- **ВКС6 - Културни ценности.** Места, ресурси, *местообитания** и *ландшафти** от глобално или национално културно, археологично или историческо *значение**, и/или от *критично** (незаменимо) значение за традиционната култура на *местните общности** и *коренното население**, идентифицирани с тяхно участие, вкл. културно, екологично, икономическо или религиозно/духовно *значение**

Влажни зони

Преходни зони между сухоземните и водните системи, в които нивото на подпочвените води обикновено е много близо до повърхността или земята е покрита с плитка вода. Съгласно Конвенцията от Рамсар, *влажни зони** са също всички реки, естествени и изкуствени езера, солени и сладководни блата, понори, влажни ливади, мочурища, торфища, оризища, мангрови гори, крайбрежни плитчини и дори някои коралови рифове.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Водни тела

Сезонни, временни или постоянни потоци, рекички, дерета, реки, изкуствени или естествени езера. Водните тела включват преходните зони между сухоземните и водните системи, блата, мочурища и извори.

Вредители

Организми, които са вредни или считани за такива по отношение на стопанските цели. Те могат да включват животински *вредители**, плевелни растения, патогенни гъби и други микроорганизми.

Външен ефект

Позитивните и негативните странични въздействия от дейността на *Организацията** върху трети страни (които не са директно въвлечени в тази дейност), върху даден природен ресурс или върху общото състояние на околната среда, при което пазарната цена на продуктите от тези дейности не отразява загубите или ползите за обществото и/или трети страни. Примери за различни типове негативен *външен ефект** са различните видове замърсявания в следствие на горскостопанските дейности и унищожаването на някои видове организми и екосистеми, влошаване на местния микроклимат поради неподходящи лесокulturни мероприятия и др. Примери за позитивен *външен ефект** са: осигуряването на питейна вода от добре поддържаните гори във вододайни зони, осигуряването на чист въздух и микроклимат с лечебни качества, осигуряването на достъп до гората за рекреация и събиране на *НДГП** в следствие изграждането на горски пътища, осигуряването на добри условия за естетическа наслада, създаването на добри условия за съществуване на генетично и биологично многообразие в горите, които са стопанисвани по щадящ за природата начин и др. Някои от от положителните *външни ефекти** могат да бъдат характеризирани като *екосистемни услуги**, чиято стойност не е изчислена и не се взема предвид.

Възстановява / възстановяване

В някои случаи „възстановявам“ означава да се поправят щетите нанесени върху екологичните стойности в резултат от горскостопанските или други дейности. В други случаи "възстановяване" означава формирането на по-естествени условия в обекти, в които естествената природна среда е силно деградираща или са били превърнати в земя за друг вид ползване. В Принципите и Критериите на настоящия стандарт тези думи не се използват в смисъл да бъдат възстановявани праисторически, пред-индустриални

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

или други ранни екосистеми, съществували на даденото място. Организацията* не е задължена да възстанови екологични стойности, които са били засегнати от фактори извън нейния контрол.

Следният документ на FSC - FSC-POL-20-003 The Excision of Areas from the Scope of Certification, описва процедурите чрез, които такива територии могат да бъдат изключвани от обхвата на сertiфиката, когато това е удачно.

Организацията не е длъжна да възстановява екологични стойности, които е възможно да са съществували в историческото или праисторическо минало, или които са били негативно засегнати от предишни собственици или организации. Все пак се очаква Организацията да предприеме разуми мерки за смекчаване, контрол и предотвратяване на деградацията на екологичните стойности ако такава деградация продължава в момента, макар причината за нейното възникване да е била в миналото.

ГМО / Генетично модифициран организъм

Организъм, в който генетичният материал е бил променен по начин, който не настъпва естествено при чифтосване и/или естествена рекомбинация.

Генотип: Генетичната конституцията на организма

Гора:

Земя, заета от горскодървесна растителност:

1. с площ не по-малка от един декар, височина на дървостоя в зряла възраст не по-малко от 5 м, широчина на насаждението, измерена между стъблата на крайните дървета, не по-малко от 10 м, и проекция на короните не по-малка от 10 на сто от площта на насаждението;
2. площи, които са в процес на възобновяване и все още не са достигнали, но се очаква да достигнат минимална проекция на короните 10 на сто и височина на дърветата 5 м;
3. площи, които в резултат на антропогенна дейност или естествени причини са временно обезлесени, но подлежат на възобновяване;
4. защитни горски пояси, както и ивици от дървета с площ, по-голяма от един декар, и широчина над 10 м;
5. насаждения в системи и съоръжения за предпазване от вредното въздействие на водите;
6. клекови формации;
7. съобщества от дървесни или храстови видове, разположени край водни обекти.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Гори във фаза на старост

Гори в последната фаза от развитието си, не е съществено повлиян от едроплощни природни нарушения* и антропогенни въздействия и се характеризира с неравномерна пространствена и възрастова структура; наличие на стари живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид и месторастене; стоящи и паднали големи мъртви дървета в различни фази на разлагане. При липса на гори с характеристиките на ГФС на територията на ГСЕ, се определят гори с потенциал за превръщането им в ГФС, които се управляват по начин, водещ до формиране на характеристики на гори във фаза на старост. Трансформацията от зрели гори към гори във фаза на старост е постепенна и продължителността ѝ в голяма степен зависи от дървесния състав (видовете достигат за различно време пределна физиологична възраст), условията на месторастене (периодът е по кратък на добри месторастения, отколкото на бедни) и първоначалната структура на насажденията (при хомогенна структура е по-бавно в сравнение с хетерогенната). За да може да достигнат характеристиките на горите във фаза на старост определените гори трябва да се оставят на естествената им динамика. В тях не се допуска лесовъдска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на едроплощни природни нарушения, заемащи над 30% от площта на съответната гора във фаза на старост.

Гори с високи консервационни стойности (ГВКС)

Горски територии, които притежават поне една от шестте високи консервационни стойности според определението на FSC за ВКС*. (виж по-горе)

Горскостопанска единица (ГСЕ)

Пространствена единица или единици обект на FSC сертификация, с ясно определени граници и управлявана съгласно дългосрочни цели, заложи в *Планиращите документи**. Това включва:

- всички територии, сгради и съоръжения в рамките на или прилежащи към тази пространствена единица, върху които *Организацията** притежава права на управление и ползване, и ги упражнява по начин допринасящ за постигане на управленските цели; и
- всички територии, сгради и съоръжения извън тази пространствена единица, използвани от *Организацията** или от нейно име, по начин допринасящ единствено за постигане на управленските цели.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Горски култури

Гори създадени чрез залесяване или засаждане, или чрез използване на комбинирани методи (естествено и изкуствено възобновяване), често съставени от един или няколко вида, едновъзрастни и с равномерна пространствена структура. Горски култури, които с течение на времето са придобили основни характеристики и ключови елементи на естествени горски екосистеми, могат да бъдат считани за *естествени гори**, а самото възобновяване да не бъде считано за превръщане (конверсия).

ГСЕ (виж определението за Горскостопанска единица)

Дървета на бъдещето

Жизнени дървета от желани дървесни видове с качествени стъбла и корони, от които в зряла възраст се очаква да се добият качествени сортименти с определени параметри.

Едроплощни природни нарушения: Виж определението за „природни нарушения“ по-долу.

Екологични стойности

Следният набор от елементи на биофизичната и човешка околна среда:

- *Екосистемни функции** (вкл. улавяне и съхраняване на въглерод)
- *Биологично разнообразие**
- Водоизточници
- Почви
- Атмосфера
- *Ландшафтни стойности** (вкл. такива с културно и духовна значение)

Действителната стойност, давана на тези елементи зависи от човешките и обществени възприятия.

Екосистема

Динамичен комплекс на групи от растителни, животински, гъбни и микроорганизмови съобщества и тяхната нежива околна среда, които си взаимодействат като функционална единица.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Екосистемни услуги

Това са ползите, които хората получават от екосистемите. Те включват:

- Предоставяне на продукти като храна, вода, материали за бита и др.
- Регулиращи функции – предпазване от наводнения, засушавания, ерозия, поддържане качеството на въздуха, климата и др.
- Поддържащи функции – почвообразуване, поддържане кръговрата на веществата и др.
- Културни, духовни, естетически, рекреационни и др. нематериални ползи.

Екосистемна функция

Съвкупността между структурните компоненти (вода, почва, атмосфера, флора, фауна и др.) и биологичните, геохимични и физични процеси, които протичат в рамките на една горска екосистема и между екосистемите (вкл. първична продуктивност, разлагане, хранителна верига, кръговрат на веществата и др.). Терминът „екосистемни функции“ кореспондира с термина „екологични процеси“. За целите на FSC това определение включва екологични и еволюционни процеси като генетична миграция между различни популации на един и същи вид, *природни нарушения**, цикли на възстановяване, етапи на сукцесия.

Естествени гори

Гори, в които всички или почти всички дървета са *местни видове**, и в които са налице много от основните характеристики и ключови елементи на естествените горски екосистеми, вкл. богатство на *биологичното разнообразие**, почвени характеристики и др. За целите на националния стандарт, като *естествени гори** се класифицират и *горски култури** от *местни видове**, в ареала на основния дървесен вид, които се управляват с цели и методи, валидни за съответните *естествени гори** (виж и определението за „горски култури“).

Естествени открити пространства

Естествени или *полу-естествени местообитания** в горските територии, в които покритието с дървета и храсти е не по-голямо от 20% и могат да бъдат определени като крайбрежни пясъчни дюни и континентални дюни; храстови съобщества; естествени и полуестествени тревни формации; преовлажнени тресавища, калища и мочурища; скални *местообитания** и пещери.

Забележка: За разграничаване на изброените групи от екосистеми е използвана класификацията на *местообитанията** по EUNIS.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Задължителни кодекси за добри практики

Ръководство, наръчник или друг източник на технически инструкции, който *Организацията** е задължена да използва. Пример за такъв документ е Етичният кодекс на държавните горски стопанства в България.

Заинтересована страна

Всяко лице или група лица, които проявяват интерес, или за които се знае, че имат интерес към дейността на *Организацията** в ГСЕ*.

Законен

В съответствие с националното законодателство (вкл. подзаконовите нормативни актове) и областните и общински нормативни актове. Терминът "законен" включва също така решения, направени от компетентните органи, когато тези решения произтичат директно и логично от законите и наредбите и са в съгласие с тях. Решенията, взети от компетентните органи не могат да бъдат считани за „законни“, ако те не произтичат пряко и логично от законите и подзаконовите разпоредби, а са плод на субективна преценка.

Законно компетентен: Упълномощен да изпълнява определена функция съгласно законодателството.

Законов статут

Начинът по който ГСЕ е класифицирана според закона. По отношение на собствеността, например, ГСЕ може да бъде класифицирана като държавна, общинска, частна и др. Ако ГСЕ е в процес на промяна на статута (напр. от държавен в частен) се взима предвид статутът към дадения момент от преходния период. По отношение на администрацията, например, статутът може да означава, че ГСЕ е собственост на нацията, администрира се от държавно звено и е отдадена от това звено на оператор от частния сектор чрез концесия.

Запас на насаждението

Общото количество на дървесината в дадено насаждение изразено най-често с нейния обем (м3).

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Засегната страна

Всяко лице или група лица, които са повлияни или потенциално биха били повлияни от дейността на Организацията* в ГСЕ* (напр. местни общности*, работници, собственици на съседни имоти, местни предприемачи, организации, оторизирани да представляват засегнатите страни и др.).

Застрашени видове

Видове, които отговарят на съответните критерии на IUCN за уязвими видове (VU), застрашени видове (EN) или критично застрашени видове (CR), и са изправени пред висока, много висока или изключително висока степен на риск от изчезване в дивата природа. В контекста на България в това определение се включват и видовете описани в Червената книга на България.

Защитени видове: Видове съгласно Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие.

Защитени зони и защитени територии

Райони, които са определени и се управляват главно за *опазване** на видове, *местообитания**, екосистеми, природни особености или други специфични за мястото стойности поради своите естествени екологични или културни ценности, или за целите на мониторинга, оценката или научни изследвания и не изключват непременно други дейности по управление. В контекста на България защитени зони са зоните от европейската екологична мрежа Натура 2000, обявени по смисъла на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР), а защитени територии са териториите обявени по смисъла на Закона за защитените територии (ЗЗТ). За целите на настоящия стандарт определението „защитени зони и защитени територии“, освен териториите по ЗБР и ЗЗТ включва и определените ВКС, както и други територии определени и управлявани от Организацията с цел *опазване** на природни и културни ценности.

Значение

За целите на Принцип 9 и ВКС 1, 2 и 6 от настоящия стандарт има три основни начина да се определи, че дадена стойност е от „значение“:

- Определен, класифициран или признат консервационен статус на даден вид от IUCN или Birdlife International;
- Определен консервационен статус от национални или местни власти, или от отговорна природозащитна организация/институция;

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

- Доброволно признат консервационен статус от страна на Организацията, на базата на наличната информация, макар други институции официално да не са определили дадената стойност като „значима“.

Зона на спокойствие

Горски територии, в които не се провеждат горскостопански мероприятия или провеждането им следва предварително определена времева рамка с цел осигуряване на условия за размножаване на определени видове.

Измерими показатели

Специфични междинни цели (като, напр., желаното бъдещо състояние на *гората**), създадени за измерване на напредъка към постигането на всяка от *целите на управление* *. Тези цели се изразяват като ясни резултати, така че тяхното постигане може да бъде проверено и е възможно да се определи дали те са били осъществени или не.

Индикатор

Количествена или качествена променлива, която може да бъде измерена или описана и която предоставя начин за отсъждане на това дали *Организацията** спазва изискванията на определен *критерий** на FSC. Следователно, индикаторите и съответните им прагове определят изискванията за отговорно стопанисване на горите на ниво горскостопанска единица и представляват основа за сертификационния одит.

Икономическа жизнеспособност

Способността за развитие и оцеляване като относително независими социални, икономически или политически единици. Икономическа жизнеспособност не изисква задължително рентабилност.

Инвазивни видове

Видове, които бързо се разрастват извън естествения си ареал. Инвазивните видове могат да променят екологичните връзки между местните видове и могат да повлияят на екосистемите функция и здравето на човека.

Интензивност: Степента на въздействие на *управленските дейности** или други явления/събития.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Конфиденциална информация

Факти, данни и съдържание, които в случай, че станат публично известни, могат да изложат на риск Организация *, нейните бизнес интереси или взаимоотношенията ѝ със заинтересованите страни, клиенти и конкуренти. Това може да бъде информация, която е споделена, чрез споразумение между две страни, които нямат право да споделят тази информация с трета страна. Това е всяка бизнес информация, която съответната компания не желае да бъде публично достояние.

Коренно население

Лица и групи от лица, които могат да се определят или характеризират по следния начин:

- Ключовата характеристика или критерий е самоопределянето на личната принадлежност към коренното население на отделния индивид и приемането му от общността като неин член;
- Историческа приемственост с предколониалните и/или предзаселнически общности;
- Силна връзка с територията и природните ресурси на околността;
- Самобитна социална, икономическа или политическа система;
- Самобитен език, култура и вярвания;
- Част от недоминантните групи на обществото;
- Решимост за поддържане и възпроизвеждане на родовия бит и обичаи като самобитно население и общности.

Критерий

Средство за преценка дали някой Принцип е изпълнен или не.

Критичен

Концепцията на критичност или фундаменталност в Принцип 9 и ВКС се свързва с концепцията за незаменимост, както и със случаите, в които загубата или значителната повреда на дадена ВКС би причинила сериозна вреда или страдание на *засегнатите страни**. Екосистемна услуга се счита за критична (ВКС 4), когато прекъсването на тази услуга е вероятно да предизвика тежки отрицателни въздействия върху благосъстоянието, здравето или оцеляването на *местните общности**, върху околната среда, върху ВКС, или върху функционирането на важна инфраструктура (пътища, язовири, сгради и т.н.). Представата за критичност тук се отнася до значението и рискът за природните ресурси, околната среда и социално-икономически ценности.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Крайречна зона

Мястото на взаимодействие между сухоземната територия и водното тяло и растителната покривка на това място.

Ландшафт

Географски комплекс, съставен от взаимодействащи помежду си екосистеми и съобщества, възникнал като резултат на действия и взаимодействия между геологични, топографски, почвени, климатични, биотични и антропогенни фактори.

Ландшафтни стойности

Съвкупността от човешките възприятия по отношение на конкретен ландшафт. Някои ландшафтни стойности, като икономическа, рекреационна или естетична са тясно свързани с физическите характеристики на ландшафта. Други като духовната стойност са по-символични и са повлияни повече от индивидуалното възприятие или социалната конструкция, отколкото от физическите характеристики.

Международно признати научни протоколи

Предварително определена *процедура**, основана на науката, която или е публикувана от международна научна мрежа или съюз, или към нея често има препратки в международната научна литература.

Местен вид

Вид, подвид, или по-нисък таксон, срещащ се в неговия естествен ареал и потенциал на разпространение и (което означава, в рамките на ареала, който заема естествено или би могъл да заема естествено без пряко или непряко въвеждане или грижи от страна на хората).

Местни общности

Общностите, разположени на територията на или в близост до горскостопанската единица (ГСЕ), както и околни общности, оказващи значимо въздействие върху икономиката или екологичните стойности на ГСЕ, или техните икономики, права или околна среда са значимо повлияни от дейностите по управление на ГСЕ.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Местообитание

Местообитание на вид е естествената околна среда, в която индивидите от един конкретен вид или популация живеят.

Микроместообитание

Специфично местообитание с малки размери или ограничено разпространение, което се различава по своя характер от заобикалящото го по-голямо местообитание. Типични примери за *микроместообитания** в горските екосистеми са падналите стъбла, влажни места, скални образувания, и др.

Много малка част

Засегнатата площ не надвишава 0,5% от площта на ГСЕ* за всяка една година, нито засяга общо повече от 5% от площта на ГСЕ*.

Мъртва дървесина

Съвкупност от неживата дървесна биомаса в насаждението (с изключение на мъртвата горска постилка), която е следствие от естествени процеси на отпад и гниене или горскостопански дейности. Мъртвата дървесина се състои от стояща *мъртва дървесина** (стоящи изсъхнали дървета и пречупени стъбла, които са резултат от естествени процеси на отпад), лежаща *мъртва дървесина** (паднали и изкоренени дървета, стъбла и клони, резултат от естествени процеси и дърводобивна дейност) и пънове (част от основата на стъблото, която остава след отрязването му).

Най-добра налична информация

Данни, факти, документи, експертни становища, и резултати от полеви проучвания или консултации със заинтересованите страни, които дават най-надеждна, точна, пълна, и / или уместна информация, и могат да бъдат получени при *разумни усилия** и разходи и в съответствие с *мащаба** и интензивността* на дейностите по управление и превантивния подход*.

НДГП/ Недървесни горски продукти

Всички горски продукти, различни от дървесина добити от ГСЕ*, като смола, борина, сено, кори, лико, семена, гъби, лечебни и ароматни растения или части от тях, лишей, мъхове, горски плодове, зеленина, коледни елхи, листников фураж и др.

Неместен вид

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Вид, подвид или по-нисш таксон, който е въведен в среда извън естествения му минал или настоящ ареал на разпространение. Това включва всички части, гамети, семена, яйца, или зародиши от такива видове, които биха могли да оцелеят и впоследствие да се размножат.

Непокътнати горски ландшафти

Територия в рамките на настоящото глобално покритие на гората, което включва горски и негорски екосистеми минимално повлияни от човешка икономическа дейност, покриваща територия от поне 500км² (50 000ха) и минимална ширина 10 км (измерена като диаметър на кръг, който изцяло е вписан в рамките на територията).

Мащаб

Мярка за степента, в която *управленските дейности** или други събития оказват въздействие върху екологичните стойности или ГСЕ по отношение на времето и пространството. Дейност с малък пространствен мащаб, означава, че тя засяга малка част от *гората** всяка година. Дейност с нисък времеви мащаб означава, че се случва през големи интервали от време.

Мащаба, интензивността и риска: Виж дефинициите за „мащаб“, „интензивност“ и „риск“.

Опазване Думата опазване се отнася за *управленски дейности**, предназначени за поддържане на установените екологични или културни стойности в дългосрочен план. Управленските дейности могат да варират от нула или минимални интервенции до определен набор от подходящи интервенции и дейности, предназначени да поддържат установените културни или екологични стойности или са съвместими с тяхното поддържане.

Организацията

Физически лица, юридически лица или техни обединения, кандидатстващи за сертификация респ. отговорни за прилагането на *принципите** и *критериите** заложили в Националния стандарт за горска сертификация по FSC.

Острови на старостта

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Части от стопанисвано насаждение, които се оставят без лесовъдска намеса с цел поддържане на биологичното разнообразие, запазване на специфични *местообитания** (*микроместообитания**) и осигуряване на структурното разнообразие на ниво насаждение.

Отпадъци

Неизползваеми или нежелани вещества или странични продукти, като например:

- опасни отпадъци, включително химически отпадъци и акумулатори;
- контейнери; моторни и други горива и масла;
- боклук включително метали, пластмаси и хартия;
- изоставени сгради, машини и оборудване

Подкрепя

Признава, уважава/зачита, поддържа и подкрепя

Позитивна селекция

Премахване на преките конкуренти на желаните дървета в насаждението, чрез прилагане на върхов метод на отгледна сеч с елементи на комбиниран.

Полу-естествени местообитания

*Местообитания**, възникнали в резултат от човешка дейност в миналото или поддържани със специфични дейности, които имат характеристики на естествени *местообитания** по отношение на видовото разнообразие и взаимодействието между видовете. Това взаимодействие между човешките дейности (най-вече традиционното земеделие и животновъдство) и природните процеси в екосистемите са довели до създаването на съобщества на флората и фауната с голямо *биологично разнообразие** и консервационен интерес.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Пестицид

Всяко вещество или препарат, използвани с цел контролиране или обезвреждане на *вредители** или предпазване от *вредители** на растенията, горите, горските продукти, домашните животни, *биологичното разнообразие** или човешкото здраве. Това определение включва инсектициди, ларвициди, родентициди, акарициди, молюскоциди, фунгициди, хербициди и др.

Планиращи документи

Съвкупността от документи, доклади, протоколи, декларации, картен материал и др., които описват, обосновават и уреждат изпълнението на дейностите касаещи ГСЕ*. В контекста на България тук се включват Областния план за развитие на горските територии, Горскостопанския план, а така също и допълнителната документация, свързана/ разработена с/ във връзка с управлението на територията на ГСЕ* и сертифицирането ѝ.

Плантация

Гори създадени чрез залесяване и/или засаждане на бързорастящи местни и чужди дървесни видове, чиято основна цел на управление е интензивно производство на дървесина и/или дървесни продукти. В тези гори се прилагат краткосрочни ротации (турнуса на сеч).

Права на ползване

Права за използване на ресурсите на ГСЕ, които са определени от местните обичаи (традиционните права), чрез взаимни споразумения или са предписани от трети страни, притежаващи право на достъп. Тези права могат да ограничават използването на определени ресурси за конкретни нива на потребление или във връзка с конкретни техники за събиране.

Практическо ръководството "Определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България"

Документът, известен също и като Национално ръководство за ГВКС, е разработен през 2004 г. от български експерти с активното съдействие на ProForest и е актуализирано в периода 2014 – 2016 г. В основата на ръководството е залегнала концепцията за гори с *висока консервационна стойност** (ГВКС), която е създадена от Съвета по стопанисване на горите (FSC) и интегрирана в FSC стандарта за управление на горите, с цел определяне на ключови екологични и социални стойности на горите и осигуряване на тяхното запазване или подобряване, чрез прилагането на рационални управленски решения и мерки.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Превантивен подход

Подход при който, когато наличната информация показва, че дейностите по управление създават заплаха от тежки или необратими щети за околната среда или за човешкото благополучие, *Организацията** предприема ясни и ефективни мерки за предотвратяване на щетите и избягване рисковете за благополучието, дори когато научната информация е непълна или неопределена, и когато уязвимостта и чувствителността на екологичните стойности е неясна.

Представителни образци от естествени горски екосистеми

Представителна извадка от площите на основните естествени горски екосистеми на територията на ГСЕ, които съществуват при естествени природни условия и представляват примери за екосистеми от съответния тип със запазена структура и функционалност. В извадката се включват само горски екосистеми, които се управляват от *Организацията** и са включени в обхвата на сертификата. Трябва да се има предвид, че на територията на ГСЕ може да са представени и други екосистеми (различни от горските) като например тревни, храстови, мочурища, скални, дюни и др., които не се включват в настоящото определение. За разграничаване на отделните екосистеми се препоръчва използването на класификацията на *местообитанията** по EUNIS.

Приложимо законодателство

Законодателството, свързано с *Организацията** като юридическо лице или предприятие, законодателство, което се отнасят до ГСЕ*, както и законодателството, което е свързано с прилагането на принципите и критериите на FSC. Това включва всяка комбинация от закони (парламентарно одобрени) и съдебна практика (съдебни тълкувания), дъщерни наредби, свързани административни процедури, както и националната конституция (ако има такава), която неизменно има правно предимство пред всички други правни инструменти.

Природни бедствия

Нарушения, които могат да представляват опасност за социални и *екологични стойности** на ГСЕ*, но които могат да съдържат(представляват) важни функции на екосистемите. Примери за природни бедствия са: суша, наводнения, пожари, свлачища, бури, лавини и т.н.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Природни нарушения

Събития извън естествения цикъл на отпад на отделните дървета, които в резултат от действието на естествени абиотични и биотични фактори променят състава, структурата и процесите в горските екосистеми. В зависимост от големината на засегнатата от нарушението територия и *машаба**/интензивността на промените, природните нарушения се класифицират като дребноплощни или едроплощни. Предвид специфичните особености на динамиката на горските екосистеми в България, за нуждите на националния стандарт се приема, че **едроплощни са природни нарушения**, при които повредите на дървостоя, причинени от абиотични фактори (ветровал, снеговал, ветролом, снеголом, пожар, лавини и др.) и насекомни *вредители**, са концентрирани (над 70% от дърветата са засегнати) на площ по-голяма от 1 ха.

Природозащитен статус

Показател, показващ вероятността даден вид или местообитание да продължи да съществува. При определянето му се взимат под внимание, не само количественото или площното присъствие, но и нарастването или намаляването на популацията му като цяло, процентът на успешно даденото потомство, известни заплахи и др. Категориите, които се използват за определяне на статуса са съгласно последното тритомно издание на Червената книга на България. (тук да се добавили и IUCN?)

Природозащитно състояние

Състояние на видове и *местообитания**, свързани с популационни, площни и структурни показатели, които определят неговата степен на благоприятност. За да се определи благоприятното състояние на видовете и *местообитанията** се използват следните показатели:

1. "Благоприятно състояние на видовете" е, когато:

- а) данните за динамиката на популациите на вида показват, че този вид е и ще остане жизнеспособен елемент на природното местообитание;
- б) естественият район на разпространение на този вид не намалява и не е налице тенденция към намаляване;
- в) е налице достатъчно голямо местообитание, което осигурява преживяването на популациите на този вид.

2. "Благоприятно състояние на природно местообитание" е, когато:

- а) площта на неговото естествено разпространение е постоянна или се разширява;
- б) неговата структура и специфични функции осигуряват дългосрочното му съществуване;
- в) състоянието на характерните за него видове е благоприятно

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Принцип: Основно правило или елемент, отнасящ се в случая на FSC до горското стопанисване.

Процедура

Специфичен начин за извършване на дейност или процес. Процедурите могат да бъдат документирани или да не бъдат.

Професионално заболяване: Всяко заболяване, което е възникнало в резултат на излагане на рискови фактори, произтичащи от работната дейност.

Публично достъпен

Информацията е лесно и свободно достъпна за всеки човек. Начинът за осигуряване на достъп е *съобразен с културните особености** и техническите възможности на *заинтересованите страни**.

Публикуван

Информацията се предоставя на широката публика по начин, осигуряващ непрекъснат и свободен достъп от заинтересованите страни. За нуждите на националния FSC стандарт се приема, че информацията е публикувана ако е поставена на публично достъпно място (например на информационното табло на) и/или на интернет страницата на *Организацията**.

Публични гори: Гори, които са публична общинска собственост.

Работещ/и (вкл. работник/ци, служител/и, персонал и др.)

Всяко лице, което е наето от работодател, както и лице, което работи за себе си, включително обучаващите се или стажантите за времето на обучение, стаж и практика.

Равенство / равнопоставеност между половете

Равенството между половете или полово равенство означава, че жените и мъжете имат равни условия за реализирането пълните им човешки права, както и за допринасяне към и възползване от икономическото, социалното, културното и политическо развитие.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Разумен (разумни усилия, възможности, мерки и др.)

Които са справедливи или подходящи по отношение на обстоятелствата или целта, и са обусловени от общия опит.

Ратифициран

Процесът, чрез който международен регламент, конвенция или споразумение (включително многостранно споразумение за околната среда) е законово одобрен от национален законодателен орган или еквивалентен правен механизъм, така че международният регламент, конвенция или споразумение става автоматично част от *националното законодателство** или предизвиква разработване на национален закон, който има същия правен ефект.

Редки видове: Видове, които се срещат рядко, но не са класифицирани като *застрашени**. Тези видове се срещат в географски зони с ограничен достъп или специфични *местообитания**, или са представени оскъдно в територии с голям мащаб. Това са видове приблизително еквивалентна на IUCN категорията „потенциално застрашен“ (NT), включително видове, които са близо до статута на застрашените видове, или има вероятност да се доближат до някоя то категориите на застрашените видове в близко бъдеще.

Речно легло

Речното легло е елемент от релефа, по който временно или постоянно се формира повърхностно водно течение и включва речното корито (земите, които се заливат при ниво на средните води) и крайбрежните заливаеми ивици (които се заливат при високи води).

Рефугии

Изолирани територии, в които не са се случвали големи изменения в резултат от промени в климата или човешка намеса, и в които растенията и животните типични за района могат да оцелеят.

Риск

Вероятността за неприемливо неблагоприятно въздействие, произтичащо от всяка дейност, в рамките на ГСЕ в съчетание с нейната тежест по отношение на последствията.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Своевременно

Възможно най-бързо в зависимост от обстоятелствата; не е целенасочено отложено от *Организацията**; в съответствие с приложимите закони, договори, лицензи, процедури или фактури.

Свързаност

Това е мярка, показваща колко свързан или пространствено непрекъснат е един коридор, мрежа или матрица. Колкото по-малко прекъсвания има, толкова по-голяма е свързаността. Във връзка с концепцията за структурна свързаност, функционалната или поведенческа свързаност се отнася до това колко свързана е една територия за даден процес, като например придвижването на животни през различни типове ландшафтни елементи. Водната свързаност се отнася до придвижването на материали или организми чрез подпочвени и повърхностни води между различни парчета водни екосистеми от всички видове.

Спор Израз на недоволство от страна на който и да било човек или организация, което недоволство е било представено на Организацията* под формата на оплакване, и за което се очаква отговор от страна на Организацията. Недоволство може да е свързано с *управленските дейности** на Организацията (вкл. горскостопанските дейности) или да засяга изпълнението на Принципите и Критериите на FSC.

Справедливо обезщетение: Заплащане, което е пропорционално на големината и вида на нанесената щета.

Съобразно/ съобразено с културните особености

Използване на средства и подходи за достигане до целевите групи (*местните общности** и др. заинтересовани страни), които са в хармония с техните обичаи, ценности, чувствителност, култура и начин на живот. Културните особености могат да бъдат свързани с религиозни, традиционни или чисто технически възможности и предпочитания на местните хора. Културните особености на дадена общност могат да изключват възможност за комуникация чрез писма или електронни устройства или пък точно обратното – само писмената комуникация да е приемлива. В други случаи културните особености могат да изискват комуникацията да се случва на определени места и по определено време подходящо за хората, както и да бъде използван език подходящо адаптиран, за да бъде разбран или да бъдат предприети други мерки, за да се осигури ефективна комуникация.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Състояние по-близо до естественото

За целите на Принципите и Критериите на FSC и прилагането на каквито и да е техники за *възстановяване**, термините „състояние по-близо до естественото“ и „местна екосистема“ означава, териториите трябва да се управляват така, че да се възстановят местните видове и групите от местни растения/животни, които са типични за местността. Означава също тези групи от растения/животни да се управляват така, че да се превърнат в екосистеми типични за местността.

Торове

Минерални или органични вещества, най-често N, P₂O₅ и K₂O, които се прилагат в почвата, за да стимулират растежа на растенията.

Традиционни права

Права, произтичащи от обичайни или привични действия с дълготраен характер, които се повтарят постоянно и с тази повтораемост и непрекъсваемост на приемането им са придобили силата на закон и не противоречат на действащото *национално законодателство**.

Трудова злополука

Събитие произтичащо от или възникнало по време на работа, чийто резултат е фатална или нефатална травма.

Трудова травма

Всяка травма, заболяване или смърт в резултат на трудова злополука

Управленски дейности Всички дейности възложени или изпълнявани от *Организацията**, вкл. административни дейности, горскосотпански дейности, планиране, мониторинг и др.

Устойчиво ползване / Устойчив добив

Нива и периодичност на ползване / Добив, които няма да доведе до изчерпаване и деградация на ресурсите в дългосрочен аспект и ще гарантира поддържане или повишаване на свързаните с него екосистемни услуги.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Устойчивост

Способността на една система да поддържа своите ключови функции и процеси в ситуации на стрес и напрежение, чрез удържане или адаптиране към промените. Определението за устойчивост може да се отнесе както към екологични така им към социални системи.

Характеристики на местообитанията

Атрибути и структури в насажденията, като например:

- Стари дървета с икономическа или без икономическа стойност, които са на възраст забележително/видимо по-голяма от средната за насаждението
- Дървета със специална екологично стойност (*биотопни дървета**)
- Вертикална и хоризонтална сложност
- Стоящи мъртви дървета
- Паднали мъртви дървета
- Открити пространства възникнали в резултат на *природни нарушения**
- Гнездовища и дървета с гнезда
- Малки *влажни зони**, мочурища, заблатени местности и др.
- Езера
- Места за важни за размножаването на дивите животни (сватбовища на елени, токовища на глухар, дървета с хралупи, входиове на пещери, скални процепи и др.)
- Важни местата за хранене и подслон на дивите животни
- Важни места свързани с миграцията на дивите животни
- Зимовища на дивите животни (райони, използвани за зимен сън или зимуване, напр. бърлоги на мечки, зимни нощувки на малък корморан, дървета с хралупи и входиове на пещери, използвани от прилепи и др.)
-

Цел на управление

Специфични управленски цели, практики, резултати и подходи, създадени, за да се покрият изискванията на този стандарт

FSC сертифициран продукт

Продукт, който може да носи FSC етикет и да бъде промотиран с търговските марки на FSC.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

FSC Стандарт

Нормативен документ, определящ изискванията на Съвета по стопанисване на горите (Forest Stewardship Council®), които трябва да спазва една *Организация**, за да бъде сертифицирана.

SLIMF (Малки ГСЕ* и ГСЕ* с нисък интензитет на стопанисване/ползване)

SLIMF ГСЕ* са такива, които отговарят на поне едно от следните изисквания:

1. ГСЕ*, които са с площ до 1000 ха;
2. нивото на добив е по-малко от 20% от средния годишен прираст в рамките на цялата продуктивна горска територия и **годишния добив** (за всяка отделна година) от цялата продуктивна горска територия е по-малък от 5000 кубични метра
3. нивото на добив е по-малко от 20% от средния годишен прираст в рамките на цялата продуктивна горска територия и **средния годишен добив** от цялата продуктивна горска територия е по-малък от 5000 кубични метра на година **за периода на валидност на сертификата**.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ОСНОВНА ЧАСТ НА ДОКУМЕНТАЦИЯТА

ПРИНЦИП* 1 НА FSC: ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

ПРИНЦИП* 1: ПРИЛАГАГАНЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

*Организацията** спазва *приложимото национално законодателство**, както и международните договори, конвенции и споразумения, които страната е подписала.

Критерий 1.1: Организацията** има ясен юридически статут, документирана и неоспорима регистрация, както и писмена оторизация от *законно компетентен** орган за изпълнение на специфични дейности.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 1.1.1.* Организацията* има законова и неоспорима регистрация, даваща ѝ право да извършва всички дейности в обхвата на сертификата.	<u>За юридически лица:</u> - проверка по ЕИК в т.ч. справка за актуално състояние в търговския регистър; - данъчна регистрация; - договори за управление на юридическото лице; - регистрация в публични регистри, удостоверяващи правото да се извършват дейностите, които са предмет на сертификата; - документи, доказващи правото на дългосрочно управление/ ползване (актове за собственост, протоколи от приемане на горскостопански план, скици от кадастъра). <u>За физически лица:</u> - документ за самоличност; - документи за собственост: нотариални актове, решения за възстановяване* на собственост от Поземлена комисия/Общинска служба по земеделие със скици

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Критерий* 1.2: Ясно е дефиниран *законовият статут** на ГСЕ* в т.ч. правата на собственост и *правата на ползване**, а границите ГСЕ* са ясно определени.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 1.2.1.* Налице са <i>законни*</i> документи, доказващи правото на управление и ползване на ресурсите в обхвата на сертификата, издадени от <i>законно компетентен*</i> орган и в съответствие със законовите процедури.	<u>Документална проверка:</u> - нотариални актове и/ или скици, договори и/ или заповеди за ползване; - документи, доказващи правото на дългосрочно управление/ ползване - законови разпоредби в случай, че са приложими.
Индикатор 1.2.2.* Границите на всички ГСЕ* в обхвата на сертификата са документирани, ясно разграничими на терен (маркирани и следват естествени или административни граници) и ясно обозначени на карти.	<u>Документална проверка:</u> - справки от кадастъра, КВС(карта на възстановента собственост), документи с описание на границите; хартиени и електронни карти. - жалби по отношение на собственост и право на ползване. <u>Теренна проверка:</u> - маркирани ли са границите на терен - налице ли е съответствие с документалната информация.

Критерий* 1.3: *Организацията** има законови права за извършване на дейности на територията на ГСЕ*, съответстващи на *законовия ѝ статут** и този на ГСЕ*, като се спазват приложимите национални закони, местната нормативна уредба, както и всички административни разпоредби. Законите права позволяват добив на продукти и/ или предоставяне на *екосистемни услуги** от ГСЕ*. Всички законово определени данъци, такси и други задължения са платени.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 1.3.1.* Всички дейности, в т.ч. добивът на продукти и/или предоставянето на <i>екосистемни услуги*</i> се осъществяват съгласно <i>националното законодателство*</i> , както и в съответствие с правата на собственост и ползване.	<u>Документална проверка:</u> - наличие и достъпност на всички служители до актуална база данни със специализираната горска, екологична и трудова нормативна уредба; - установени нарушения от компетентни органи.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

(виж. Приложение 1 – Списък на приложимото законодателство)	- регистър на постъпили сигнали и извършени проверки във връзка с тях (РДГ, МЗХ, Инспекция по труда и др.) - Констативни протоколи и документи от извършени проверки на компетентните органи - Регистър на жалбите и сигналите на Организацията (нови) <u>Теренна проверка:</u> - обща оценка за спазване на нормативната уредба; - проверка за спазване на изискванията за хуманно отношение към животните, използвани при извоза на дървесина. <u>Интервюта:</u> - със служителите на <i>Организацията*</i>; - с работници на подизпълнители; - със собственици на товарни животни - консултации с отговорни институции и други <i>заинтересовани страни*</i> (в това число относно хуманно отношение и спазване на ветеринарно-медицински изисквания по отношение на животните, използвани в горското стопанство, в .т.ч. коне, катъри, магарета, волове и др.).
Индикатор 1.3.2.* <i>Планиращите документи*</i> за дейностите, не противоречат на националното законодателство*. (виж. Приложение 1 - Списък на приложимото законодателство).	<u>Документална проверка:</u> - проверка за минали и текущи съдебни процедури за неспазване на законодателството; - наложени административни актове и др. - писмени протоколи за констатирани противоречия. - <i>планиращи документи*</i> <u>Интервюта:</u> - със служители и подизпълнители на <i>Организацията*</i>; - консултации с отговорни институции и други <i>заинтересовани страни*</i>.
Индикатор 1.3.3.*	<u>Документална проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Да се прилага за SLIMF* гори, които имат управленска структура и задължения да водят счетоводна отчетност. Налице са доказателства за навременно изплатени финансови задължения, свързани със стопанисването на горите.	- документална проверка, вкл. разписки, счетоводни сметки и др. <u>Интервюта:</u> - с подизпълнители, доставчици и др. <i>заинтересовани страни</i>*
--	---

Критерий* 1.4: Организацията*, самостоятелно или съвместно с компетентни институции, разработва и прилага систематични мерки за защита на ГСЕ* от нелегален добив, заселване и други нерегламентирани дейности.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 1.4.1. Съществува и се прилага ясна и ефективна система за превенция и контрол на незаконния дърводобив, браконьерството, събирането на НДГП*, заселването и други нерегламентирани дейности. Системата включва следното, без да се ограничава от него: - технически средства и човешки ресурс за осъществяване на <i>опазване*</i> и контрол на терен; - определена е степента на риск за отделните територии/ части от ГСЕ* като обхвата и интензивността на дейностите по <i>опазване*</i> и контрол са съобразени със степента на риска; - обособяване на горски пътища с контролиран достъп до места с висок риск; - контрол на движението по горските пътища.	<u>Документална проверка:</u> - проверка на документи, удостоверяващи извършването на периодичен и/или внезапен контрол; - заповеди или др. документи за обособяване на горски пътища с контролиран достъп до места с висок риск; - заповеди за затваряне на временни горски пътища; - документи за определяне степента на риск за отделните територии/ части от ГСЕ*. - Констативни протоколи и документи от извършени проверки на компетентните органи и служители на Организацията - справка за действията предприети от Организацията въз основа на установените с констативни протоколи нарушения - издирване на нарушителите, сигнализиране на прокуратурата, актове за установяване на административни нарушения (АУАН) и т.н. - справка за броя на влезлите в сила АУАН/НП спрямо общия брой с цел оценка ефективността на осъществения контрол;

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Теренна проверка:</u> - проверка на човешкия ресурс и техническите средства, ангажирани в контрола. <u>Интервюта:</u> - с отговорни служители на <i>Организацията*</i> - със заинтересованите страни* по отношение на възможни незаконни дейности .
Индикатор 1.4.2. Когато при осъществяването на дейности по <i>опазване*</i> и контрол на нерегламентираните дейности има отговорности и на други компетентни институции, се прилага система за ангажиране и съвместна работа с тях.	<u>Документална проверка:</u> - договори за осъществяване на опазване и контрол; - кореспонденция с компетентни органи <u>Интервюта:</u> - с отговорни служители на <i>Организацията*</i>; - с представители на компетентните органи (ИАГ и нейните структури, РИОСВ, ИАРА, МВР, гранична полиция и др.).
Индикатор 1.4.3.* Предприети са необходимите законови мерки в случай на констатирани нерегламентирани дейности.	<u>Документална проверка:</u> - доказателства за сигнализиране на отговорните контролни органи при установени нарушения от страна на Организацията. - актове за установени нарушения, издадени от служители на Организацията <u>Теренна проверка</u>

Критерий* 1.5: *Организацията** съблюдава спазването на *приложимото национално законодателство**, местната нормативна уредба, *ратифицираните** от страната международни конвенции, както и *задължителните кодекси за добри практики**, свързани с транспорта и търговията с продукти от горите в рамките на или произхождащи от ГСЕ*, и/ или до мястото на първа продажба.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 1.5.1.* Налице са доказателства, че	<u>Документална проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

<i>Организацията*</i> спазва националното законодателство*, местната нормативна уредба и ратифицираните* международни конвенции, свързани с търговията и транспорта на горски продукти до мястото на физическа промяна на собствеността.	- проверка за минали и текущи съдебни процедури за неспазване на законодателството; - административни актове за нарушения на <i>националното законодателство*</i> и нормативна уредба; - писмени протоколи за констатирани противоречия. <u>Теренна проверка:</u> Проверява се: - деловодството на <i>Организацията*</i>; - обектите, в които се добива и преработва дървесина; - транспортната инфраструктура; - <i>защитени територии*</i>, разсадници, и др. обекти, свързани с прилагане на законодателството. (съгл. Приложение 1 без да се ограничава до него) <u>Интервюта:</u> - с местни общности* - със служители на <i>Организацията*</i> - с компетентни органи и други <i>заинтересовани страни*</i>.
Индикатор 1.5.2.* <i>Организацията*</i> спазва разпоредбите на CITES конвенцията в случай на добив и/или търговия с видове включени в Приложения 1 и 2 на Конвенцията.	<u>Документална проверка:</u> - проверка на добиваните видове; - проверка за присъствие на добиваните видове в Приложение 1 и 2 на CITES; - проверка за наличие на сертификати за добив на видове от Приложение 1 и 2 на CITES.

Критерий* 1.6: Организацията* идентифицира, предотвратява и разрешава на *спорове**, свързани със законодателството или традиционните права, които могат да бъдат *своевременно** уредени извънсъдебно, чрез въвличане на *засегнатите страни**.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 1.6.1. Налице е публично достъпен* механизъм за	<u>Документална проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

разрешаване на <i>спорове*</i> (свързани с, но без да се ограничават от: собствеността на горите и земите, правото на ползване, предоставянето на концесии), разработен чрез въвличане на <i>засегнатите*</i> и <i>заинтересованите страни*</i> и съобразен с <i>културните им особености*</i>. Механизмът включва, но без да се ограничава до: - Създаване на взаимно приемливо средство на комуникация със всяка общност, което да позволява двупосочен обмен на информация; - Осигуряване на еднакво представяне и включване на всички групи; - Документиране на всички срещи, всички обсъждани въпроси и всички постигнати съгласия; - Приемане съдържанието на протоколите от срещите, които включват конкретни стъпки за разрешаване на <i>спора*</i>; и - Оповестяване на резултатите от всички дейности по ангажирането на <i>засегнатите страни*</i>	- проверка за наличие на <i>публично достъпен*</i> механизъм/ <i>процедура*</i>; - доказателства за участие на <i>засегнатите*</i> и <i>заинтересовани страни*</i> при разработване на механизма; <u>Интервюта:</u> - със <i>заинтересовани страни*</i>.
Индикатор 1.6.2.* Съществуват ясни доказателства, че в случаите в които това е възможно, са предприети необходимите действия за <i>своевременно*</i> извънсъдебно разрешаване на <i>спорове*</i>, свързани с прилагането на <i>приложимото законодателство*</i> в т.ч. законодателството, регламентиращо правата на собственост и ползване. Такива <i>спорове*</i> са разрешени или в процес на разрешаване.	<u>Документална проверка:</u> - проверка за текущи <i>спорове*</i>. <u>Интервюта:</u> - със <i>засегнати страни*</i>.
Индикатор 1.6.3. Поддържа се актуално досие на минали и текущи <i>спорове*</i> в т.ч.: - описание на предприетите стъпки за разрешаване на <i>споровете*</i>;	<u>Документална проверка:</u> - проверка на досието; <u>Интервюта:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

- решения по <i>спорове*</i> в т.ч. договорени компенсации; - неразрешени <i>спорове*</i> и причините, поради които не са разрешени, както и начинът, по който се предвижда да се разрешат.	- със <i>засегнати страни*</i>.
Индикатор 1.6.4.* В случай, че се водят извънсъдебни <i>спорове*</i>, не се извършва стопанска дейност в спорните територии.	<u>Документална проверка:</u> - заповед за спиране на дейността в спорен обект, досие на <i>спора*</i> и др. <u>Теренна проверка:</u> - проверява се на място дали се осъществяват дейности в спорни територии <u>Интервюта:</u> - със <i>засегнати страни*</i>.
Индикатор 1.6.5* В случай, че се водят съдебни <i>спорове*</i> и една от страните е поискала спиране на дейността, не се извършва стопанска дейност в спорните територии.	<u>Документална проверка:</u> - решение на съда/ заповед за спиране на дейността в спорен обект, досие на <i>спора*</i> и др. - Проверка на документи свързани със съдебни спорове за право на собственост. <u>Теренна проверка:</u> - проверява се на място дали се осъществяват дейности в спорни територии <u>Интервюта:</u> - със <i>засегнати страни*</i>.

Критерий* 1.7: *Организацията** изразява публично ангажимента си да не предлага или получава парични подкупи и се обявява срещу всяка друга форма на корупция, и прилага антикорупционното законодателство и/ или антикорупционни мерки пропорционални на *мащаба** и *интензивността** на *управленските дейности** и *риска** от корупция.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 1.7.1. Разработена е и се прилага антикорупционна политика, която включва задължението да не се предлагат или приемат каквито и да било парични подкупи, и против всяка друга форма на корупция.	<u>Документална проверка:</u> - проверка за налична политика; <u>Интервюта:</u> - със заинтересовани страни*
Индикатор 1.7.2. Политиката съответства или надвишава изискванията на съществуващото антикорупционно законодателство.	<u>Документална проверка:</u> - проверка за налична политика; <u>Интервюта:</u> - със заинтересовани страни*
Индикатор 1.7.3. Политиката е публично и свободно достъпна*.	<u>Документална проверка:</u> - проверка за наличие на политика; - проверка за свободна публична достъпност на политиката. <u>Интервюта:</u> - със заинтересовани страни*
Индикатор 1.7.4. Не са налице доказателства за предложени или получени парични подкупи, принуда, както и прилагане на други корупционни практики.	<u>Документална проверка:</u> - проверка за повдигнати обвинения/ издадени съдебни решения. <u>Интервюта:</u> - със заинтересовани страни*
Индикатор 1.7.5. При установени случаи на корупция са предприети необходимите мерки.	<u>Документална проверка:</u> - проверка за повдигнати обвинения/ издадени съдебни решения, взети ответни действия <u>Интервюта:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

- със заинтересовани страни*

Критерий* 1.8: Организацията* е поела дългосрочен ангажимент за спазване на *принципите** и *критериите** на FSC и свързаните Политики и Стандарти. Този ангажимент е изразен под формата на *публичен* и *свободно достъпен** документ.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 1.8.1.* Налице е писмен документ, приет от ръководството на <i>Организацията*</i>, отразяващ дългосрочната ангажираност към <i>принципите*</i> и <i>критериите*</i> на FSC и свързаните Политики и Стандарти в т.ч. <i>Политиките за неправомерно асоцииране на организации с FSC (The Policy for the Association of Organizations with FSC)</i>. Във връзка с последните, в документът е изразен ангажимент за невъвличане в следните неприемливи дейности: - незаконен дърводобив или търговия с незаконно добита дървесина и НДГП*; - нарушаване на <i>традиционните</i> и човешките <i>права*</i> при изпълнение на горскостопанските дейности; - значима по обхват промяна на предназначението на гори, освен ако не е свързана с изграждане на инфраструктурни обекти от национална значимост, както и обекти свързани с националната сигурност и отбраната. (обхвата на промяната е в съответствие с индикатор 6.9.1) - въвеждане на <i>генетично модифицирани организми*</i>; - нарушаване на Конвенциите на Международната организация по труда (МОТ) съгласно дефинираното в <i>Декларацията на МОТ за фундаменталните принципи и права в труда</i>, както и ангажимент за <i>своевременно*</i> докладване на станали й известни случаи за неправомерно асоцииране на други	<u>Документална проверка:</u> - наличие и достъпност на изисквания документ и проверка до колко са застъпени изискуемите елементи.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

организации с FSC.	
Индикатор 1.8.2.* Писменият документ, отразяващ дългосрочната ангажираност на <i>Организацията*</i> към <i>принципите*</i> и <i>критериите*</i> на FSC и свързаните Политики и Стандарти е публично и свободно достъпен*.	<u>Интервюта:</u> - със служители и заинтересовани страни*. <u>Теренна проверка:</u> - проверява се достъпността на документа.
Индикатор 1.8.3. Няма доказателства за въвличане на Организацията в непримеливите дейности, посочени в Индикатор 1.8.1, вкл. в горски територии извън обхвата на сертификационната оценка.	<u>Интервюта:</u> - със служители и заинтересовани страни*.

ПРИНЦИП* 2 НА FSC: ПРАВА НА РАБОТНИЦИТЕ И УСЛОВИЯ НА ТРУД

ПРИНЦИП* 2: ПРАВА НА РАБОТНИЦИТЕ И УСЛОВИЯ НА ТРУД

*Организацията** поддържа и/или подобрява социалното и икономическото благосъстояние на *работниците**.

Критерий* 2.1: *Организацията** подкрепя* принципите и правата в труда, съгласно определенията, дадени в *Декларацията на МОТ за основните принципи и права при работа (1998)*, базирани на 8-те основни конвенции на МОТ.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 2.1.1.* Трудовите практики и условията на труд съответстват на принципите и правата при работа, определени	<u>Документална проверка:</u> - становища по спазване на трудовото законодателството; проверка на

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

съгласно базовите Конвенции на МОТ и националното законодателство (виж Приложение 1 – Списък на приложимото законодателство).	протоколи от инспекции. - Съдебни решения по трудови спорове, в т.ч. незаконни уволнения (добавено) <u>Интервюта:</u> - със служители на <i>Организацията*</i>; - с представители на Инспекцията по труда, Комисия за защита от дискриминация, синдикални организации и др. <u>Теренна проверка</u>
Индикатор 2.1.2. Правата на работниците да инициират създаването и/ или да членуват в синдикални организации по свой избор са гарантирани, при условие, че спазват правилата на съответната синдикална организация.	<u>Документална проверка:</u> - <i>колективен трудов договор</i> - <i>протокол от общо събрание</i> <u>Интервюта:</u> - с представителите на работниците и/или синдикалните лидери
Индикатор 2.1.3. Прилагат се споразуменията по колективното трудово договаряне с представители на синдикатите и/ или други споразумения, касаещи правата на работниците и условията на труд.	<u>Документална проверка:</u> - споразумения по колективно трудово договаряне <u>Интервюта:</u> - с представителите на <i>работещите*</i> и/или синдикалните лидери/ .

Критерий* 2.2: Организацията* насърчава *равенството между половете** при трудовите практики, предоставянето на възможности за обучение и повишаване на квалификацията, сключването на договори, както и в процесите на разпределение на работата и *управленските дейности** като цяло.

<i>Индикатори*</i>	<i>Верификатори*</i>
Индикатор 2.2.1. Организацията* насърчава <i>равенството между половете *</i> и предотвратява полово дискриминация по време на трудовия процес и процеса по наемане на	<u>Документална проверка:</u> - правилник за вътрешния ред, правила за работната заплата, - длъжностни характеристики.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

<i>работещите*</i>, по време на обучения или по отношение на договорите и управленските практики.	- документация за проведени обучения - обяви за свободни работни места <u>Интервюта:</u> - с <i>работещи*</i>.
Индикатор 2.2.2. Работните позиции са еднакво достъпни за мъже и жени при еднакви условия.	<u>Документална проверка:</u> - наличие на жалби/ сигнали - длъжностни характеристики <u>Интервюта:</u> - с <i>работещи*</i>; - справка с Комисията за защита от дискриминация.
Индикатор 2.2.3. За дейностите, които по традиция се осъществяват основно от жени (събиране на <i>НДГП*</i>, лесокултурни мероприятия, разсадниково производство и др.) са включени в обучения и програми/ инструкции за безопасност на труда, в достатъчна степен, в която това се прави и за работата, която традиционно се осъществява основно от мъже.	<u>Документална проверка:</u> - документация за проведени обучения <u>Интервюта:</u> - с работници и служители; - справка с Комисията за защита от дискриминация.
Индикатор 2.2.4.* Мъжете и жените получават еднакво заплащане, при равни други условия.	<u>Документална проверка:</u> - документация за изплатени възнаграждения - договори - длъжностни характеристики - биографии, дипломи, удостоверение за квалификации и трудов стаж на <i>работещи*</i> <u>Интервюта:</u> - с <i>работещи*</i> - справка с Комисията за защита от дискриминация.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 2.2.5. Жените получават заплащането си персонално и по начин, който е договорен по взаимно съгласие (напр. по банков път на лична сметка, в брой и др.)	<u>Документална проверка</u> - документация за изплатени възнаграждения <u>Интервюта:</u> - с работещи* - справка с Комисията за защита от дискриминация.
Индикатор 2.2.6. Правото на майчинство се ползва съгласно изискванията на националното законодателство, но е не по-малко от 6 седмици след датата на раждане на дете.	<u>Документална проверка</u> - документи доказващи, че е ползвано правото на майчинство <u>Интервюта:</u> - с работници и служители; - справка с Комисията за защита от дискриминация.
Индикатор 2.2.7. Мъжете имат възможност да ползват отпуск по бащинство.	<u>Документална проверка</u> - документи доказващи, че е ползвано правото на бащинство <u>Интервюта:</u> - с работещи* - справка с Комисията за защита от дискриминация.
Индикатор 2.2.8. Насърчава се еднакво активното участие и на двата пола в срещите и форумите за взимане на решения.	<u>Документална проверка</u> - покани за участие в срещи и др. <u>Интервюта:</u> - с работещи* - справка с Комисията за защита от дискриминация.
Индикатор 2.2.9. Налице е ефективен механизъм позволяващ на работниците поверително и без репресивни мерки да съобщават случаи на сексуален тормоз и полова или друг тип дискриминация.	<u>Документална проверка:</u> - наличие на писмен документ/ вътрешен правилник - етичен кодекс <u>Интервюта:</u> - с работещи*

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 2.2.10. Работещите са запознати с механизма за съобщаване на случаи на сексуален тормоз и полова или друг тип дискриминация.	- има ли случаи; <u>Документална проверка</u> - напр. списъци с лица, на които е извършен инструктаж и др. - свободен достъп до място, в което се съхраняват писмените процедури, свързани с правата на работниците, база данни с релевантното на <i>национално законодателство*</i> и др. <u>Интервюта:</u> - с работещи*
Индикатор 2.2.11. Предприети са своевременни и ефективни мерки по всички случаи на сексуален тормоз и полова или друг тип дискриминация.	<u>Документална проверка:</u> - наличие на жалби и доказателства, че са придвижени; - проверка за повдигнати обвинения/ издадени съдебни решения, взети ответни действия <u>Интервюта:</u> - с работещи*

Критерий* 2.3: Организацията* спазва изискванията за безопасност на труда с цел защита на работниците от *трудови злополуки** и *професионални заболявания**. Прилаганите практики са пропорционални на *мащаба**, *интензивността** и *риска** на извършваните дейности, съответстват или превишават препоръките на *Правилника на МОТ за безопасност на труда в горите*.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 2.3.1.* Прилагат се практики за безопасност на труда, които съответстват или превишават изискванията на МОТ за безопасност на труда в горите	<u>Документална проверка:</u> - осигурено обслужване / собствено / или договор със служба по трудова медицина, - програма за оценка на риска на работните места на <i>Организацията*</i>, - инструкции за безопасна работа - програма за провеждане на обучения и инструктаж - начален, на

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	работното място, периодичен, ежедневен и извънреден <u>Теренна проверка</u> - проверява се дали практиките за безопасност на труда се спазват <u>Интервюта:</u> - с ръководителите, служителите и горските работници.
Индикатор 2.3.2.* <i>Работещите*</i> са оборудвани с необходимите лични предпазни средства и специално работно облекло, съобразени със спецификата на извършваните дейности. (съгл. Приложение 2 - Лични предпазни средства)	<u>Документална проверка</u> - протоколи за предоставено облекло, оборудване и др. <u>Теренна проверка:</u> - има ли налично защитно облекло/оборудване, което е в добро състояние и съгласно Приложение 2 на стандарта <u>Интервюта:</u> - с <i>работещите*</i>;
Индикатор 2.3.3.* Използването на специалното работно облекло се изисква/налага от работодателя/възложителя .	<u>Документална проверка:</u> - заповеди, длъжностни характеристики, инструктажи и др. <u>Теренна проверка:</u> - има налично защитно облекло/оборудване, което е в добро състояние и съгласно Приложение 2 <u>Интервюта:</u> - с <i>работещите*</i>.
Индикатор 2.3.4. Налице са документи и регистри, касаещи практиките по безопасност на труда, регистрирането на <i>трудовете злополуки*</i> и загубеното време в следствие на злополуки.	<u>Документална проверка:</u> - планове за инструктаж; - графици за провеждане на обучения по безопасност и др.; - доказателства за периодично провеждан инструктаж и обучения по

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	безопасност на труда; - проверка за наличие на актуален регистър на трудовите злоупотреки. <u>Интервюта</u> - с работещите*
Индикатор 2.3.5. Честотата и тежестта на <i>трудовете злоупотреки</i>* в ГСЕ* не превишават националните нива за горския сектор.	<u>Документална проверка:</u> - регистър/ досиета на злоупотуките - публично достъпна статистика на НОИ за съответната икономическа дейност (оперативен регистър на НОИ) <u>Интервюта</u> - с работещите*
Индикатор 2.3.6.* Прави се периодичен преглед и при необходимост актуализация на <i>практиките за безопасност на труда</i> на база налични обективните данни. След всяка <i>трудова злоупотрека</i>* се прави цялостен детайлен преглед на политиките и практиките свързани с безопасността на труда и се предприемат коригиращи мерки.	<u>Документална проверка:</u> - проверка на актуалността на практиките за безопасност на труда; - проверка на протоколи за извършена цялостен преглед на политиките и практиките.

Критерий* 2.4: Възнагражденията, изплащани от *Организацията** отговарят или надвишават минималните стандарти за горския сектор или нормативно установените минимални нива на заплащане. В случай, че такива не съществуват, *Организацията** чрез *ангажиране** на работниците, разработва механизми за определяне на заплатите.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 2.4.1.* Трудовите възнаграждения в <i>Организацията</i> *	<u>Документална проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

не са по-ниски от установения минимален размер за страната.	- проверка на ведомости на <i>Организацията*</i> или нейни подизпълнители; - проверява се дали договорената работна заплата не е по-малка от минимално установения размер за страната <u>Интервюта:</u> - с <i>работещи*</i>, включително с работници на подизпълнителите и фирми в региона; - с браншови организации; - справки за нивата на заплащане в НСИ.
Индикатор 2.4.2. Трудовите възнаграждения и осигурителните вноски в <i>Организацията*</i> са еквивалентни или надвишават: 1)* Минималните възнаграждения в горския сектор (<i>прилага се за SLIMF*</i>) 2) Други възприети споразумения за горския сектор 3) Екзистенц-минимум, който е по-висок от официално приетите минимални възнаграждения.	<u>Документална проверка:</u> - проверка на ведомости на <i>Организацията*</i> или нейни подизпълнители; - проверява се дали размера на осигурителните вноски е в съответствие с изискванията за минималния осигурителен праг за длъжността - колективни трудови договори <u>Интервюта:</u> - с <i>работещи</i>, включително с работници на подизпълнителите и фирми в региона; - с браншови организации; - справки за нивата на заплащане в НСИ.
Индикатор 2.4.3.* Възнагражденията в т.ч. трудовите и плащанията по договори с изпълнители се извършват в договорения срок и в размер съгласно предвиденото в договорите.	<u>Документална проверка:</u> - преглед на договорите; - преглед на оборотни ведомости, преводни нареждания за заплати, хонорари и осигуровки; - банкови извлечения; <u>Интервюта:</u> - с <i>работещи*</i> в <i>Организацията*</i> и подизпълнители.
Индикатор 2.4.4.* <i>Своевременно*</i> са изплатени дължимите плащания за застраховки, осигуровки, командировки, извънреден труд и други такива, съгласно предвиденото в договорите.	<u>Документална проверка:</u> - преглед на оборотни ведомости/ преводни нареждания за осигуровки, застраховки; - банкови извлечения;

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	- касови ордери за изплатени командировъчни; <u>Интервюта:</u> - с <i>работещи*</i> в <i>Организацията*</i> и подизпълнители.
--	--

Критерий* 2.5: Организацията* осигурява подходящо обучение за работниците, както и надзор за постигане на безопасно и ефективно изпълнение на Планиращите документи* и всички управленски дейности*.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 2.5.1. Налице е и се изпълнява актуална Програма за обучение гарантираща, че всички работници допринасят за безопасно и ефективно изпълнение на <i>Планиращите документи*</i>. Съобразно задачите и отговорностите на работниците (в т.ч. подизпълнителите), Програмата следва да включва, но без да се ограничава от, елементите дадени в Приложение 3 (<i>Приложение 3 - Съдържание на Програма за обучение</i>).	<u>Документална проверка:</u> - проверка за наличие на Програма за обучение и включените елементи; - писмени доказателства за актуализиране на програмата; - проверка за проведени обучения/ инструктажи (протоколи, списъци на участниците и др.). <u>Интервюта</u> - с <i>работещите*</i> в Организацията и подизпълнителите
Индикатор 2.5.2.* Проведените обучения на служителите и горските работници се документират.	<u>Документална проверка:</u> - проверка за проведени обучения/ инструктажи (протоколи, списъци на участниците и др.).
Индикатор 2.5.3.* Налице са доказателства, че служителите и горските работници, работещи на територията на ГСЕ*, са с подходящо образование и квалификация за извършваната от тях дейност.	<u>Документална проверка:</u> - проверка за наличие на документи като дипломи, сертификати и т.н. - длъжностни характеристики <u>Интервюта:</u> - с човешки ресурси, - с <i>работещите*</i> в Организацията и подизпълнителите.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Критерий* 2.6: Прилагат се подходящи механизми, разработени с участие на *работещите**, за разрешаване на възникнали конфликти и за осигуряване на *справедливи компенсации**, в случаи на загуба или щети върху собственост, *професионални заболявания** и *трудови травми**, възникнали в следствие на работата за Организацията*.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 2.6.1. Налице е публично достъпен* механизъм за разрешаване на конфликти, разработен с участието на работниците и служителите.	<u>Документална проверка:</u> - проверка за наличие на публичен механизъм; - документи доказващи участието на работниците в разработване на механизма; <u>Интервюта:</u> - с работещи в Организацията*.
Индикатор 2.6.2.* Всички жалби на <i>работещи*</i> в Организацията*, са разгледани <i>своевременно*</i> , взето е решение по тях или са в процес на разрешаване.	<u>Документална проверка:</u> - жалби, досиета на възникнали сорове; заповеди и др. <u>Интервюта:</u> - с работници/ служители
Индикатор 2.6.3. Поддържа се актуално досие на минали и текущи конфликти свързани с щети върху собственост, <i>професионални заболявания*</i> и <i>трудови злополуки*</i> в т.ч.: - описание на предприетите стъпки; - решения по <i>спорове*</i> в т.ч. договорени компенсации; - неразрешени <i>спорове*</i> и причините, поради които не се разрешени и начинът по който ще бъдат разрешени	<u>Документална проверка:</u> - проверка на досието; <u>Интервюта:</u> - със засегнати страни*
Индикатор 2.6.4. Изплатени са справедливи компенсации на засегнати работници в случаи на щети върху собственост, <i>професионални заболявания*</i> и <i>трудови злополуки*</i> .	<u>Документална проверка:</u> - документи удостоверяващи изплатени компенсации; - <u>Интервюта:</u> - със засегнати страни*

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

--	--

ПРИНЦИП* 3 НА FSC: ПРАВА НА КОРЕННОТО НАСЕЛЕНИЕ*

Неприложим за България /виж. „коренно население“ в речника на термините и съкращенията/

ПРИНЦИП* 4 НА FSC: ОБЩЕСТВЕНИ ОТНОШЕНИЯ

ПРИНЦИП* 4: ОБЩЕСТВЕНИ ОТНОШЕНИЯ

*Организацията** допринася за поддържането и насърчаването на социалното и икономическо благополучие на *местните общности**.

Критерий* 4.1 Идентифицирани се *местните общности** в обхвата на *ГСЕ** и общностите, които са засегнати от извършваните дейности. Съвместно с тези *местни общности** се идентифицират техните права на собственост, правото им на достъп до и ползване на горските ресурси и *екосистемни услуги**, както и *традиционните* и *законови права** и задължения, които се прилагат в рамките на *ГСЕ**.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 4.1.1. Идентифицирани и документирани са местните общности* и засегнатите и заинтересованите страни* Забележка: Приложение 4 към стандарта дава примерен списък със заинтересованите и засегнати страни	<u>Документална проверка:</u> - списък с местните общности*, засегнатите и заинтересовани страни* (имена и контакти) <u>Интервюта:</u> - с представители на местните общности*, заинтересованите* и засегнатите страни*
Индикатор 4.1.2. * Важи за SLIMF* публични гори*. Правото на преминаване е гарантирано и за частните гори. Организацията* познава правата на местните общности* и засегнати страни* по отношение на собствеността, както и тези свързани с достъп до и ползване на горските ресурси и екосистемни услуги*. Местните общности* и засегнатите страни* са въввлечени в процеса по идентифициране на правата им.	<u>Документална проверка:</u> - Налице е архив със следните документи: 1. Актуална карта на собствеността на ГСЕ*. 2. Списък с имена и контакти на организации, институции, ключови представители на различните заинтересовани страни* от местната общност 3. Установени са традиционните и законови права* и задължения на местните хора и заинтересованите страни* за достъп до горите и ползване на горските ресурси и екосистемните услуги: - ползване на дървесина - ползване на недървесни горски продукти* - право на лов - рекреация и туризъм - свободен достъп - места за събори, пикник и др. културни дейности

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	4. Описание на правата и териториите, за които се води <i>спор</i>*. Описание на конфликта. <u>Интервюта:</u> - ръководството на <i>Организацията</i>* и представители на <i>местните общности</i>*. - проверява се дали <i>местните общности</i>* са били въввлечени в процеса по установяване на правата им.
--	---

Критерий* 4.2. Организацията* признава и подкрепя* законните* и традиционни права* на местните общности* да осъществяват контрол върху горскостопанските дейности до степен, която позволява да защитават своите права или ресурси, освен ако не са предоставили контрола чрез доброволно и информирано съгласие на други страни. Делегирането на права от страна на *местните общности към трети страни по отношение на контрола върху горскостопанските дейности изисква (т.е. се осъществява в условията на) свободно, предварително и информирано съгласие.**

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 4.2.1.* <i>Местните общности</i>* са информирани за това кога, къде и как могат да коментират и да поискат промяна на горскостопанските дейности, и как могат да участват в процеса по планиране на горскостопанските дейности и обекти, до степен необходима, за да защитят своите права, ресурси, земи и територии. Информирането на <i>местните общности</i>* се провежда по начин, съобразен с <i>културните им особености</i>*.	<u>Документална проверка:</u> Документирани доказателства, че на <i>местните общности</i>* е предоставена информация относно: - Предстоящо разработване или ревизия на горскостопанския план на ГСЕ*; - Информация за планираните горскостопански дейности и местата на провеждането им (местности и подотдели) за следващата година. - Информация за начина, реда и сроковете, в които <i>местните общности</i>* и <i>заинтересовани страни</i>* могат да правят писмени коментари и предложения по отношение на разработвания горскостопански план и горскостопанските дейности и/или на

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	годишното горскостопанско планиране; <u>Интервюта:</u> - с представители на <i>местните общности*</i> и <i>заинтересовани страни*</i>
Индикатор 4.2.2.* Важи за SLIMF* публични гори*. Съществуват доказателства, че в горскостопанското планиране са отразени предложенията на <i>местните общности*</i>, в зависимост от тяхната законосъобразност и целесъобразност.	<u>Документална проверка:</u> - регистър на депозираните предложения от <i>местни общности*</i> и <i>заинтересовани страни*</i> по горскостопанския план/програма; - протоколи и списъци от проведени обществени обсъждания (приложения към горскостопански план: протоколи от второ лесоутроително съвещание; протоколи от експертно-технически съвет ЕТИС при ИАГ; протоколи от други обсъждания) - регистър с отговори до заинтересованите лица за направените от тях предложения; - нанесени промени в <i>планиращите документи*</i> <u>Интервюта:</u> - с представители на <i>местните общности*</i>
Индикатор 4.2.3.* Важи за SLIMF* публични гори*. Няма доказателства за нарушаване на законовите права и вътрешните процедури на <i>Организацията*</i>, позволяващи на <i>местните общности*</i> да осъществяват контрол върху горскостопанските дейности.	<u>Документална проверка:</u> - регистър и документация, свързана с постъпили жалби - <u>Интервюта:</u> - с представители на <i>местните общности*</i>.
Индикатор 4.2.4.* Важи за SLIMF* публични гори*. Идентифицираните нарушения на законовите права на <i>местните общности*</i>, свързани с <i>управленските дейности*</i>, се коригират чрез <i>ангажиране*</i> на	<u>Документална проверка:</u> - Документи показващи, че са предприети конкретни корективни действия при идентифицирани нарушения на законовите права на <i>местните общности*</i>, свързани с <i>управленските дейности*</i>.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

засегнатите страни*, съобразено с техните културни особености* и/или чрез процеса на разрешаване на спорове*, описан в Критерий* 1.6 или 4.6.	<u>Интервюта:</u> - с представители на местните общности*.
Индикатор 4.2.5.* Няма доказателства, че е отказван достъп и/или транзитно преминаване през ГСЕ* от страна Организацията*, което е довело до несъответствие със законодателството и традиционните права* на гражданите.	<u>Документална проверка:</u> - Жалби и оплаквания. - Протоколи от срещи за консултиране със заинтересовани страни* <u>Интервюта</u> - с представители на местните общности*.

Критерий* 4.3: Организацията* предоставя разумни възможности* за заетост, обучение и други услуги за местните общности*, изпълнители и доставчици, пропорционални на мащаба* и интензивността* на осъществяваните от нея дейности.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 4.3.1. Подходящи възможности за заетост, обучение и други услуги са дискутирани и предоставени на местните общности*, изпълнители и доставчици. При набиране на персонал за вакантна длъжност, са налице доказателства за предпочитане на местни хора, когато кандидатите са равнопоставени по отношение образование и професионален опит;	<u>Документална проверка:</u> - Списъци с преминалите инструктажи работници на изпълнителите; - Снимков материал, програми и списъци от обучения; - Проверовъчни листове и др. - Политики/Стратегия за набиране на персонал; - Доказателства за информиране на местните общности* за възможности за работа, обучение и услуги в местни медии; - Обяви за работа в бюро по труда - Доказателства за наемане на служители от местните общности*; <u>Интервюта:</u> - с местните общности*; с работници и служители на изпълнителите.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Критерий* 4.4: Чрез включване на *местните общности**, *Организацията** осъществява допълнителни дейности, допринасящи за тяхното социално и икономическо развитие, пропорционално на *мащаба**, *интензивността** и социално-икономическото въздействие от горскостопанските дейности.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 4.4.1. <i>Организацията*</i> е идентифицирала възможности за местно социално и икономическо развитие чрез <i>ангажиране*</i> на <i>местните общности*</i> , съобразено с <i>културните им особености*</i> .	<u>Документална проверка:</u> - <i>Организацията*</i> е запозната с областните и общинските планове за развитие - Доклад по оценка на социалното въздействие от дейността на стопанството или други анализи. <u>Интервюта:</u> - с ръководството и служителите на <i>Организацията*</i>, - с представители на <i>местните общности*</i> и <i>заинтересовани страни*</i>
Индикатор 4.4.2. <i>Организацията*</i> изпълнява и/или подпомага проекти и допълнителни дейности, които допринасят за местното социално и икономическо развитие. Тези проекти и допълнителни дейности са пропорционални на социално-икономическото въздействие на горскостопанските дейности.	<u>Документална проверка:</u> - Предвидени дейности, заложили във финансовите документи на <i>Организацията*</i> за подпомагане на социално-икономическото местно развитие, вкл. местни инициативи и събития; - Приемно-предавателни протоколи, актове за дарение, благодарствени писма и други документи, доказващи материална подкрепа от страна на <i>Организацията*</i> за местната общност; <u>Интервюта:</u> - с ръководството на <i>Организацията*</i> - с представители на <i>местните общности*</i>.

Критерий* 4.5: Чрез включване на *местните общности**, *Организацията** предприема действия за идентифициране, предотвратяване и смекчаване на значителни негативни социални, екологични и икономически въздействия върху засегнатите общности, възникнали в резултат

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

на осъществяваните от Организацията дейности. Предприетите действия са пропорционални на *мащаба**, *интензивността** и *риска** от тези дейности и отрицателните въздействия.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 4.5.1. Организацията* прилага система за оценка на социалното въздействие, съответстваща на размера и интензивността* на горскостопанските мероприятия, при която се: - идентифицират засегнатите групи - провеждат консултации с представители на засегнатите групи - идентифицират основните негативни социални, екологични и икономически въздействия от горскостопанските дейности върху тези групи. Системата за оценка е извършена чрез <i>ангажиране*</i> на <i>местните общности*</i> и е съобразена с <i>културните им особености*</i>. Оценката включва, но не се ограничава до компонентите, изброени в Приложение 5	<u>Документална проверка:</u> - Документирана оценка на социалното въздействие; - Документирани срещи с <i>местните общности*</i> и други <i>заинтересовани страни*</i>, с които са обсъждани потенциални негативни въздействия от горскостопанските дейности; - Списък с идентифицирани негативни въздействия.
Индикатор 4.5.2. Организацията* разработва и прилага мерки за предотвратяване и намаляване на негативните въздействия от горскостопанските дейности, идентифицирани съгласно 4.5.1. Мерките са разработени чрез <i>ангажиране*</i> на <i>местните общности*</i> за SLIME*: Индикатор 4.5.2.* Организацията* разработва и прилага мерки за предотвратяване и намаляване на негативните въздействия от горскостопанските дейности.	<u>Документална проверка:</u> - Публикации в местни медии, снимков материал от съвместни събития и други доказателства за съвместна работа между ГСЕ* и местната общност. - Документ с разработените мерки за намаляване на въздействието на идентифицираните негативни въздействия. <u>Теренна проверка:</u> - за предприети мерки за намаляване на въздействието на идентифицираните негативни въздействия. <u>Интервюта</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	- с представители на <i>местните общности*</i> и служителите на ГСЕ*
--	--

Критерий* 4.6: Включвайки *местните общности**, *Организацията** разработва и прилага механизми за разглеждане на оплаквания и за *справедливо обезщетение** на *местните общности** и физическите лица по отношение на въздействието на горскостопанските дейности.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 4.6.1. Разработена е и се прилага <i>публично достъпна*</i> писмена <i>процедура*</i> за разрешаване на <i>спорове*</i> . <i>Процедурата*</i> е консултирана с <i>местните общности*</i> , съобразно <i>културните им особености*</i> .	<u>Документална проверка:</u> - Наличие на писмена <i>процедура*</i> за разрешаване на <i>спорове*</i> и механизъм за компенсиране на <i>засегнати страни*</i>; - Писмени доказателства, че <i>процедурата*</i> е консултирана с <i>местните общности*</i> (протоколи и списъци от срещи, снимки и др.). - Уебсайт на <i>Организацията*</i> / информационно табло <u>Интервюта:</u> - с ръководството на <i>Организацията*</i> - с представители на местната общност
Индикатор 4.6.2. Жалбите, свързани с въздействия от горскостопанските дейности се разглеждат и решават в установения срок и ред съгл. <i>Процедурата*</i> по 4.6.1.	<u>Документална проверка:</u> - Регистър на жалбите и отговорите на жалби Протоколи от срещи със <i>засегнати страни*</i> <u>Интервюта:</u> - с персонала на <i>Организацията*</i> - с представители на местната общност
Индикатори 4.6.3. Поддържа се актуална документация относно оплакванията/сигналите, свързани с горскостопанските дейности, в	<u>Документална проверка:</u> - Регистър на жалбите и отговорите на жалби съобразно изискванията на

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

това число: 1. Действия, предприети за разрешаване на конфликтите 2. Резултатите от всички проведени процедури за разрешаване на спорове*, включително <i>справедливо обезщетение*</i>; 3. Неразрешените конфликти и причините, поради които не са разрешени и необходими последващи действия.	Индикатор 4.6.4 - Досиета на конфликти <u>Интервюта:</u> - с персонала на <i>Организацията*</i> и местната общност
Индикатори 4.6.4. Съществува и се прилага механизъм за договаряне и предоставяне на <i>справедливо обезщетение*</i> на <i>местните общности*</i>, физическите и юридическите лица, когато техните <i>законни*</i> права, собственост, ресурси или поминък са негативно повлияни/засегнати от горскостопанските дейности.	<u>Документална проверка:</u> - Документиран механизъм и процедури за предоставяне на обезщетение; <u>Интервюта:</u> - със <i>засегнати страни*</i> и ръководството на <i>Организацията*</i>
Индикатори 4.6.5.* В територии, за които има <i>спорове*</i>, свързани с въздействието от горскостопанските дейности, не се извършват горскостопански дейности до постигане на съгласие чрез писмено споразумение или до издаване на окончателно административно или съдебно решение.	<u>Документална проверка:</u> - <i>Документална процедура*</i>, вкл. решения и заповеди на ръководството на <i>Организацията*</i>. - Документи от водени дела и <i>спорове*</i>, публикации в медиите, снимков материал, протоколи от срещи на спорещите страни, споразумения; <u>Теренна проверка:</u> - посещават се спорни територии с цел установяване дали в тях се извършват дейности. <u>Интервюта:</u> - с <i>местните общности*</i> и/или <i>засегнати страни*</i>

Критерий* 4.7: Чрез включване на *местните общности**, *Организацията** идентифицира местата, които са от особено културно, екологично, икономическо, религиозно или духовно значение, и за които *местните общности** притежават законови или *традиционни права**. Тези места са признати от *Организацията**, а тяхното управление и/или защита е съгласувано със съответните *местни общности**.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 4.7.1.* Да се прилага само за SLIMF* публични гори*. Горски територии със специално културно, екологично, икономическо, религиозно или духовно значение за <i>местните общности*</i> са идентифицирани чрез <i>ангажиране*</i> съобразено с <i>културните особености*</i> на <i>местните общности*</i>.	<u>Документална проверка:</u> - Проверка на ВКС* 6 от доклада за ГВКС* - Протоколи от срещи с местни хора и посещения на терен - Картен и снимков материал <u>Интервюта</u> - с представители на <i>местните общности*</i>, туристически дружества и др.
Индикатор 4.7.2.* Да се прилага само за SLIMF* публични гори*. Мерките по управление и/или опазване на обектите по 4.7.1 са разработени и одобрени чрез <i>ангажиране*</i> съобразно <i>културните особености*</i> на <i>местните общности*</i> и се прилагат. Когато <i>местните общности*</i> считат, че излагането на информацията за обектите в документация или на карти ще застраши стойността или защитата на тези обекти, се договаря използването на други средства.	<u>Документална проверка:</u> - Документирани мерки по опазване и управление на обектите обектите по 4.7.1; - Документирани доказателства, че мерките за опазване на обектите по 4.7.1 са съгласувани/одобрени от <i>местните общности*</i> (напр. покани и протоколи от публични дискусии); <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта</u> - с представители на <i>местните общности*</i>
Индикатор 4.7.3.* Където и когато нови културни или археологически обекти са забелязани или открити, горскостопанските дейности около тях се прекратяват незабавно до съгласуване на мерки за тяхното опазване с <i>местните общности*</i> и в съответствие с изискванията на местното и	<u>Документална проверка:</u> - Документирана <i>процедура*</i> за прекратяване на горскостопанските дейности около новооткритите културни или археологически обекти - Документирани случаи на новооткрити обекти от значение за <i>местните общности*</i>, в които горскостопанските дейности са прекратени.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

национално законодателство*.	<u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта</u> - с представители на местните общности*.
------------------------------	---

ПРИНЦИП* 5 НА FSC: ПОЛЗИ ОТ ГОРАТА

ПРИНЦИП* 5: ПОЛЗИ ОТ ГОРАТА

Организацията* ефективно управлява спектъра от многобройни продукти и услуги на ГСЕ*, така че да поддържа и подобрява дългосрочната **икономическа жизнеспособност*** и широк кръг от екологични и социални ползи.

Критерий* 5.1: Организацията* идентифицира, стопанисва или насърчава пълноценното използване на разнообразните ползи и/или горски продукти, съгласно наличните ресурси и **екосистемни услуги***, съществуващи в ГСЕ*. Стремешът при стопанисването на горите е насочен към засилване и разнообразяване на местната икономика пропорционално на **мащаба*** и **интензивността*** на горскостопанските дейности.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 5.1.1. Писмено е определен спектъра на дървесните и недървесни продукти и екосистемни услуги* , които биха могли да подсилат и разнообразят местната икономика.	<u>Документална проверка:</u> - Цели на управление формулирани в горскостопанския план; - Оценка на дървесните и недървесни ресурси и екосистемни услуги* в горскостопанския план; - Областни планове за развитие на горите - Планове за управление на ЗЗ и ЗТ - Ловоустройствен план

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	- Доклад за ГВКС* <u>Интервюта:</u> - Проверка дали персонала, ръководството, местното население и бизнес са запознати с вида на ресурсите и услугите на територията на ГСЕ*.
Индикатор 5.1.2.* В съответствие с целите на управление, идентифицираните дървесни и недървесни ресурси и екосистемни услуги* се използват от <i>Организацията*</i> и/или се предоставя възможност на други да ги използват, като така се подпомага засилването и разнообразяването на местната икономика.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план/ програма - Договори с изпълнители - Договори за управление - Договори за аренда - Финансови документи - Проверка на фирмите, с които се работи -дали са местни. <u>Теренна проверка:</u> - Проверяват фирмите които работят, дали има местни от тях. - Проверява се какви точно ресурси и услуги ползват и дали отговарят на целите на управление. - Проверява се дали не нанасят вреди на някои от другите стойности - като <i>опазване*</i> на видове, други екосистемни ползи и т.н. <u>Интервюта:</u> дават информация дали персоналет и работниците, които работят в горите са местни. - с местни дърводобивни и дървопреработвателни фирми, търговци и преработватели на <i>недървесни горски продукти*</i>. - с Ловно-рибарски дружества, наематели и др.
Индикатор 5.1.3.* Добив и/или използване на горски ресурси и екосистемни услуги* не се допуска, ако такава употреба би оказала отрицателно въздействие върху основните цели, свързани с тяхното съхраняване или защита.	<u>Документална проверка:</u> - Цели на управление формулирани в горскостопанския план; - Инвентаризация и оценки за нивата на ползване на горски ресурси; - Инспекция на добивите на дървесни и <i>недървесни горски продукти*</i>;

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	- Оценки на въздействие на добивите и/ или използването на горски ресурси и <i>екосистемни услуги*</i> за стопански/ търговски цели. <u>Интервюта:</u> - с цел търсене на доказателства/мнения за негативни последствия от ползване ресурсите и услугите на територията на ГСЕ*.
Индикатор 5.1.4.* Когато <i>Организацията*</i> рекламира чрез FSC поддържането и подобряването на екосистемните услуги, следва да се прилагат изискванията включени в Приложение 6	<u>Документална проверка:</u> - Пороверява се съответствието с изискванията в Приложение 6 на стандарта (<i>Приложение 6 - Допълнителни изисквания за сертифициране на екосистемни услуги*.</i>)

Критерий* 5.2: Обемът на добива на горски продукти и ползване на услуги от *гората не превишава *устойчивите нива на ползване**.**

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 5.2.1.* Общият размер на ползването на дървесина за периода на действие на горскостопанския план/ програма се основава на анализ на актуалната инвентаризация на дървесния ресурс и за растеж, продуктивност, нива на отпад и поддържане на екосистемните функции на горите.	<u>Документална проверка:</u> Планираща документация, свързана с инвентаризация на дървесния ресурс, определяне и обосновка за общия размер на ползване и избора на видове.
Индикатор 5.2.2.* Въз основа на общия размер на ползването на дървесина за периода на действие на горскостопанския план се определя допустимо годишно ползване на дървесина, което е обосновано от гледна точка на <i>устойчивия добив*</i> на дървесина и се гарантира, че ползването няма да надвишава прираста.	<u>Документална проверка:</u> - Планираща документация, свързана с определяне и обосновка за общия и годишния размер на ползване и избора на видове. - Проверява се дали в действащи горскостопански планове средногодишното ползване е коригирано спрямо идентифицираните защитени и <i>застрашени видове*</i> и гори с ВКС*.
Индикатор 5.2.3.* Реалните годишни добиви на дървесина се документират (<i>включително обектите, периода на дърводобив,</i>	<u>Документална проверка:</u> - Годишни отчети или друга документация предоставяща информация

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

<i>дървесните видове, сортиментите, количествата и съответната документация</i>) като тази информация е налична за периода на действие на горскостопанския план/ програмата.	за реалните добиви на дървесина; - Протоколи от проверки на контролни органи. <u>Интервюта:</u> - с персонала на ГСЕ* и представители на контролни органи.
Индикатор 5.2.4. Общата сума на годишните добиви на дървесина за периода на действие на горскостопанския план/ програма не надвишава общият размер на ползването на дървесина, определен съгласно 5.2.1. и 5.2.2 <u>Забележка:</u> Изключения се допускат единствено в случаи на едроплощни нарушения, които не могат да бъдат компенсирани от планираното общо ползване за периода на действие на горскостопанския план. Количествата повредена дървесина трябва да се имат предвид при планирането на ползването в следващия горскостопански план.	<u>Документална проверка:</u> - Планираща документация, свързана с определяне и обосновка за общия и годишния размер на ползване и избора на видове. - Годишни отчети или друга документация предоставяща информация за реалните добиви на дървесина; - Протоколи от проверки на контролни органи; - Документирани обосновки и доказателства в случаи на надвишаване на годишното ползване; - регистър на проведените сечи <u>Интервюта:</u> - с персонала на ГСЕ* и представители на контролни органи.
Индикатор 5.2.5.* Нивата на <i>устойчиво ползване*</i> на <i>недървесни горски продукти*</i> и услуги, които се контролират от <i>Организацията*</i>, са определени въз основа на <i>най-добрата налична информация*</i> и се спазват и контролират. Ползва се информация от: - МОСВ за лечебни растения (заповеди за годишни квоти) - ловностопански планове и годишни инвентаризации на дивечовите популации	<u>Документална проверка:</u> - Планираща документация, свързана с определяне и обосновка за общия и годишния размер на ползване на <i>НДГП*</i> и избора на видове. - Доклади и резултати от местни проучвания за <i>НДГП*</i>. - Проверка на данните за ползването на <i>НДГП*</i> по години и за периода на действие на ГСП. - Документирани обосновки, ако има надвишаване. <u>Интервюта:</u> - Дават информация дали персонала и работниците са запознати с

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	количествата определени за ползване <i>НДГП*</i> . Как се разрешава ползването и как се контролира.
--	---

Критерий* 5.3. Положителните и отрицателните *външни ефекти** от дейността на *Организацията** са предвидени в *планиращите документи**.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 5.3.1. В <i>планиращите документи*</i> е включен анализ, отчитащ положителните и отрицателните социални <i>външни ефекти*</i> от изпълнение на горскостопанските дейности, резултатите, от които са консултирани с <i>местните общности*</i>.	<u>Документална проверка:</u> - Планиращата документация, включва оценка на отрицателните и положителните въздействия от горскостопанските дейности в социален аспект. - Стратегии или проучвания/ отчети или социологическо проучване за възможни отрицателните и положителните последствия от горскостопанските дейности в социален аспект. - Доклад за <i>ВКС*</i> в част ВКС 5 и 6. Има ли разписани заплахи и препоръчителни дености. <u>Теренна проверка:</u> - Проверява се какви действия по превенция, ограничаване или компенсиране са предприети при наличие на негативни последствия в социален аспект. <u>Интервюта:</u> - Дават информация дали персонала и работниците са запознати с действията, които трябва да се предприемат по превенция, ограничаване или компенсиране на негативни последствия в социален аспект.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 5.3.2. В <i>планиращите документи*</i> е включен анализ, отчитащ положителните и отрицателните екологични <i>външни ефекти*</i> при изпълнение на горскостопанските дейности, резултатите, от които са консултирани с <i>местните общности*</i>.	<u>Документална проверка:</u> - Планираща документация, включва оценка на отрицателните и положителните въздействия от горскостопанските дейности в екологичен аспект. - Стратегия или проучвания/отчети или социологическо проучване за възможни отрицателните и положителните последствия от горскостопанските дейности в екологичен аспект. - Доклад за ВКС в част ВКС 1 и 3. Има ли разписани заплахи и препоръчителни дейности. <u>Теренна проверка:</u> - Проверява се какви действия по превенция, ограничаване или компенсиране са предприети при наличие на негативни последствия в екологичен аспект. <u>Интервюта:</u> - Дават информация дали персонала и работниците са запознати с действията, които трябва да се предприемат по превенция, ограничаване или компенсиране на негативни последствия в екологичен аспект.
Индикатор 5.3.3. В годишния финансов план са предвидени средства за превенция, ограничаване или компенсиране на на негативните <i>външни ефекти*</i> в социален и екологичен аспект в резултат на горскостопански дейности.	<u>Документална проверка:</u> - Планираща документация, включва оценка на отрицателните и положителните въздействия от горскостопанските дейности. - Доклади и проучвания за възможни отрицателните и положителните последствия от горскостопанските дейности. - Годишен финансов план на ГСЕ*.

Критерий* 5.4: Съобразно *мащаба**, *интензивността** и *риска** от горскостопанските дейности, *Организацията** използва възможностите за местна преработка, местни услуги и формиране на добавена стойност за местната общност. Ако няма подобни възможности на местно

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ниво, *Организацията** полага *разумни усилия** за подпомагане на създаването на тези услуги.

Забележка: По смисъла на 5.4 „местни“ означава, че стоките и услугите са предоставени в общините, в които е разположено съответното ГСЕ

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 5.4.1. Налице са доказателства, че част от добива и продажбата на дървесина и <i>НДГП*</i> се предоставят на местни фирми - преработватели/потребители, ползват се местни стоки, местни услуги и местни преработвателни мощности за генериране на добавена стойност, без това да нарушава <i>националното законодателство*</i>	<u>Документална проверка:</u> - Финансови документи - Проведени процедури за ползване на дървесина за местни търговци. - Сключени договори с местни фирми; - график за обектите, които се предлагат за добив и продажба на дървесина на местни търговци; - Тръжна документация; - Заявления на местни търговци; - Регистър на количествата реализирани дървесни и <i>недървесни горски продукти*</i> на местните пазари <u>Теренна проверка:</u> - Проверява се дали се ползват услуги на местни фирми, дали се работи с местни хора. <u>Интервюта:</u> - С местния бизнес и <i>заинтересовани страни*</i>
Индикатор 5.4.2. Ако не са налице местни стоки, местни услуги и местни преработвателни мощности за генериране на добавена стойност, <i>Организацията*</i> полага <i>разумни усилия*</i> чрез предоставяне на информация за възможностите за създаването на такива.	<u>Документална проверка:</u> - Финансови документи - Подкрепа за участие в проекти; - Протоколи от проведени срещи с местния бизнес/ община - Водена кореспонденция с местни фирми

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Интервюта:</u> - С местния бизнес и заинтересовани страни*
--	--

Критерий* 5.5: Организацията* демонстрира своя ангажимент за дългосрочна **икономическа жизнеспособност*** чрез планиране и извършване на разходи, които са пропорционални на обхвата и интензивността* и риска* на дейностите.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 5.5.1. Управлението на ГСЕ* се основава на финансов план/бюджет, в който са предвидени средства, осигуряващи изпълнението на дейностите в <i>планиращите документи*</i> и изискванията на стандарта и гарантират дългосрочна <i>икономическа жизнеспособност*</i> .	<u>Документална проверка:</u> - Финансови документи - Бюджет на ГСЕ* <u>Интервюта:</u> - С управлението и счетоводството на Организацията*
Индикатор 5.5.2. Направени са разходи и инвестиции за изпълнение на дейностите <i>планиращите документи*</i> и изискванията на стандарта, които да гарантират дългосрочна <i>икономическа жизнеспособност*</i>	<u>Документална проверка:</u> - Финансови документи - Бюджет на Организацията* <u>Интервюта:</u> - С управлението и счетоводството на Организацията*
Индикатор 5.5.3. Предвидените приходи отчитат пазарните тенденции и са достатъчни за покриване на разходите и инвестициите за управление на горите и гарантират постигане на дългосрочна <i>икономическа жизнеспособност*</i>	<u>Документална проверка:</u> - Финансови документи - Бюджет на ГСЕ* <u>Интервюта:</u> - С управлението и счетоводството на Организацията*

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ПРИНЦИП* 6 НА FSC: ЕКОЛОГИЧНИ СТОЙНОСТИ* И ВЪЗДЕЙСТВИЯ

ПРИНЦИП* 6: ЕКОЛОГИЧНИ СТОЙНОСТИ* И ВЪЗДЕЙСТВИЯ

Организацията* поддържа, опазва и/ или възстановява* екосистемните услуги и екологичните стойности, представени на територията на ГСЕ* и не допуска, възстановява* или смекчава отрицателните екологични въздействия.

Критерий* 6.1: Организацията* оценява екологичните стойности в рамките на ГСЕ*, както и потенциално засегнатите от извършваните дейности екологични стойности* извън ГСЕ*. Оценката се извършва в степен на детайлност, обхват и честота пропорционални на мащаба*, интензивността* и риска* от извършваните дейности, като е достатъчна да обоснове необходимите консервационни мерки, да констатира и мониторира възможни отрицателни въздействия в резултат от тези дейности.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 6.1.1.* Валидна за SLIMF* над 500 ха На база налична актуална информация са определени екологичните стойности на територията на ГСЕ* и извън нея, които са или потенциално могат да бъдат засегнати от извършваните дейности, включително: 1. Екосистемни функции* на горите 2. Биологично разнообразие* 3. Водни ресурси 4. Почви	<u>Документална проверка:</u> - наличие и обхватност на определените екологични стойности* (Бележки на одитора дали тя е залегнала в Планиращите документи*); По т.1 – ползва се информация от Доклад за ГВКС*, Областен план за развитие на горските територии, Планове за управление на защитените територии и зони; специализирани проучвания и др. По т.2 – данни от инвентаризация на ГСЕ*, специализирани научни проучвания, Доклад за ГВКС*, Планове за управление на защитените територии и зони, заповеди за обявяване на защитени територии и зони* и др. По т.3 Актуална информация за състоянието на водните тела от ГСП, от извършени

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

5. Ландшафтна стойност Забележка: Виж Приложение 12 – Източници на актуална информация за определяне на екологичните стойности	проверки от Басейнова дирекция и РИОСВ по установени значими проблеми при управлението на водите на територията на ГСЕ* и засегнатите територии извън нея. По т.4 – почвени карти, информация от инвентаризацията на ГСЕ*, Планове за управление на <i>защитени територии*</i>, специализирани проучвания и др. По т. 5 – доклади за състоянието на околната среда, Планове за управление на <i>защитени територии*</i>, специализирани проучвания и др. По т.6 - Доклад за ГВКС*, Планове за управление на защитените територии и зони, специализирани проучвания в района и др. - наличие на оценка за уязвимите от дейността <i>екологични стойности*</i>. - проверка дали са ползвани консултации с местни и национални експерти, консултации със <i>заинтересовани страни*</i>. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала и работниците са запознати.
Индикатор 6.1.2.* Валидна за SLIMF* над 500 ха Информацията за екологичните стойности, определени в 6.1.1 е с подробност и актуалност позволяваща: 1. оценка на конкретните въздействия от дейностите върху идентифицираните <i>екологични стойности*</i>, съгл.Критерий* 6.2; 2. идентифициране на рисковете за отделните <i>екологични стойности*</i>, съгласно Критерий* 6.2; 3. определяне на необходимите мерки за <i>опазване*</i> на екологичните стойности, съгласно Критерий* 6.3; 4. осъществяване на мониторинг на въздействията и/ или	<u>Документална проверка:</u> - наличие и обхватност на оценка на екологичните стойности и дали тя е залегнала в <i>Планиращите документи*</i>; - наличие на оценка за уязвимите от дейността <i>екологични стойности*</i>. - проверка за актуалност и пълнота на събраната информация. - проверка дали са ползвани консултации с местни и национални експерти, консултации със <i>заинтересовани страни*</i> <u>Интервюта:</u> - Интервюта с персонала/отговорното лице

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

екологичните промени, съгласно Принцип 8.	
---	--

Критерий* 6.2: Преди започването на дейности, въздействащи върху околната среда, *Организацията** определя и оценява *мащаба**, *интензивността** и *риска** от потенциални въздействия от тези дейности върху определените *екологични стойности**.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 6.2.1*: Преди началото на всяка дейност се извършва оценка на въздействието, която идентифицира потенциалните бъдещи въздействия от дейността върху екологичните стойности на всяко ниво – от ниво насаждение до ниво <i>ландшафт*</i> . В случаите, когато това се изисква от <i>националното законодателство*</i> , се извършва официална Оценка за въздействие върху околната среда (ОВОС), Екологична оценка (ЕО), Оценка за съвместимост (ОС) и др.	<u>Документална проверка:</u> - Проверяват се писмени документи във връзка с оценката по 6.2.1.; наличие на ЕО, ОС, ОВОС или др. ако са били необходими по <i>националното законодателство*</i>. <u>Интервюта:</u> - Дават информация дали персонала и работниците са запознати.

Критерий* 6.3: *Организацията** определя и предприема ефективни действия за предотвратяване на отрицателните въздействия от осъществяваните дейности върху екологичните стойности, както и за смекчаване и *възстановяване** на възникнали такива, пропорционално на *мащаба**, *интензивността** и *риска** от въздействието.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 6.3.1.* Горскостопанските дейности са планирани и се провеждат, така че да осигурят предотвратяване на негативните въздействия и <i>опазване*</i> на екологичните стойности. Планираните мерки за <i>опазване*</i> са включени в	<u>Документална проверка:</u> - Проверка на <i>планиращите документи*</i> и документите по технологично изпълнение на дейностите.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

съответната технологична документация	<u>Теренна проверка</u> Проверява се за: - Загуба и увреждане на <i>биологично разнообразие*</i> - Загуба на продуктивни площи; - Нарушаване и уплътняване на почвите; - Загуба на плодородие и хранителната база; - Въздействие върху хидрологичния режим; - Почвена ерозия; - Повреди и нарушения в зони със специален режим и др.; <u>Интервюта:</u> - с персонала и работниците дали и до колко са запознати с изискванията и приложението на мерки за опазва на екологичните стойности; - с РИОСВ за констатирани негативни въздействия; - с екологични и др. НПО.
Индикатор 6.3.2.* В случай на негативни въздействия върху екологичните стойности са предприети мерки за смекчаване, предотвратяване на по-нататъшно увреждане и/или <i>възстановяване*</i> на увредените стойности	<u>Документална проверка:</u> - Проверка на техническа документация, протоколи и др., Проверка за планирани мерки за смекчаване. <u>Теренна проверка:</u> - проверка за наличие на негативни въздействия и прилагане на планираните мерки за смекчаване <u>Интервюта:</u> - Дава информация дали персонала и работниците са запознати

Критерий* 6.4: Организацията* опазва редките* и застрашени видове* и техните местообитания* срещащи се на територията на ГСЕ*, чрез защитени зони, защитени територии*, мерки за осигуряване на свързаност* между защитените зони и територии и/или (където е необходимо) други директни мерки за осигуряване на жизненост и оцеляване на видовете и местообитанията*. Тези мерки са

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

пропорционални на *мащаба**, *интензивността** и *риска** от осъществяваните дейности, както и на *природозащитния статус** и екологичните изисквания на *редките** и *застрашени** видове. При избора на мерките, *Организацията** взема предвид ареала на разпространение и екологичните изисквания на тези видове в и отвъд границите на *ГСЕ**.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 6.4.1.* Въз основа на наличната актуална информация, са идентифицирани <i>редките*</i>, <i>застрашените и защитените видове*</i> и техните <i>местообитания*</i>, които са регистрирани или потенциално се срещат в рамките на <i>ГСЕ*</i> и прилежащите й територии. <u>Забележка:</u> За определянето на тези видове се използват списъците на ЗБР, Червената книга на България, CITES, Бонска конвенция, Конвенцията за биологично разнообразие, Бернската конвенция и/или други официални списъци на национално и европейско ниво.	<u>Документална проверка:</u> - Доклад за <i>ГВКС*</i>, Планове за управление на <i>защитени територии и зони*</i> и други специализирани проучвания, картен материал. - Проверка дали и до колко информацията е взета предвид в <i>Планиращите документи*</i> <u>Теренна проверка:</u> - Проверява се наличието и състоянието на идентифицираните видове по 6.4.1. <u>Интервюта:</u> - с персонала и работниците в т.ч. на подизпълнителите доколко са запознати с наличието на <i>редките*</i>, <i>застрашените и защитените видове*</i> и техните <i>местообитания*</i>; - интервюта със <i>заинтересовани страни*</i>
Индикатор 6.4.2.* Идентифицирани са потенциалните въздействия от горскостопанските дейности върху <i>редките*</i>, <i>застрашени*</i> и <i>защитени видове*</i>, техния <i>природозащитен статус*</i> и <i>местообитанията*</i> им. Осъществяваните (горскостопанските) дейности са променени така, че да се избегнат негативните въздействия.	<u>Документална проверка:</u> - Доклад за <i>ГВКС*</i>, технологични и други релевантни документи <u>Теренна проверка:</u> - до колко горскостопанските дейности се осъществяват по начин избягващ негативните въздействия. Интервюта: - до колко персоналот и работниците на подизпълнителите са запознати с възможните въздействия от горскостопанските дейности върху <i>редките*</i>, <i>застрашени*</i> и <i>защитени видове*</i>.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 6.4.3.* Прилагат се мерки за <i>опазване*</i> на идентифицираните <i>редки*</i>, <i>застрашени*</i> и <i>защитени видове*</i> и техните <i>местообитания*</i>, вкл. чрез установяването на защитени зони, защитени територии, мерки за осигуряване на <i>свързаност*</i> между тях и други директни мерки за осигуряване на жизненост и оцеляване на видовете и <i>местообитанията*</i>, вкл. програми за <i>възстановяване*</i> популациите на видове. Мерките са пропорционални на <i>мащаба*</i>, <i>интензивността*</i> и <i>риска*</i> от осъществяваните дейности.	<u>Документална проверка</u> - Проверка на <i>планиращите документи*</i> и картен материал; програми за <i>възстановяване*</i> и др. <u>Теренна проверка:</u> - до колко горскостопанските дейности се осъществяват по начин избягващ негативните въздействия; проверка до колко се спазват режимие в обособените <i>защитени зони и защитени територии*</i>; проверка за изпълнението на предвидените мерки. <u>Интервюта:</u> - Дава информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.4.4. Разработени са и се прилагат набор от мерки за предотвратяване на умишленото улавяне, убиване, унищожаване, събиране на <i>редки*</i>, <i>застрашени*</i> и <i>защитени видове*</i>.	<u>Документална проверка:</u> - Проверка за наличие на процедури за предотвратяване на дейностите по 6.4.4.; - Проверка на констативни протоколи, анализи и др. - Проверка за наличие на документи, удостоверяващи изпълнението на разработените мерки за предотвратяване /графици за дежурства в почивни дни, констативни протоколи за извършени проверки, ограничаване на достъпа до горски територии с <i>ВКС*</i> и др. <u>Интервюта:</u> - с персонала и работниците; - интервюта със <i>заинтересовани страни*</i> и контролни институции (РИОСВ, РДГ).

Критерий* 6.5: *Организацията** идентифицира и опазва представителни образци на местните екосистеми и/или ги *възстановява** до състояние по-близко до *тяхното естествено**. Където не са налични такива образци или са недостатъчни, *Организацията** *възстановява**

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

част от ГСЕ* до състояние по-близко до естественото*. Големината на възстановените територии и предприетите мерки за тяхното опазване* и възстановяване, включително в рамките на плантациите*, са пропорционални на природозащитния статус* и стойността на екосистемите* на ниво ландшафт* и в съответствие с мащаба*, интензивността* и риска* от осъществяваните дейности.	
Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 6.5.1. * Посредством използването на налична актуална информация са идентифицирани всички естествени екосистеми на територията на ГСЕ*, които съществуват при естествените природни условия или са съществували, но деградирали в резултат на природни нарушения* или антропогенно въздействие.	<u>Документална проверка:</u> - Доклад по ГВКС*, специализирани проучвания и др. - Карти - ГСП <u>Теренна проверка</u> Проверяват се на терен наличието и състоянието на идентифицираните територии съгл. 6.5.1 <u>Интервюта:</u> - Дават информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.5.2.* Организацията* осигурява опазването* на представителни образци от всички естествени горски екосистеми* на територията на ГСЕ.	<u>Документална проверка:</u> - Доклад по ГВКС* - Формуляри по Натура 2000 - Планове за управление на ЗТ и зони - Областен план за развитие на горските територии - ГСП (опазване*то на тези образци е отразено в ГСП) - Карти на определените гори във фаза на старост* - Проверка на планиращите документи* и картен материал; програми за възстановяване* и др. - Проверка на издадените позволителни за сеч (вкл. чрез сайта на ИАГ) <u>Теренна проверка:</u> - Провеждат ли се дейности в горите във фаза на старост.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Интервюта:</u> - Дават информация дали персоналът и работниците са запознати.
Индикатор 6.5.3. Площта на всеки един от опазваните <i>представителни образци от естествени горски екосистеми*</i> се определя в зависимост от неговата природозащитна и екологична стойност. Тази стойност се определя за всяка една <i>екосистема*</i> на ниво <i>ландшафт*</i> и <i>ГСЕ*</i>. <u>Забележка:</u> Целта е по-редките и уязвими горски екосистеми да бъдат опазени, но да бъдат запазени и <i>представителни образци от горски екосистеми*</i>, които са добре представени и са в добро природозащитно състояние* (Да се има предвид Приложение 13).	<u>Документална проверка:</u> - Карти, доклад за ГВКС* и др.
Индикатор 6.5.4 Поне 5% от площта на ГСЕ се определя като <i>гори във фаза на старост (ГФС)*</i>, в които не се допуска човешка намеса. <u>Забележка :</u> 5% ГФС, в които не се допуска човешка намеса, са определени съгласно изискванията на Принцип 9 (виж Анекс 11 - Национално ръководство за определяне на ВКС, Раздел ВКС	<u>Документална проверка:</u> - Карти, доклад за ГВКС* и др. <u>Теренна проверка</u> - проверяват се определените територии. <u>Интервюта:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

3). При липса на достатъчно гори с характеристиките на ГФС на територията на ГСЕ, се определят гори с потенциал за превръщането им в ГФС, които се управляват по начин, водещ до формиране на характеристики на гори във фаза на старост. В тях не се допуска лесовъдска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на едроплощни природни нарушения, заемащи над 30% от площта на съответната гора във фаза на старост. (виж определението за ГФС)	- Дава информация дали персоналът и работниците са запознати
Индикатор 6.5.5.* За SLIMF* важи за публични гори* и ГСЕ* над 500 ха, като изискването на индикатора се намаля до поне 5% гори, в които не се допуска човешка намеса. <i>Представителните образци от естествени горски екосистеми* са поне 10% от площта на ГСЕ*. В тях не се допускат горскостопански дейности, освен дейности за възстановяване* до състояние близко до естественото. В допълнение или като част от определените представителни образци се включват и определените ГФС по 6.5.4.</i>	<u>Документална проверка:</u> - Карти, доклад за ГВКС* и др. <u>Теренна проверка</u> Проверяват се на терен териториите предвидени по 6.5.5
Индикатор 6.5.6.* Където не са налични <i>представителни образци от естествени горски екосистеми*</i> или съществуващите образци недостатъчно представляват естествените екосистеми, <i>Организацията*</i> възстановява* части от ГСЕ* до състояние близко до естествените им природни характеристики, до покриване на изискванията за площи в Индикатор 6.5.5.	<u>Документална проверка:</u> - Карти, доклад за ГВКС* и др. <u>Теренна проверка</u> Проверяват се на терен териториите предвидени и управлявани с цел възстановяване* на естествени екосистеми.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 6.5.7. <i>Представителните образци от естествени горски екосистеми*</i> са отразени на горскостопанските карти.	<u>Документална проверка:</u> - Карти
--	--

Критерий* 6.6: *Организацията** ефективно и последователно поддържа наличието на естествено срещащите се *местни видове** и *генотипове** и недопуска загуба на *биологично разнообразие**, особено в резултат от управлението на *местообитанията** в рамките на ГСЕ*. *Организацията** демонстрира прилагането на ефективни мерки за контрол на лова, риболова, улова с капани и събирането.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 6.6.1*. Горскостопанските дейности запазват растителните съобщества и <i>характеристиките на местообитанията*</i> в естествените екосистеми в рамките на ГСЕ*.	<u>Документална проверка:</u> - проверка дали в <i>Планиращите документи*</i> са описани <i>характеристиките на растителните съобщества и местообитания*</i> и дали са оценени горскостопанските дейности, които биха могли да окажат негативно влияние върху естествено срещащите се видове. <u>Теренна проверка:</u> - проверка дали <i>характеристиките на растителните съобщества и местообитанията*</i> в естествените екосистеми са значимо променени от горскостопански дейности. <u>Интервюта:</u> - Дават информация дали персонала и работниците са запознати с изискванията на индикатора (да се добави навсякъде където липсва).
Индикатор 6.6.2*. В случаите, в които управлението на ГСЕ* в миналото е довело до унищожаване на естествени растителни съобщества или <i>характеристики на местообитания*</i> , се предприемат мерки за възстановяването им.	<u>Документална проверка:</u> - <i>Планиращи документи*</i> <u>Теренна проверка:</u> - предприети ли са мерки за <i>възстановяване*</i> <u>Интервюта:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	Дават информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.6.3.* За SLIMF* важи за публични гори* и гори над 500 ха. Горскостопанските дейности поддържат, подобряват или възстановяват <i>характеристиките на естествените местообитания*</i>, с цел поддържане на разнообразието от <i>местни видове*</i> и <i>генотипове*</i>.	<u>Документална проверка:</u> - <i>Планиращи документи*</i> <u>Теренна проверка:</u> - Проверява се дали се изпълняват предвидените в <i>планиращите документи*</i> дейности за поддържане, подобряване или възстановяване* <i>характеристиките на естествените местообитания*</i>. <u>Интервюта:</u> - Дават информация дали персонала и работниците са запознати
Индикатор 6.6.4. Налична е актуална информация по отношение на лова, риболова, поставянето на капани и събирането на видове, вкл. по отношение на допустимите норми за ползване.	<u>Документална проверка:</u> - справки за ползване на дивеча - актове за браконьерство - позволителни по образец за билките от списъка с лечебните, - годишно позволително за гъбите и нелечебните растения и др. <u>Интервюта:</u> - Дава информация дали персонала и работниците са запознати.
Индикатор 6.6.5. Осъществяват се ефективни мерки за ограничаване на лова в рамките на годишния план за ползване на дивеча. Осъществяват се мерки за контрол на риболова, поставянето на капани и събирането на видове, така че да се осигури съществуването и естественото разпространение на местните видове и тяхното генетично многообразие	<u>Документална проверка:</u> - справки за ползване на дивеча - актове за браконьерство - позволителни по образец за билките от списъка с лечебните, - годишно позволително за гъбите и нелечебните растения и др. <u>Интервюта:</u> - Дават информация дали персонала и работниците са запознати

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Критерий* 6.7: Организацията* опазва или възстановява* естествените водни течения, водните тела*, крайречните зони* и тяхната свързаност*. Организацията* не допуска отрицателни въздействия върху количеството и качеството на водите, като смекчава и преодолява възникналите такива.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 6.7.1.* Естествените водни течения и всички водни тела* са идентифицирани и картирани	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански карти <u>Теренна проверка:</u> - проверява се до колко ситуацията на терен отговаря на информацията в планиращите документи*.
Индикатор 6.7.2.* При проектирането, строежа и поддръжката на горски и извозни пътища се прилагат мерки за опазване* на водните течения, водните тела, крайречните зони* и тяхната екологична свързаност*, включително: - Пресичането на водни течения се свежда до възможния минимум. - Пресичането на водни течения се планира преди започване на дейностите и се указва на съответните карти. - Когато се налага пресичане на водни течения се изграждат защитни съоръжения (напр. мостове, дървени скари, каменна облицовка на дъното и др.) или се поставят тръби. - Пресичането на водни течения е перпендикулярно на течението. - Нови пътища не се строят в речните корита*. - Съществуващите в речните корита пътища се затварят и се строят заместващи ги. - Горските и извозните пътища в ниските части на долините	<u>Документална проверка:</u> - Проекти за изграждане на горски пътища - Технологични планове за дърводобив <u>Теренна проверка:</u> - Начин на разполагане на практика на горски и извозни пътища; - Наличие на следи от наноси или други повреди върху водоизточниците; - Начин на пресичане на водни течения; - Наличие и начин на разполагане на защитни съоръжения. <u>Интервюта:</u> - Дават информация дали персоналът и работниците са запознати с изискванията за проектиране, строеж и поддръжка на горски и извозни пътища и мерките за опазване* на водните течения.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

са възможно най-отдалечени от водните течения. - Водостоците се проектират по начин, който не пречи на миграцията на рибата, не формират бързи течения или речни легла, неподходящи за рибата. - Дренажните канали не се заустват в естествени водни течения. Когато това е неизбежно, се инсталират шахти за улавяне на почвените частици, които редовно се почистват.	
Индикатор 6.7.3.* При осъществяването на горскостопанските дейности се прилагат мерки за <i>опазване*</i> на водните течения, водните тела, <i>крайречните зони*</i>, тяхната екологична <i>свързаност*</i>, включително: - Машините за дърводобив и транспорт на дървесина не трябва да навлизат във водните течения, освен на определените и проектирани за целта места за пресичане. - Не се извършва извоз на дървесина и преминаване на транспортни средства по протежение на водни течения или речни легла. В случаите, когато няма друга технологична възможност, това се позволява след одобрение на ръководителя на <i>Организацията*</i>, като в края на извозния път във водното течение се изгражда шахта за улавяне на почвените частици, която се почиства периодически; - Остатъци от сечта (клони, връшки и др.) не се складират в и в непосредствена близост до постоянни и непостоянни водни течения и <i>водни тела*</i>. Остатъци от сечта, попаднали във водното течение или <i>речното легло*</i>, се отстраняват <i>своевременно*</i>. - Не се създават бариери на водни течения, потоци и рибни проходи.	<u>Документална проверка:</u> - Технологични планове за дърводобив - Проверка до колко мерките от <i>Планиращите документи*</i> кореспондират с Програмата от мерки на ПУРБ на ЗБР за БУ, целяща достигане на добро количествено и качествено състояние на повърхностните и подземните <i>водни тела*</i> <u>Теренна проверка:</u> - Изпълнение на терен на мерките за <i>опазване*</i> на водните течения, водните тела, <i>крайречните зони*</i> и тяхната екологична <i>свързаност*</i> <u>Интервюта:</u> - <u>Познаване на мерките за <i>опазване*</i></u> на водните течения, водните тела, <i>крайречните зони*</i> и тяхната екологична <i>свързаност*</i> от страна на ангажираните в горскостопанските дейности на терен (в т.ч. подизпълнители).

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

- Временни складове за дървесина не се изграждат в/ върху постоянни водни течения.	
Индикатор 6.7.4*. За <i>опазване*</i> на водните течения, <i>водните тела*</i>, <i>крайречните зони*</i> и тяхната екологична <i>свързаност*</i>, по протежение на всички постоянни водни течения и <i>водни тела*</i> се формират буферни зони с ширина не по-малко от 15 м., където: - Не се извършва дърводобив или той е с интензивност до 5% от запаса на буферната зона. - Дърводобивните дейности в буферната зона не трябва да създават отворени пространства с диаметър по-голям от 10 м. - Мъртвите и умиращи дървета в буферната зона се отстраняват само при опасност за живота и здравето на хората или създават предпоставки за намаляване на проводимостта на водното течение. - В <i>100-метровата ивица на реките*</i> Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека и Резовска, както и 50 метровата за останалите водни течения, в долния равниннохълмист и хълмисто предпланински пояс на дъбовите гори, възобновителните сечи се провеждат с удължен възобновителен период с изключение на изкуствено създадените насаждения.	<u>Документална проверка:</u> - Отразени ли са буферните зони в Технологични планове за дърводобив и др. релевантна документация. <u>Теренна проверка:</u> - Спазват ли се на практика изброените режими за буферните зони. <u>Интервюта:</u> - <u>Познаване на</u> посочените режими в буферните зони от страна на ангажираните в горскостопанските дейности на терен (в т.ч. подизпълнители).
Индикатор 6.7.5.* Естествени водни течения, <i>водни тела*</i>, <i>крайречните зони*</i> и тяхната екологична <i>свързаност*</i>, количеството и качеството на водата, които са били увредени от дейности на <i>Организацията*</i> (вкл. дейности в миналото) се	<u>Документална проверка</u> - Идентифицирани ли са увредените от дейността на <i>Организацията*</i> естествени водни течения, <i>водни тела*</i>, <i>крайречните зони*</i> и тяхната екологична <i>свързаност*</i>, както и негативните въздействия върху

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

възстановяват.	количеството и качеството на водата. - Заложени ли са възстановителни мерки в <i>Планиращите документи</i>*. Проверка до колко мерките от <i>Планиращите документи</i>* кореспондират с Програмата от мерки на ПУРБ на ЗБР за БУ, целяща достигане на добро количествено и качествено състояние на повърхностните и подземните <i>водни тела</i>*. - Протоколи от проверки на РИОСВ и Басейнови дирекции. <u>Теренна проверка</u> - Наличие на увредени естествени водни течения, <i>водни тела</i>*, <i>крайречните зони</i>* и тяхната екологична <i>свързаност</i>*; негативни въздействия върху количеството и качеството на водата. - Изпълнение на терен на предвидените възстановителни мерки. <u>Интервюта:</u> - Дава информация дали персонала и работниците са запознати с изискванията. - Интервюта със <i>заинтересовани страни</i>* (РИОСВ, БД и др.).
Индикатор 6.7.6.* Там където се наблюдава продължаваща деградация на водните течения, водните тела, количеството и качеството на водите, причинени от дейности на <i>Организацията</i>* (вкл. дейности в миналото) се предприемат мерки за смекчаване на негативните въздействия и спиране на деградацията.	<u>Документална проверка</u> - Идентифицирани ли са естествени водни течения, <i>водни тела</i>*, <i>крайречните зони</i>* и тяхната екологична <i>свързаност</i>* с продължаваща деградация. - Заложени ли са възстановителни мерки в <i>Планиращите документи</i>*. Проверка до колко мерките от <i>Планиращите документи</i>* кореспондират с Програмата от мерки на ПУРБ на ЗБР за БУ, целяща достигане на добро количествено и качествено състояние на повърхностните и подземните <i>водни тела</i>*. <u>Теренна проверка</u> - Наличие на увредени естествени водни течения, <i>водни тела</i>*, <i>крайречните зони</i>* и тяхната екологична <i>свързаност</i>*; негативни въздействия върху количеството и качеството на водата.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	- Изпълнение на терен на предвидените възстановителни мерки. <u>Интервюта:</u> - Дава информация дали персонала и работниците са запознати. - Интервюта със <i>заинтересовани страни</i>* (РИОСВ, БД и др.).
--	--

Критерий* 6.8: Организацията* управлява ландшафта* в ГСЕ* за поддържане и/ или възстановяване* на разнообразна мозайка от видове, размери, възрастова и пространствена структура, възобновителни цикли – подходящи за ландшафтните стойности* в дадения регион и за подобряване на екологичната и икономическата устойчивост*.

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 6.8.1*. Поддържа се мозайка от разнообразни видове, размери, възрастови структури, мащаби на разпространение и жизнени цикли, съответстващи на естествените типове <i>гора*</i> и <i>природните нарушения*</i> в тях.	<u>Документална проверка:</u> - <i>Планиращи документи*</i> - таксационни описания и картен материал <u>Теренна проверка:</u> - проверка до колко са запазени определените елементи - проверка до колко горскостопанските дейности поддържат и/или възстановяват разнообразието на елементите посочени в критерия. <u>Интервюта:</u> - Запознат ли е отговорният персонал на <i>Организацията*</i> с изискването.
Индикатор 6.8.2. Там където характеристиките на <i>гората*</i> значително се различават от естествената ѝ структура или тя не притежава естествените нива на разнообразие, се предприемат мерки и действия за подобряване и <i>възстановяване*</i> на разнообразието	<u>Документална проверка:</u> - Оценка до колко планираните дейности поддържат/ или водят до <i>възстановяване*</i> на разнообразието. <u>Теренна проверка:</u> - Изпълнение на мерките на терен.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Интервюта:</u> - Запознат ли е отговорният персонал на <i>Организацията*</i> с изискването.
--	---

Критерий* 6.9: *Организацията** не превръща *естествени гори** в *горски плантации**, нито превръща *естествени гори** или *плантации**, създадени върху площи, които са били *естествени гори**, в територии върху, които няма *гора**, освен когато превръщането:

a) засяга *много малка част** от територията *ГСЕ**

b) ще донесе ясни, съществени, допълнителни и дългосрочни защитни ползи на *ГСЕ**

c) не създава опасност или вреда за *високите консервационни стойности (ВКС)**, нито са засяга или уврежда места или източници, необходими за поддържането и подобряването на тези стойности.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 6.9.1.* Не се осъществява превръщане на <i>естествени гори*</i> в <i>горски плантации*</i> и промяна на предназначението им, както и превръщане на <i>горски плантации*</i> в земи за друг вид ползване, ако преди създаването на <i>плантацията*</i> на това място е имало <i>естествена гора*</i>, освен в случаите: 1. Когато: А) Засяга площ не по-голяма от 0,5 % от общата площ на <i>ГСЕ*</i> към момента на сертифицирането. При намаляване на площта включена в обхвата на сертификацията, засегнатата площ е не по-голяма от 0,5 % към момента на превръщането и Б) Превръщането носи ясни, съществени, допълнителни и дългосрочни защитни ползи за <i>ГСЕ*</i> и В) Превръщането не създава опасност или вреда за <i>високите консервационни стойности (ВКС)*</i>, нито	<u>Документална проверка:</u> - Проверка на документи, свързани с превръщане на гори и промяна на предназначението. <u>Теренна проверка:</u> - Проверява се дали регистрираните документално превръщания и терени с порменен статут отговарят на реалността на терен.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

уврежда места или източници, необходими за поддържането и подобряването на тези стойности. 2. Когато превръщането е свързано с изграждане на инфраструктурни обекти от национална значимост, както и обекти свързани с националната сигурност и отбраната.	
Индикатор 6.9.2 Не се осъществява превръщане на <i>естествени гори*</i> в <i>горски култури*</i>, нито на <i>горски култури*</i> в <i>плантации*</i>, освен в случаите: 1. Когато: А) Засяга площ не по-голяма от 0,5 % от общата площ на ГСЕ* към момента на сертифицирането. При намаляване на площта включена в обхвата на сертификацията, засегнатата площ е не по-голяма от 0,5 % към момента на превръщането и Б) превръщането носи ясни, съществени, допълнителни и дългосрочни защитни ползи за ГСЕ* и В) превръщането не създава опасност или вреда за <i>високите консервационни стойности (ВКС)*</i>, нито уврежда места или източници, необходими за поддържането и подобряването на тези стойности. 2. Когато превръщането е било необходимо с цел да се възстанови едроплощно природно нарушение.	<u>Документална проверка:</u> - Проверка на документи, свързани с превръщане на гори. <u>Теренна проверка:</u> - Проверява се дали регистрираните документално превръщания отговарят на реалността на терен.

Критерий* 6.10: ГСЕ* включващи горски плантации*, създадени върху територии на естествени гори* след ноември 1994 година, не подлежат на сертифициране освен в случаите в които:

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

а) се предоставя ясно и достатъчно доказателство, че *Организацията** не е директно или индиректно отговорна за превръщането, или
б) превръщането засяга *много малка част** от територията на стопанството и носи ясни, значителни, допълнителни, дългосрочно осигурени защитни ползи за *ГСЕ**.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 6.10.1.* На базата на съществуващата налична информация са документирани всички превръщания след 1994 г.	<u>Документална проверка:</u> - Проверка за наличие на актуална информация/ документация за осъществени превръщания. - Регистър на създадените след 1994 г. горски <i>плантации*</i>
Индикатор 6.10.2.* <i>Естествени гори*</i> превърнати в горски <i>плантации*</i> след 1994 г. не подлежат на сертификация освен в случаите, когато: 1. Съществуват ясни доказателства, че <i>Организацията*</i> не е директно или индиректно отговорна за превръщането; 2. Превръщането създава ясни, съществени, допълнителни и дългосрочни защитни ползи за територията обект на сертификация; и 3. Общата площ на горските <i>плантации*</i> , създадени след 1994 г. на мястото на <i>естествени гори*</i> не превишава 5% от общата площ на <i>ГСЕ*</i> .	<u>Документална проверка:</u> - Проверка за наличието и оценка на релеванността на събрани доказателства за превръщания за които настоящият стопанин/собственик не е директно или индиректно отговорен. - Анализ на ползите от планирани превръщания; - Наличие на регистър на превръщанията след 1994. <u>Теренна проверка:</u> - Проверка за съответствие на регистрираните превръщания спрямо реалностите на терен. <u>Интервюта:</u> - Информираност на <i>Организацията*</i> за изискванията.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ПРИНЦИП* 7 НА FSC: УПРАВЛЕНСКО ПЛАНИРАНЕ

ПРИНЦИП* 7: УПРАВЛЕНСКО ПЛАНИРАНЕ

*Организацията** има разработени *планиращи документи**, които съответстват на нейните политики и цели, *мащаба**, *интензивността** и *риска** от горскостопанските дейности. *Планиращите документи** се прилагат и актуализират на базата на редовен мониторинг с цел да се осигури *адаптивно управление**. Свързаната с планирането и оперативните дейности документация е достатъчна, за да служи за насочване работата на персонала, да информира *засегнатите** и *заинтересованите страни** и да обосновава управленските решения.

Критерий 7.1:* В съответствие с *мащаба**, *интензивността** и *риска** от горскостопанските дейности, *Организацията** е разработила политики (визия и ценности) и е формулирала оперативни *цели на управление**, които са в полза на околната среда, социалния просперитет и икономическата жизнеспособност*. Резюме на тези политики и цели трябва да бъде включено в *Планиращите документи** и да бъде публикувано*.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 7.1.1.* Организацията* има документирана политика (визия и ценности) за управление на горските територии и тя е в съответствие с изискванията на този Стандарт.	<u>Документална проверка:</u> - Планиращи документи* <u>Интервюта:</u> - Интервюта със <i>заинтересовани страни*</i> до колко политиките на Организацията* допринасят за изпълнение на изискванията на Стандарта.
Индикатор 7.1.2 Документирани са специфични цели в	<u>Документална проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

съответствие с изискванията на националния <i>FSC стандарт*</i> за отговорно управление на горите.	- <i>Планиращи документи*</i> . Проверява се дали в <i>Планиращите документи*</i> има заложили управленски цели, които да водят до покриване изискванията на Стандарта.
Индикатор 7.1.3. Резюме от дефинираните политики (визия и ценности) и специфични цели на управление е включено в <i>Планиращите документи*</i> и е публикувано*.	<u>Документална проверка:</u> - Проверка за наличие на публикувано* резюме

Критерий* 7.2: Разработени са и се прилагат *Планиращи документи** за *ГСЕ**, които напълно съответстват на политиките и целите на управление, определени съгласно *Критерий* 7.1*. *Планиращите документи** описват природните ресурси на *ГСЕ** и обясняват как планирането покрива изискванията за сертификация по FSC. *Планиращите документи** включват горскостопанско и социално планиране в съответствие с *мащаба**, *интензивността** и *риска** от планираните дейности.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 7.2.1.* <i>Планиращите документи*</i> включват управленски дейности*, процедури, стратегии и други мерки за постигане целите на управление (дефинирани съгласно 7.1.2).	<u>Документална проверка:</u> - Обща проверка на <i>Планиращите документи*</i> . Проверява се наличието на процедури, стратегии и др. мерки за постигане целите по 7.1.2
Индикатор 7.2.2.* Прилага се за SLIMF* над 500 ха. <i>Планиращите документи*</i> включват оценка на природните ресурси и екологичните стойности* на територията на <i>ГСЕ*</i> , в т.ч.: - Описание на физико-географските характеристики на <i>ГСЕ*</i> (топография, почви, геоложки характеристики и водни ресурси и др.); - Описание на дървесния ресурс (инвентаризация);	<u>Документална проверка:</u> - наличие и обхват на изброените елементи в <i>Планиращите документи*</i> .

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

- Описание на недървесните ресурси (и/или инвентаризация, където съществува методика); - <i>Защитени територии и зони*</i>; - Реално и потенциално присъствие на <i>редки*, застрашени*</i> и изчезващи видове и техните <i>местообитания*</i> (изисква се по 6.4.1 и 6.5.1); - <i>Високи конзервационни стойности*</i>.	
Индикатор 7.2.3. <i>Планиращите документи*</i> включват оценка на социалните, икономически и културни ресурси и условия, в съответствие с Принципи 2-6 и Принцип 9.	<u>Документална проверка:</u> - наличие и обхват на изброените елементи в <i>Планиращите документи*</i>.
Индикатор 7.2.4.* <i>Планиращите документи*</i> включват оценка на основните социални и природозащитни рискове на територията на ГСЕ*, в съответствие с Принципи 2-6 и Принцип 9	<u>Документална проверка:</u> - наличие и обхват на изброените елементи в <i>Планиращите документи*</i>.
Индикатор 7.2.5.* Когато <i>Организацията*</i> рекламира чрез FSC поддържането и подобряването на <i>екосистемни услуги*</i> (виж. индикатор 5.1.4), <i>Планиращите документи*</i> включват оценка на рекламираните <i>екосистемни услуги*</i>.	<u>Документална проверка:</u> - наличие и обхват на изброените елементи в <i>Планиращите документи*</i>.
Индикатор 7.2.6. <i>Планиращите документи*</i> включват програми и дейности, за осигуряване правата на работниците, здравословни и безопасни условия на труд и <i>равнопоставеност между половете*</i>, в съответствие с Принцип 2	<u>Документална проверка:</u> - разработени програми и процедури, отнасящи се до осигуряване правата на работниците, здравословни и безопасни условия на труд и <i>равнопоставеност между половете*</i>.
Индикатор 7.2.7. <i>Планиращите документи*</i> включват програми и дейности, отнасящи се до обществените отношения (вкл. разрешаване на спорове) и социално-икономическото развитие на <i>местните общности*</i>, в съответствие с Принципи 1, 4, 5 и 7	<u>Документална проверка:</u> - наличие на социална оценка; - разработени програми и процедури за уреждане на обществените отношения и подпомагане на местното социално-икономическо

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	развитие.
Индикатор 7.2.8* <i>Планиращите документи*</i> предоставят информация и обосновка за планираните горскостопански дейности, използваните лесовъдските системи, методи за добив и необходимото оборудване, в съответствие с Принцип 10.	<u>Документална проверка:</u> - наличие и обхват на изброените елементи в <i>Планиращите документи*</i> .
Индикатор 7.2.9* <i>Планиращите документи*</i> включват обосновка за обема и видовия състав на добива на дървесина и други природни ресурси, в съответствие с Принцип 5.	<u>Документална проверка:</u> - Наличие на обосновка за обема и видовия състав на добива на дървесина и други природни ресурси.
Индикатор 7.2.10.* <i>Планиращите документи*</i> включват програми и дейности, отнасящи се до идентификация, <i>опазване*</i> и/или <i>възстановяване*</i> на: а) <i>редки*</i> и <i>застрашени видове*</i> и техните <i>местообитания*</i> ; б) водни обекти и <i>крайречни зони*</i> ; в) <i>свързаност*</i> на ниво <i>ландшафт*</i> , вкл. биокоридори за дивата флора и фауна; г) екосистемните услуги, за които <i>Организацията*</i> рекламира, че се подобряват чрез FSC в съответствие с Критерий* 5.1 и Приложение 6 д) <i>представителни образци от всички естествени горски екосистеми*</i> , в съответствие с Принцип 6 е) <i>ВКС*</i> в съответствие с Принцип 9.	<u>Документална проверка:</u> - наличие на доклади за <i>ГВКС*</i> ; - процедури за идентификация и <i>опазване*</i> на <i>редки*</i> и <i>застрашени видове*</i> и техните <i>местообитания*</i> и елементи на <i>биологичното разнообразие*</i> ; - процедури за защита на водни обекти и <i>крайречни зони*</i> ; - процедури за осигуряване <i>свързаност*</i> на ниво <i>ландшафт*</i> .
Индикатор 7.2.11* <i>Планиращите документи*</i> включват процедури за оценка на въздействията от горскостопанските дейности и мерки за превенция и смекчаване на идентифицираните неблагоприятни въздействия върху: а) Екологичните стойности, определени в съответствие с Принципи 6 и 9;	<u>Документална проверка:</u> - наличие на доклади за <i>ГВКС*</i> ; - процедури за идентификация и <i>опазване*</i> на <i>редки*</i> и <i>застрашени видове*</i> и техните <i>местообитания*</i> и елементи на <i>биологичното разнообразие*</i> ; - процедури за защита на водни обекти и <i>крайречни зони*</i> ;

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

б) Социалните стойности, определени в съответствие с Принципи 2-5 и Принцип 9; в) екосистемните услуги, за които <i>Организацията*</i> рекламира, че се подобряват чрез FSC в съответствие с Критерий* 5.1 и Приложение 6	- процедури за оценка, превенция и смекчаване на идентифицираните неблагоприятни въздействия от горскостопанските дейности върху екологичните и социалните стойности.
Индикатор 7.2.12. <i>Планиращите документи*</i> включват описание на програмите за мониторинг, включително на: а) прираст и ползване в съответствие с Принцип 5; б) екосистемните услуги, за които публично е заявено, че се поддържат/ подобряват в следствие на сертификацията, в съответствие с Критерий* 5.1 и Приложение 6. в) Екологичните стойности, определени в съответствие с Принцип 6; г) въздействия от горскостопанските дейности, определени в съответствие с Принцип 10; д) идентифицираните <i>ВКС*</i> определени в съответствие с Принцип 9; е) въвличането на <i>заинтересовани страни*</i> , съгласно Принципи 2-5 и Принцип 9;	<u>Документална проверка:</u> - наличие на доклади за <i>ГВКС*</i> ; - процедури за мониторинг на описаните елементи.
Индикатор 7.2.13* <i>Планиращите документи*</i> включват карти (електронни и на хартия) на природните ресурси, защитените територии и зони, планираните дейности и собствеността на територията на <i>ГСЕ*</i> .	<u>Документална проверка:</u> - наличие на картен материал;

Критерий* 7.3: *Планиращите документи** включват *измерими показатели**, чрез които може да бъде оценяван напредъкът по постигане на целите на управление.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 7.3.1. В <i>Планиращите документи*</i> са определени	<u>Документална проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

<i>измерими показатели*</i> за постигане целите на управление, свързани с добива на продукти от <i>гората*</i>.	- Наличие на показатели в <i>Планиращите документи*</i> свързани с добива на продукти от <i>гората*</i>. <u>Интервюта:</u> - с отговорни служители на <i>Организацията*</i>.
Индикатор 7.3.2. В <i>Планиращите документи*</i> са определени <i>измерими показатели*</i> за постигане целите на управление, свързани с възобновяването и лесистостта	<u>Документална проверка:</u> - Наличие на показатели свързани с темповете на растеж, възобновяването и състоянието на <i>гората*</i> в <i>Планиращите документи*</i>. <u>Интервюта:</u> - с отговорни служители на <i>Организацията*</i>.
Индикатор 7.3.3. В <i>Планиращите документи*</i> са определени <i>измерими показатели*</i> за постигане целите на управление, свързани с <i>опазване*</i> на водните тела.	<u>Документална проверка:</u> - Наличие на показатели в <i>Планиращите документи*</i> свързани с <i>опазване*</i> на водните тела. <u>Интервюта:</u> - с отговорни служители на <i>Организацията*</i>.
Индикатор 7.3.4. В <i>Планиращите документи*</i> са определени <i>измерими показатели*</i> за постигане целите на управление, свързани с ерозията и уплътняването на почвите.	<u>Документална проверка:</u> - Наличие на показатели в <i>Планиращите документи*</i> свързани с ерозията и уплътняването на почвите. <u>Интервюта:</u> - с отговорни служители на <i>Организацията*</i>.
Индикатор 7.3.5. В <i>Планиращите документи*</i> са определени <i>измерими показатели*</i> за постигане целите на управление, свързани с популациите на диви животни и растения, <i>биологичното разнообразие*</i> и състоянието на идентифицираните <i>Високи консервационни стойности*</i>.	<u>Документална проверка:</u> - Наличие на показатели в <i>Планиращите документи*</i> свързани с популациите на диви животни и растения, <i>биологичното разнообразие*</i> и състоянието на идентифицираните <i>ВКС*</i>. <u>Интервюта:</u> - с отговорни служители на <i>Организацията*</i>;

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	- със специалисти.
Индикатор 7.3.6. В <i>Планиращите документи*</i> са определени <i>измерими показатели*</i> за постигане целите на управление, свързани с услугите, предоставяни на <i>местните общности*</i> .	<u>Документална проверка:</u> - Наличие на показатели в <i>Планиращите документи*</i> свързани с услугите, предоставяни на <i>местните общности*</i>. <u>Интервюта:</u> - с отговорни служители на <i>Организацията*</i>; - с <i>местните общности*</i>.
Индикатор 7.3.7. В <i>Планиращите документи*</i> са определени <i>измерими показатели*</i> за постигане целите на управление, свързани с безопасността на труда.	<u>Документална проверка:</u> - наличие на показатели в <i>Планиращите документи*</i> свързани с безопасността на труда. - документална проверка показващата запазване/ намаляване броя на <i>трудовете злоупотреки*</i>, но не само/ подобряване условията на труд.
Индикатор 7.3.8. В <i>Планиращите документи*</i> са определени <i>измерими показатели*</i> за постигане целите на управление, свързани с <i>икономическата жизнеспособност</i> на <i>Организацията*</i> .	<u>Документална проверка:</u> - наличие на показатели в <i>Планиращите документи*</i> свързани с <i>икономическата жизнеспособност*</i> на <i>Организацията*</i> (заложените финансови цели).

Критерий* 7.4: *Планиращите документи** периодично се ревизират и допълват, като се включат резултатите от мониторинга и оценката, приносът на *заинтересовани страни**, нова научна или техническа информация, както и промените в екологичните, социалните и икономическите условия.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 7.4.1. <i>Планиращите документи*</i> се ревизират и допълват като се вземат предвид резултатите от периодичния мониторинг, прилаган в съответствие с Критерий* 8.2	<u>Документална проверка:</u> - проверка за актуалност на <i>Планиращите документи*</i>. - проверка до колко резултатите от периодичния мониторинг са интериграни в ревизираните <i>планиращи документи*</i>.
Индикатор 7.4.2.* <i>Планиращите документи*</i> се ревизират и	<u>Документална проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

допълват периодично, при което се интегрират резултати от външни проверки и оценки, като и резултати от сертификационните одити.	- проверка за актуалност на <i>Планиращите документи*</i>. - проверка до колко резултатите от резултати от външни проверки, оценки и сертификационните одити са интергирани в ревизираните <i>планиращи документи*</i>. <u>Интервюта:</u> - с отговорни служители на <i>Организацията*</i>.
Индикатор 7.4.3. <i>Планиращите документи*</i> се ревизират и допълват периодично, при което се интегрират резултати от процеса по <i>ангажиране*</i> на <i>заинтересовани страни*</i>	<u>Документална проверка:</u> - в <i>Планиращите документи*</i> са интегрирани приложими резултати от консултациите със <i>заинтересовани страни*</i> <u>Интервюта:</u> - със <i>заинтересовани страни*</i>.
Индикатор 7.4.4. <i>Планиращите документи*</i> се ревизират и допълват периодично, при което се интегрира нова научна и техническа информация.	<u>Документална проверка:</u> - в <i>Планиращите документи*</i> е интегрирана приложима нова научна и техническа информация.
Индикатор 7.4.5. <i>Планиращите документи*</i> се ревизират и допълват периодично, при което се вземат предвид променящите се екологични, социални и икономически условия.	<u>Документална проверка:</u> - в <i>Планиращите документи*</i> са интегрирани приложими резултати от оценки и анализи на променящите се екологични, социални и икономически условия.

Критерий* 7.5: Резюме на *Планиращите документи** е публично достъпно* и бесплатно за ползване. С изключение на *конфиденциалната информация**, всички останали компоненти на *планиращите документи** се предоставят от *Организацията** на *засегнати страни** при поискване, при което може да се таксува само реалната цена за копиране и доставка.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 7.5.1. Резюме от <i>Планиращите документи*</i> (в т.ч. обзорни/ тематични карта на ГСЕ*) е публично достъпно* и бесплатно за ползване с изключение на <i>конфиденциалната информация*</i> .	<u>Документална проверка:</u> - наличието и достъпност на резюме от <i>Планиращите документи*</i>. <u>Интервюта:</u> - със <i>заинтересовани страни*</i>.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 7.5.2. Релевантни компоненти от <i>планиращите документи*</i>, с изключение на <i>конфиденциална информация*</i>, се предоставя на <i>засегнатите страни*</i> при поискване. По своя преценка <i>Организацията*</i> може да таксува предоставената информация само с реалната цена за копиране и доставка.	<u>Документална проверка:</u> - наличие на <i>процедура*</i> за предоставяне на <i>Планиращите документи*</i> при поискване, с изключение на <i>конфиденциалната информация*</i>; <u>Интервюта:</u> - със <i>заинтересовани и засегнати страни*</i>
--	---

Критерий* 7.6: Пропорционално на *мащаба**, *интензивността** и *риска*** от горскостопанските дейности *Организацията** проактивно и прозрачно включва *засегнатите страни** в процесите на планиране и мониторинг на горскостопанските дейности, както и други *заинтересовани страни** при поискване от тяхна страна.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 7.6.1. В процеса на 10 годишното планиране на горскостопанските дейности се прилагат механизми за въвличане на <i>засегнатите страни*</i>, съобразно техните интереси, както и други <i>заинтересовани страни*</i> при поискване от тяхна страна.	<u>Документална проверка:</u> - наличие на процедури и прилагането им <u>Интервюта:</u> - със <i>засегнати*</i> и <i>заинтересовани страни*</i>
Индикатор 7.6.2. В процеса на годишното планиране на горскостопанските дейности се прилагат механизми за информиране и консултиране на <i>засегнати страни*</i> съобразно културните им особености, както и други <i>заинтересовани страни*</i> при поискване от тяхна страна.	<u>Документална проверка:</u> - наличие на процедури и прилагането им <u>Интервюта:</u> - със <i>засегнати*</i> и <i>заинтересовани страни*</i>
Индикатор 7.6.3. В процеса на планиране на горскостопанските дейности се прилагат процедури, които гарантират, че <i>Организацията*</i> е предприела действия за въвличане на <i>засегнатите страни*</i> в идентифициране на правата (Критерий* 4.1), местата (Критерий* 4.7), въздействията	<u>Документална проверка:</u> - наличие на процедури и прилагането им; <u>Интервюта:</u> - със <i>засегнати страни*</i>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

(Критерий* 4.5) и подпомагане на социално-икономическото развитие на <i>местните общности*</i> (Критерий* 4.4). Процедурите за въвличане на <i>засегнати страни*</i> са съобразени с културните им особености.	
Индикатор 7.6.4. Прилагат се процедури, които гарантират, че <i>Организацията*</i> е предприела действия за въвличане на <i>засегнатите и заинтересовани страни*</i> в оценката, управлението и мониторинга на <i>Високите консервационни стойности*</i>.	<u>Документална проверка:</u> - наличие на процедури и прилагането им; <u>Интервюта:</u> - със <i>засегнати*</i> и <i>заинтересовани страни*</i>
Индикатор 7.6.5. Процедурите по въвличане на <i>засегнатите и заинтересовани страни*</i> описват как: - са определени подходящите представители и места за контакт (вкл. където е приложимо местни институции, организации и власти); - съвместно са установени и се използват подходящи комуникационни канали, които позволяват информацията да тече свободно и в двете посоки; - се осигурява равнопоставено въвличане на всички представени заинтересовани групи (вкл. жени, младежи, възрастни хора, малцинствени групи); - се записват всички срещи, дискутирани въпроси и постигнати споразумения; - се осигурява одобрението на записите от участниците в срещите; - <i>заинтересовани страни*</i>, участващи в процеса на консултации, ще бъдат информирани за резултатите и как резултатите и очакваното им приложение ще бъдат одобрени преди да се продължи с горскостопанските дейности.	<u>Документална проверка:</u> - наличие на процедури и прилагането им; - съответствие на процедурите с изискванията на 7.6.5 <u>Интервюта:</u> - със <i>засегнати*</i> и <i>заинтересовани страни*</i>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 7.6.6. <i>Засегнатите страни*</i> се уведомяват предварително за процесите по планиране и мониторинг, които могат да окажат неблагоприятно въздействие върху тях и техните интереси, като им е предоставена възможност за участие в тези процеси.	<u>Документална проверка:</u> - наличие на писмени документи (протоколи, записки и др.) доказващи, че <i>засегнатите страни*</i> са уведомени предварително за процесите по планиране и мониторинг и им е дадена възможност за участие; <u>Интервюта:</u> - със <i>засегнати страни*</i>
Индикатор 7.6.7. При поискване от <i>заинтересовани страни*</i>, им се предоставя възможност да участват в планирането и мониторинга на горскостопанските дейности, които засягат техните интереси.	<u>Документална проверка:</u> - наличие на писмени документи (протоколи, записки и др.) доказващи, че на <i>заинтересованите страни*</i> е предоставена възможност за участие при посикаване; <u>Интервюта:</u> - със <i>заинтересовани страни*</i> с цел установяване до колко им е предоставена възможността за участие в мониторинга и процесите на планиране.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ПРИНЦИП* 8: МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

ПРИНЦИП* 8: МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

Организацията* извършва мониторинг на напредъка за постигане на целите на управление, въздействията от горскостопанските дейности и състоянието на *гората**, обект на сертификация. Мониторингът и оценката се извършват по начин пропорционален на *мащаба**, интензитета и *риска** от горскостопанските дейности, за да се постигне *адаптивно управление**.

Критерий* 8.1: Организацията извършва мониторинг на изпълнението на *планиращите документи**, вкл. по отношение на политиките и целите на управление, напредъка на изпълнението на планираните дейности и изпълнението на техните *измерими показатели**.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 8.1.1.* Валидна за SLIMF* над 500 ха. Съществува и се изпълнява система за годишен мониторинг на изпълнението на <i>планиращите документи*</i> , вкл. по отношение на политиките и целите на управление и техните <i>измерими показатели*</i> .	<u>Документална проверка:</u> - Проверка за наличие на система (заповед на директора) и/или писмен план/метод за мониторинг, който вкл. всички елементи на индикатора. <u>Интервюта:</u> - с отговорните служители, относно познаването на системата за мониторинг и на произтичащите от нея задължения.

Критерий* 8.2 Организацията* извършва мониторинг и оценка на въздействието от дейностите по управление на ГСЕ* върху социалната и природната среда, както и на промените в състоянието на околната среда

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 8.2.1*. Извършва се мониторинг на въздействието на дейностите по управление върху социалната среда съгласно Приложение 7.	<u>Документална проверка:</u> - Документирана система за мониторинг - Проверка на писмени записи от проведен мониторинг – проверовъчни листи, анализи, резюмета. <u>Интервюта:</u> - със служителите, отговорни за мониторинга и <i>местните общности*</i>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 8.2.2.* Извършва се мониторинг на въздействието на дейностите по управление върху околната среда съгласно Приложение 7.	<u>Документална проверка:</u> - Документирана система за мониторинг - Проверка на писмени записи от проведен мониторинг – проверовъчни листи, анализи, резюмета. <u>Интервюта:</u> - със отговорните служители, относно познаването на метода за мониторинг и на произтичащите от него задължения.
Индикатор 8.2.3.* Промените в околната среда се мониторира съгласно Приложение 7	<u>Документална проверка:</u> - Документирана система за мониторинг - Проверка на писмени записи от проведен мониторинг – проверовъчни листи, анализи, резюмета. <u>Интервюта:</u> - със служителите, които извършват теренните проверки – началник-участък, помощник лесничей и др. - със отговорните служители, относно познаването на метода за мониторинг и на произтичащите от него задължения.

Критерий* 8.3: Организацията* анализира резултатите от мониторинга и оценките и интегрира резултатите от анализа в процеса на планиране на горскостопанските дейности.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 8.3.1.* Организацията* адаптира управлението на горскостопанските дейности, съгласно анализа на резултатите от мониторинга.	<u>Документална проверка:</u> - Проверка на <i>Планиращите документи*</i> - Проверка на документи по подготовка, планиране и провеждане на лесовъдските дейности – карт-описи, технологични планове, план-извлечения. Търсят се доказателства за включването на идентифицирани при мониторинга рискове, настъпили промени и отклонения, в процеса на планиране на дейностите. - документи с анализ на резултати от мониторинга <u>Интервюта:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	- Проверява се информираността на отговорните служители относно включването на резултатите от мониторинга в ежегодното планиране и извършване на дейностите.
Индикатор 8.3.2.* Ако резултатите от мониторинга покажат несъответствие с изискванията на <i>FSC стандарта*</i> , тогава целите на управление и техните <i>измерими показатели*</i> , както и дейностите се ревизират.	<u>Документална проверка:</u> - Проверка на <i>Планиращите документи*</i> - Документи с анализ на резултати от мониторинга <u>Теренна проверка</u> <u>Интервюта:</u> - Интервюта с ръководството и служителите на <i>Организацията*</i>

Критерий* 8.4: *Организацията** изготвя обществено достъпно резюме на резултатите от мониторинга. Тази информация се предоставя безплатно и свободно с изключение на *конфиденциална информация**.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 8.4.1.* Резюме на резултатите от мониторинга, с изключение на <i>конфиденциална информация*</i> , е <i>публично достъпно*</i> и се предоставя свободно и безплатно.	<u>Документална проверка:</u> - Проверка за наличие на <i>публично достъпно*</i> резюме – на информационно табло, на интернет страницата на <i>Организацията*</i> и др. <u>Интервюта:</u> - с представители на местната общност.

Критерий* 8.5: *Организацията** има и прилага система за проследяване на продукцията пропорционална на *мащаба**, *интензивността** и *риска** от осъществяваните дейности, за да демонстрира източника и количеството на продуктите в съответствие с планираните резултати за всички дървесни продукти от *гората** обект на сертификация, които са маркирани като FSC сертифицирани.

Индикатори*	Верификатори*
Индикатор 8.5.1.* Прилага се система за проследяване на всички	<u>Документална проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

продукти от <i>гората*</i>, обект на сертификация, които излизат на пазара като <i>FSC сертифицирани продукти*</i>.	- Проверка за наличие на <i>процедура*</i> по индикатора – Заповед, система, план за проследяване на продуктите. <u>Интервюта:</u> - с отговорните служители, относно познаването на системата и на произтичащите от него задължения.
Индикатор 8.5.2.* За всички продукти, които са продадени като FSC сертифицирани, се документира и съхранява следната информация: 1. научно и общоприето име на съответния дървесен вид 2. име и описание на продукта 3. количество 4. информация чрез която материалът може да се проследи до насаждението от което е добит. 5. дата на добиване или производство на продукта 6. в случай на първична преработка в гората (ако се извършва такава) – датата на производство/обработка и произведеното количество. 7. дали материалът е бил продаден като сертифициран	<u>Документална проверка:</u> - Проверка на счетоводни документи – фактури, товарителници, превозни билети, договори за продажба на продукти. - Проверка на досиета на обекти – карнет-опис, сортиментна ведомост, приемно-предавателни протоколи за добити продукти.
Индикатор 8.5.3.* Фактурите за продажба на <i>FSC сертифицирани продукти*</i> и съпътстващата документация се съхраняват най-малко за период от 5 години. Документите съдържат минимум следната информация 1. име и адрес на купувача 2. дата на продажба 3. дървесен вид (общоприето име) 4. описание на продукта 5. Продадено количество 6. Сертификационен код 7. Надписът "FSC 100%", който служи за идентифициране на продукти, продавани като <i>FSC сертифицирани продукти*</i>.	<u>Документална проверка:</u> - Проверка на счетоводни документи – фактури, товарителници, превозни билети, договори за продажба на продукти. - Проверка на досиета на обекти – карнет-опис, сортиментна ведомост, приемно-предавателни протоколи за добити продукти.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ПРИНЦИП* 9 НА FSC: ВИСОКИ КОНСЕРВАЦИОННИ СТОЙНОСТИ*

ПРИНЦИП* 9: ВИСОКИ КОНСЕРВАЦИОННИ СТОЙНОСТИ*

Организацията* поддържа и/ или подобрява високите консервационни стойности* в рамките на ГСЕ* чрез прилагането на превантивен подход.

Критерий* 9.1 Организацията*, чрез **ангажиране*** на **засегнатите страни***, **заинтересованите страни*** и чрез използването на други средства и източници, извършва оценка и документира наличието и състоянието на следните характеристики определящи **високите консервационни стойности (ВКС)*** на територията на ГСЕ*, в съответствие с обхвата и **интензивността*** на стопанисването и вероятността за наличие на ВКС*:

- **ВКС1 - Разнообразие от видове.** Концентрации на **биологично разнообразие*** вкл. ендемични, **редки***, **защитени*** и **застрашени*** от изчезване видове, с глобално, регионално или национално **значение***.
- **ВКС2 – Екосистеми и мозайки от екосистеми на ниво ландшафт*.** **Непокътнати горски ландшафти***, **големи екосистеми*** на ниво **ландшафт*** и мозайки от **екосистеми*** с глобално, регионално или национално **значение***, в които съществуват жизнени популации на повечето естествено срещащи се видове в естествените им модели на разпространение и обилие.
- **ВКС3 – Екосистеми* и местообитания*.** **Редки***, защитени или застрашени от изчезване **екосистеми***, **местообитания*** или **рефугии***.
- **ВКС 4 - Екосистемни услуги от критично* значение.** Основни екосистемни услуги от **критично*** (незаменимо) значение в определени ситуации вкл., **опазване*** на водосбори и контрол на ерозията на уязвими почви и склонове.
- **ВКС 5 - Основни потребности на населението.** Места и ресурси от фундаментално значение за задоволяване на основните потребности на **местните общности*** и **коренното население*** (вкл. поминък, здраве, храна, вода), идентифицирани с тяхно участие.
- **ВКС6 - Културни ценности.** Места, ресурси, **местообитания*** и **ландшафти*** от глобално или национално културно, археологично или историческо **значение***, и/или от **критично*** (незаменимо) значение за традиционната култура на **местните общности*** и **коренното население***, идентифицирани с тяхно участие, вкл. културно, екологично, икономическо или религиозно/духовно **значение***

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 9.1.1.* Валидна за SLIMF* над 100 ха На територията на ГСЕ* е извършено специализирано проучване за наличието и състоянието на ВКС*, съгласно <i>Практическото ръководство "Определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България"</i> (виж Приложение 11) <u>Забележка:</u> За категория ВКС 1.2 се определят и видовете от Приложение 1 на <i>Практическото ръководство "Определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България"</i>, които потенциално могат да съществуват на територията на ГСЕ*.	<u>Документална проверка:</u> - Документирано проучване на ГВКС* / Доклад за ГВКС* <u>Теренна проверка:</u> - проверка на определени ГВКС* за съответствие на документалната информация със ситуацията на терен. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала и са запознати с проучването на ВКС*.
Индикатор 9.1.2.*. Резултатите от проучването по Индикатор 9.1.1 са представени в доклад и идентифицираните ГВКС* са картирани.	<u>Документална проверка:</u> - Доклад от проучване на ВКС* - Карти с идентифицираните ГВКС*. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала са запознати с наличието на ВКС*.
Индикатор 9.1.3. При проучването по Индикатор 9.1.1 са проведени и документирани консултации със <i>засегнатите*</i> и <i>заинтересованите страни*</i> и експерти, компетентни по категориите ВКС*. Механизмите за консултиране са <i>съобразени с културните особености*</i> на участниците.	<u>Документална проверка:</u> - Списъци на експертите и <i>заинтересовани страни*</i>, участвали и/или консултирани при проучването и разработването на доклада за ГВКС*. - Писма до <i>з</i> <i>заинтересовани страни*</i> - Документи от обществено обсъждане, мнения, становища и др. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали местните <i>заинтересовани страни*</i> са запознати с наличието на ГВКС* в района и как са били ангажирани и/или

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 9.1.4: Докладът по 9.1.2 е публично достъпен на уебсайта на Организацията, като от него е изключена информацията за находища на редки и застрашени видове. В случай, че Организацията няма уебсайт Докладът по 9.1.2 е достъпен при поискване.	консултирани при определянето им. Проверява се уебсайта на Организацията
Индикатор 9.1.5: Докладът по 9.1.2 се актуализира текущо при наличие на нова информация, аргументирана обосновка и консултация със заинтересованите и засегнати страни. Не се допуска актуализиране на определените ГФС освен с изключенията при едроплощни нарушения.	Проверява се доклада за ГВКС Писма от заинтересовани страни <u>Интервюта</u> - със заинтересовани страни - със служители на организацията
Индикатор 9.1.6: Засегнатите и заинтересованите страни са информирани, че могат текущо да подават към Организацията нова информация за актуализиране на Докладът по 9.1.2.	Проверява се деловодството на Организацията - писма до заинтересовани страни <u>Интервюта</u> - със заинтересовани страни - със служители на организацията

Критерий* 9.2: Организацията* разработва ефективни стратегии, за поддържане и/или повишаване на установените високи консервационни стойности*, чрез ангажиране* на експерти и засегнатите* и заинтересованите страни*.

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 9.2.1*. Заплахите за установените високи консервационни стойности* са идентифицирани и документираны.	<u>Документална проверка:</u> - Доклад за ГВКС* с дефинирани заплахи за определените ВКС*; <u>Теренна проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

<u>Забележка:</u> Заплахи се определят съгласно <i>Практическото ръководството "Определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България"</i>.*.	- проверява се дали коректно са определени заплахите за определените ВКС*. <u>Интервюта:</u> - Дава информация дали персонала е запознат с наличието на ГВКС* и какви са заплахите за определените ВКС*.
Индикатор 9.2.2.* <i>Планиращите документи*</i> включват специфични дейности (мерки) за поддържане и/или повишаване на установените ВКС*, които се прилагат преди и по време на провеждане на горскостопанските дейности.	<u>Документална проверка:</u> - Наличие на специфични дейности за поддържане и/или повишаване на установените ВКС* в доклада за ГВКС*; - Досиета на обектите в които се провеждат горскостопански дейности. <u>Теренна проверка:</u> - проверява се дали се вземат предвид и прилагат определените мерки за поддържане и <i>опазване*</i> на ВКС* преди и по време на провеждане на горскостопанските дейности. <u>Интервюта:</u> - дават информация дали персонала е запознат с наличието на ГВКС* и мерките и дейностите за <i>опазването</i> им преди и по време на провеждане на горскостопанските дейности.
Индикатор 9.2.3. При разработването на специфични дейности за поддържане и/или повишаване на установените ВКС* са ангажирани <i>засегнати*</i> / <i>заинтересовани страни*</i> и експерти в съответните области.	<u>Документална проверка:</u> - Списъци на експертите и <i>заинтересовани страни*</i>, участвали и/или консултирани при разработването на дейности за поддържане и/или повишаване на установените ВКС*; - Писма до <i>заинтересовани страни*</i>. - Документи от обществено обсъждане, мнения, становища и др. <u>Интервюта:</u> - Дава информация дали местните <i>заинтересовани страни*</i> са запознати с наличието на ГВКС* в района и как са били ангажирани

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	и/или консултирани при разработването на дейности за поддържане и/или повишаване на установените ВКС*.
Индикатор 9.2.4. Разработените специфични дейности водят до поддържане и/или повишаване на ВКС*.	<u>Документална проверка:</u> - Доклад за ГВКС* с дефинирани дейности за поддържане и/или повишаване на определените ВКС*; - Наличие на процедури, които осигуряват прилагането на дейности за поддържане и/или повишаване на установените ВКС* - Досиета на обектите в които се провеждат горскостопански дейности - дали преди началото на горскостопанските дейности са взети предвид наличието на ГВКС* и как са отразени предвидените защитни мерки в техническата документация - технологични планове, карнет описи и т.н. <u>Теренна проверка:</u> - проверява се дали прилаганите мерки за поддържане и <i>опазване*</i> на ГВКС* са ефективни. <u>Интервюта:</u> - Дават информация за ефективността на прилаганите стратегии и мерки за поддържане и <i>опазване*</i> на ГВКС*.

Критерий* 9.3: Организацията* прилага стратегии и действия, които поддържат и/или повишават установените *високи консервационни стойности**. Тези стратегии и действия трябва да се основават на *превантивния подход** и да бъдат в съответствие с обхвата и *интензивността** и *риска** от горскостопанските дейности.

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 9.3.1.* Валидна за SLIMF* над 100 ха Организацията* прилага разработените специфични действия за поддържане и/или повишаване на ВКС*.	<u>Документална проверка:</u> - Доклад за ГВКС* с дефинирани дейности за поддържане и/или повишаване на определените ВКС*; - Наличие на процедури, които осигуряват прилагането на дейности за

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	поддържане и/или повишаване на установените ВКС* - Досиета на обектите в които се провеждат горскостопански дейности - дали преди началото на горскостопанските дейности са взети предвид наличието на ГВКС* и как са отразени предвидените защитни мерки в техническата документация - технологични планове, карнет описи и т.н. - Проверка на позволителните за сеч (вкл. чрез сайта на ИАГ) <u>Теренна проверка:</u> проверява се дали се вземат предвид и прилагат мерки за поддържане и <i>опазване*</i> на ГВКС* преди и по време на провеждане на горскостопанските дейности. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага мерки за поддържане и <i>опазване*</i> на ГВКС*.
Индикатор 9.3.2.* Прилаганите специфични дейности предотвратяват щетите и риска за ВКС*, дори когато научната информация е непълна или неубедителна или уязвимостта на ВКС* е неопределена.	<u>Документална проверка:</u> - Доклад за ГВКС* с дефинирани дейности за поддържане и/или повишаване на определените ВКС*; - Досиета на обектите в които се провеждат горскостопански дейности - <u>Теренна проверка:</u> проверява се дали се вземат предвид и прилагат мерки за поддържане и <i>опазване*</i> на ГВКС* и дали тези мерки предотвратяват щетите и риска за ВКС*. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага мерки за поддържане и <i>опазване*</i> на ГВКС*.
Индикатор 9.3.3.* Дейности, които увреждат на ВКС* се преустановяват незабавно и се предприемат действия за възстановяване* и защита на засегнатите ВКС*.	<u>Документална проверка:</u> - Процедура* или заповед за действия в случай на увреждане на ГВКС*. - Досиета на обектите в които се провеждат горскостопански дейности

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Теренна проверка:</u> - Проверява се за наличие на дейности увреждащи ВКС*; - Проверява се дали се прилагат мерки за възстановяване* на ВКС*, увредени от горскостопанските дейности. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персоналят е запознат с процедурите за преустановяване на дейности, увреждащи определените ВКС* и какви мерки се предприемат за възстановяване* на увредени ГВКС*.
--	---

Критерий* 9.4: Организацията* периодично провежда мониторинг за оценка на промените в състоянието на ВКС*, а стратегиите за управлението им се адаптират така, че да осигурят ефективното им опазване*. Мониторингът е в съответствие с обхвата, интензивността* и риска на провежданите горскостопански дейности като се ангажират експерти и засегнатите/заинтересовани страни*.

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 9.4.1. В съответствие с препоръките за мониторинг на ВКС* в Националното ръководство "Определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България"* се прилага система за периодичен мониторинг на идентифицираните ВКС* и ефективността на прилаганите дейности за поддържане и/или повишаване на ВКС*.	<u>Документална проверка:</u> - Доклад за ГВКС* в разделите „Препоръки за мониторинг“ - Разработена Система/Програма за мониторинг - процедура*, заповед. - Попълнени форми за проведен мониторинг <u>Теренна проверка:</u> - проверява дали се прилагат посочените в Доклада препоръки за мониторинг на ГВКС* <u>Интервюта:</u> - дават информация дали персонала е запознат с и прилага програма за мониторинг.
Индикатор 9.4.2. Системата за мониторинг включва участие на експерти и засегнатите* /заинтересовани страни*	<u>Документална проверка:</u> - Списък с участвалите експерти в разработването на доклада за ГВКС* в разделите „Препоръки за мониторинг“

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	- Писма-покани до <i>заинтересовани страни*</i> и експерти да участват в мониторинговите дейности - Разработена Система/ Програма за мониторинг - <i>процедура*</i>, заповед. <u>Интервюта:</u> - с местните <i>заинтересовани страни*</i> и експерти относно възможностите за участие и реалното участие в мониторинга на ГВКС*.
Индикатор 9.4.3. Системата за мониторинг има достатъчен обхват, детайлност и честота за установяване на настъпили промени в установните ВКС*.	<u>Документална проверка:</u> - Доклад за ГВКС* в разделите „Препоръки за мониторинг“ - Разработена Система/Програма за мониторинг - <i>процедура*</i>, заповед. - Попълнени форми за проведен мониторинг - Документирани промени в състоянието на установените ВКС* <u>Теренна проверка:</u> - проверява се дали се прилагат посочените в Доклада препоръки за мониторинг на ГВКС* - Проверява се дали системата за мониторинг позволява установяване на настъпили промени в установените ВКС*. <u>Интервюта:</u> - със отговорни служители в <i>Организацията*</i> относно тяхната запознатост с препоръките за мониторинг. - с отговорни служители в <i>Организацията*</i> за оценка на обхвата, детайлността и честотата на системата за мониторинг на ВКС*.
Индикатор 9.4.4. Резултатите от мониторинга се отразяват писмено в стандартни форми и въз основа на тях се изготвя ежегоден писмен анализ.	<u>Документална проверка:</u> - Доклад за ГВКС* в разделите „Препоръки за мониторинг“ - Досиета на обектите - Попълнени форми за проведен мониторинг - Писмен годишен анализ <u>Интервюта:</u> - дават информация дали отговорните служители са запознати с

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	препоръките за мониторинг и по какъв начин попълва формите за мониторинг.
Индикатор 9.4.5. Прилаганите дейности се адаптират, когато мониторингът или друга нова информация показват, че те са недостатъчни да осигурят поддържане и/или повишаване на ВКС*.	<u>Документална проверка:</u> - Доклад за ГВКС* в разделите „Препоръки за мониторинг” - Годишен анализ на резултатите от проведения мониторинг. - <i>Планиращи документи*</i> - Досиетата на обектите - Доклади, становища, констативни протоколи - Писма и предложения от заинтересовани страни и експерти за промени в доклада за ГВКС. - Промени в мерките за <i>опазване*</i> и/или системата за мониторинг в доклад за ГВКС* и съответните процедури. <u>Теренна проверка:</u> проверява се дали се прилагат адаптираните дейности. <u>Интервюта:</u> - дават информация дали отговорните служители използват информацията от мониторинга за промени в дейностите при необходимост. - дават информация дали съответните служители са запознати с и прилагат промените в дейностите.

ПРИНЦИП* 10: ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ГОРСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ

Принцип* 10: Осъществяване на горскостопански дейности

Дейностите, извършени от или за *Организацията** за ГСЕ* в обхвата на сертификация, са планирани и изпълнени в съгласие с икономическите, екологичните и социални политики на *Организацията** и в съответствие с Принципите и Критериите на FSC. (Нов)

Критерий* 10.1 В изпълнение на *планиращите документи** или след извършено ползване, *Организацията** трябва *своевременно** да

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

възстанови растителната покривка до състоянието, което е било преди ползването или до състояние по-близко до естественото* посредством естествени или изкуствени методи за възобновяване (Нов)

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 10.1.1*: Сечищата са възобновени <i>своевременно*</i> и по начин, който: 1. защитава засегнатите <i>екологични стойности*</i> и 2. е подходящ, за да възстанови цялостно <i>гората*</i> до състоянието преди ползването или естествената ѝ структура и видов състав.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Технологични планове за дърводобив - Технологични планове за залесяване <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали предвидените мероприятия са изпълнени така, че да отговарят на предвиденото в плановете. Проверява се състоянието на естественото възобновяването/подпомагане на възобновяването или създадените култури. <u>Интервюта:</u> - Дават информация дали персонала и работниците са запознати с начините на възобновяване на насаждението след провежданите мероприятия. - Изпълняват ли се предвидените дейности по възобновяване съгласно документацията (проект, планове). - <i>Местните общности*</i> също се интервюират (относно състоянието на <i>гората*</i> преди ползването, засегнатите екологични стойности и др.) .
Индикатор 10.1.2*: Възобновителните сечи в естествените гори се провеждат по начин, който води до естествено възобновяване на основни дървесни видове, типични за района в съответствие с характеристиките на месторастенето и икономическите цели на ГСЕ*.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Карнет-описи на насаждения в които са провеждани възобновителни сечи - Технологични планове за дърводобив - Технологични планове за залесяване

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали предвидените възобновителни сечи са изпълнени по начин водещ до естествено възобновяване на основните <i>местни видове*</i>. Проверява се състоянието на естественото възобновяване/ подпомагане на възобновяването или създадените култури. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала и работниците са запознати със спецификата на лесовъдските системи за естествено възобновяване на насаждението. Изпълняват ли се предвидените дейности по възобновяване съгласно горскостопанския план и наредбите.
Индикатор 10.1.3*: За възстановяване* на деградирали естествени горски <i>екосистеми*</i>, за допълване на естественото възобновяване, както и след <i>едроплощни природни нарушения*</i> може да се използва изкуствено възобновяване при спазване на следните изисквания: - залесяване се извършва само в участъци със затруднено естествено възобновяване като се използват само <i>местни видове*</i> и произходи; - толерират се естествените сукцесионни процеси и развитието на появилите се ранно-сукцесионни местни дървесни видове.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Технологични планове за залесяване - Документация при наличие на <i>едроплощни природни нарушения*</i> <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали залесяването изпълнява изискванията на индикатора. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага изискванията на индикатора.
Индикатор 10.1.4*: Дейностите по възобновяване на горите с издънков произход водят до превръщането им в семенни, освен ако в горскостопанския план за съответните гори не са посочени други стопански цели.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Карнет-описи на издънкови насаждения в които са провеждани възобновителни сечи

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали предвидените възобновителни сечи са изпълнени по начин водещ до семенно възобновяване. Проверява се състоянието на естественото възобновяването/подпомагане на възобновяването. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с основната цел на стопанисването на издънковите гори и изпълняват ли се предвидените дейности по възобновяване съгласно горскостопанския план и наредбите.
Индикатор 10.1.5: Дейностите по възобновяване на горските плантации* са изпълнени по начин, който води до възстановяване* на горскодървесна растителност съгласно горскостопанския план и изискванията на националното законодателство*. В случаите когато целта е трансформация на горската плантация* в насаждения с по-естествени видов състав и структура за залесяване се използват само местни видове* и произходи.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Технологични планове за дърводобив - Технологични планове за залесяване <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали предвидените мероприятия са изпълнени както е предвидено в плановете. Дали при планирана трансформация е залесявано с местни видове* и произходи. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат с изискванията на индикатора.
Индикатор 10.1.6: Когато в горскостопанския план е предвидено възобновяване по изкуствен начин на горски плантации*, залесяването се извършва в срок до 2 години от изсичане на насаждението.	<u>Документална проверка:</u> - Документи за дърводобив и залесяване <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали изсечените площи с горски плантации* са залесени. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат с крайния срок за залесяване на плантациите* и дали изискването се изпълнява.
Индикатор 10.1.7.* Насаждения с изкуствен произход, които не	<u>Документална проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

са горски <i>плантации*</i>, се стопанисват по начини и методи, които подпомагат превръщането им в <i>естествени гори*</i>: - подпомага се възобновяването на местни, типични за района видове в насажденията; - лесовъдските мероприятия благоприятстват създаването и поддържането на структурни характеристики, типични за естествените гори в района.	- Горскостопански план - Технологични планове за дърводобив - Технологични планове за залесяване <u>Теренна проверка:</u> - Проверява се дали предвидените мероприятия са изпълнени така, че да отговарят на предвиденото в плановете. <u>Интервюта:</u> - дават информация дали персонала и работниците са запознати с изискванията по възстановяване на <i>гората*</i>
Индикатор 10.1.8*: Полагат се усилия за <i>възстановяване*</i> на естествения видов състав и структура на деградирани горски екосистеми.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Технологични планове за залесяване - Документация при наличие на <i>едроплощни природни нарушения*</i> <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали залесяването изпълнява изискванията на индикатора. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага изискванията на индикатора.
Индикатор 10.1.9*: Не се допуска изкуствено залесяване на <i>естествени открити пространства*</i> в горските масиви, с изключение на мероприятия за контрол на ерозионни процеси.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Технологични планове за залесяване <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали не са залесявани <i>естествени открити пространства*</i>. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат с изискването да

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	не се залесяват <i>естествени открити пространства*</i> .
--	---

Критерий* 10.2: За възобновителни дейности *Организацията** използва видове, които са добре адаптирани към екологичните изисквания на средата и съответстват на горскостопанските цели. За възобновителни дейности *Организацията** използва *местни видове** и *генотипове**, освен ако е налице ясна и убедителна обосновка за използване на други видове.

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 10.2.1*: Гори от местни дървесни видове не се трансформират в горски <i>плантации*</i> или в насаждения от <i>неместни видове*</i> .	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Технологични планове за дърводобив - Технологични планове за залесяване <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали горски <i>плантации*</i> или насаждения от <i>неместни видове*</i> се създават на мястото на <i>естествени гори*</i>. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага изискванията на индикатора.
Индикатор 10.2.2*: За залесяване се избират добре адаптирани към условията на месторастене <i>местни видове*</i> с местен произход, освен ако не е представена ясна и убедителна обосновка за използването на <i>неместни генотипове*</i> или <i>неместни видове*</i> като площта, която се залесява с <i>неместни видове*</i> не надвишава 5% от залесяваната площ.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Технологични планове за залесяване - Документи при наличие на <i>едроплощни природни нарушения*</i> - Документи, обосноваващи необходимостта от залесяване с <i>неместни видове*</i> и <i>генотипове*</i>. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се вземат предвид изискванията заложи в проекта и плановите.
Забележка: Ограничението от 5% не се отнася за площите, които се стопанисват като горски <i>плантации*</i> .	

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала и работниците са запознати с видовете с които се възобновява и техните екологични изисквания към средата.
Индикатор 10.2.3: Изборът на видове за залесяване е ясно обоснован и документиран от гледна точка на целите на залесяване и общите <i>цели на управление*</i>.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Технологични планове за залесяване - Документи при наличие на <i>едроплощни нарушения*</i> - Документи, обосноваващи необходимостта от залесяване с <i>неместни видове*</i> и <i>генотипове*</i>. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала и работниците са запознати с видовете с които се възобновява и каква е стопанската или екологичната цел.
Индикатор 10.2.4 Когато целта на залесяването е <i>възстановяване*</i> на деградирани терени се ползват само естествено срещащите се в района видове, освен в случаите, когато неместните видове нямат алтернатива.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Технологични планове за залесяване - Документи, обосноваващи необходимостта от залесяване с <i>неместни видове*</i> и <i>генотипове*</i>. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали при възстановителни дейности се ползват само естествено срещащи се в района видове <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат и прилага изискванията на индикатора.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Критерий* 10.3: *Организацията** използва *неместни видове** само когато съществуват проучвания и/или опит, показващ че всяка инвазивна проява може да бъде контролирана и могат да бъдат приложени ефективни смекчаващи мерки.

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 10.3.1*: <i>Неместни видове*</i> от списъка в Приложение 8 не се използват за залесяване. <u>Забележка:</u> <i>Robinia pseudoacacia</i> може да се използва за залесяване само в плантации (виж. определението за плантация в настоящия стандарт), където горските стопани строго контролират разпространението на вида.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Технологични планове за залесяване <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се извършват залесявания с видовете от Анекс 8 <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага изискванията на индикатора
Индикатор 10.3.2*: <i>Организацията*</i> извършва мониторинг и контролира разпространението на <i>инвазивни видове*</i> на територията си, като следи за евентуални негативни екологични въздействия.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Технологични планове - Документирана програма/ ситема за мониторинг и прилагане на контрол <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява за наличие на неконтролирано разпространение на <i>неместни видове*</i> и негативно въздействие върху съседни територии. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага система за мониторинг и контрол на разпространението на <i>инвазивни видове*</i>.
Индикатор 10.3.3* Разработват се и се прилагат програми за	<u>Документална проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

премахване на <i>неместни*</i> видове с изразен инвазивен потенциал.	- Горскостопански план - Документирана програма за мониторинг и контрол на <i>инвазивни видове*</i>. - Програма за премахване на <i>неместни видове*</i> с изразен инвазивен потенциал. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява за наличие на неконтролирано разпространение на <i>неместни видове*</i> и предприетите мерки за контрол. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала и работниците са запознати и прилагат програми за премахване на <i>неместни видове*</i> с изразен инвазивен потенциал.
---	--

Критерий* 10.4: Организацията* не използва генетично модифицирани организми* (ГМО*) на територията на ГСЕ*

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 10.4.1* При горскостопанските дейности не се използват генетично модифицирани организми*.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Документирани заповеди със забранителен режим по отношение на индикатора - Документи за използване на ГМО при горскостопански дейности. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали са ползвани ГМО* <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага забраните за използване на ГМО*

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Критерий* 10.5: *Организацията** използва природосъобразни лесовъдски практики по отношение на растителността, видовете, месторастенията и целите на управление.

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 10.5.1* Прилагат се лесовъдски системи, които създават и поддържат видовото, възрастовото и структурното разнообразие, както на ниво насаждение, така и на ниво <i>ландшафт*</i>, като с приоритет се прилагат сечи с дълъг възобновителен период и изборни сечи, в типовете гори, където е подходящо.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Карнет-описи на насаждения в които е провеждан дърводобив <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се прилагат подходящи лесовъдски системи. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с подходящите лесовъдски системи и практики.
Индикатор 10.5.2*. Не се прилагат голи сечи с изключение на <i>плантациите*</i>, <i>горските култури*</i> от топола, акация, гледичия и насажденията от липа. Площните сечища на липовите насаждения са не по-големи от 1 ха.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Карнет-описи на насаждения в които е провеждан дърводобив <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали не се прилагат голи сечи в гори различни от посочените в индикатора. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат и прилага ограниченията по отношение на голите сечи.
Индикатор 10.5.3* Отгледните мероприятия в стопанисваните насаждения се водят при спазване на следните принципи: - осигуряват колективна и индивидуална стабилност на насажденията; - подпомагат развитието на <i>дърветата на бъдещето*</i> чрез прилагане на принципите на <i>позитивната селекция*</i> - не се провеждат по линейно-схематичен и низов принцип; - толерират запазването на единичносрещащи се на	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Карнет-описи - Технологични планове <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се прилагат посочените в индикатора принципи.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

територията видове и ценни генетични форми.	<u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат и прилага принципите, посочени в индикатора.
Индикатор 10.5.4* При отгледните и възобновителните сечи се запазват елементи важни за поддържане на <i>биологичното разнообразие*</i> в горската <i>екосистема*</i> (<i>острови на старостта*</i> , <i>зони на спокойствие*</i> , единични и групи <i>биотопни дървета*</i> , специфични <i>микроместообитания*</i> и т.н.)	<u>Документална проверка:</u> - Планираща документация - Карнет-описи - Технологични планове <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се запазват елементи важни за поддържане на <i>биологичното разнообразие*</i> в горската <i>екосистема*</i> . <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат и прилага изискванията за запазване на елементи важни за поддържане на <i>биологичното разнообразие*</i> в горската <i>екосистема*</i> .
Индикатор 10.5.5* Освен ако в горскостопанския план не са посочени други цели, <i>горските култури*</i> се стопанисват по начини и методи, които подпомагат превръщането им в <i>естествени гори*</i> , като: - се подпомага възобновяването на местни, типични за района видове; - лесовъдските мероприятия благоприятстват създаването и поддържането на структурни характеристики, типични за естествените гори в района.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Карнет-описи - Технологични планове <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали не се прилагат принципите, посочени в индикатора. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат и прилага принципите, посочени в индикатора.

Критерий* 10.6: *Организацията** не използва или свежда до минимум използването на *торове**. При използване на *торове**, *Организацията** трябва да демонстрира, че употребата им е еднакво или по-екологично и икономически изгодна, отколкото използването на горскостопански системи, които не изискват използване на *торове** и да предотвратява, смекчава и/или възстановява* щети, нанесени върху екологичните

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

стойности, включително почвите.

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 10.6.1* Не се използват <i>торове*</i>, с изключение в <i>плантациите*</i> и горските разсадници, където използването им се свежда до минимум и само при доказана необходимост. В плантациите и горските разсадници не се използват торове в буферни зони от 20 м. около водоизточници и водни тела и находища на редки и защитени видове.	<u>Документална проверка:</u> - регистър на използването на <i>торове*</i>; - технологични планове за залесяване; - фактури за закупени <i>торове*</i>. - документи, доказващи че използването на <i>торове*</i> се намалява с цел да бъде преустановено - резултати от почвени анализи - обосновки за ползване на <i>торове*</i> <u>Интервюта:</u> Дава информация дали се използват <i>торове*</i> и дали персоналът е запознат с изискването за намаляване на използването на <i>торове*</i>. <u>Теренна проверка:</u> - проверка в горски разсадници; - проверка на складови помещения; - проверка на площи в процес на подготовка за залесяване, за които е предвидено торене.
Индикатор 10.6.2 Направен е писмен анализ на най-подходящите алтернативни методи, които са взети предвид и отхвърлени преди използването на <i>торове*</i>.	<u>Документална проверка:</u> - Документация за алтернативни методи, които са взети предвид или са приложени за вместо използването на <i>торове*</i>. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персоналът е запознат с изискването документиране на алтернативни методи, които са взети предвид или са приложени за вместо използването на <i>торове*</i>.
Индикатор 10.6.3 Употребата на <i>торове*</i> се документира, като се	<u>Документална проверка:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

регистрират: а) вид на <i>торове*</i>те; б) местоположение на обекта; в) третирана площ; г) дата на използване на <i>торове*</i>те; д) количество на използваните <i>торове*</i>.	- Регистър на използваните <i>торове*</i> <u>Интервюта:</u> Дават информация дали се използват <i>торове*</i> и дали персонала е запознат с изискването за регистрация на използването на <i>торове*</i>.
Индикатор 10.6.4 В случаите, в които се използват <i>торове*</i> се опазват <i>екологичните стойности*</i>, включително чрез прилагане на мерки за предотвратяване на негативно въздействие.	<u>Документална проверка:</u> Програма или указания за <i>опазване*</i> на <i>екологичните стойности*</i> при употреба на <i>торове*</i>. Указания за прилагане на мерки за предотвратяване на негативни въздействия. <u>Теренна проверка:</u> Проверява се има ли негативни въздействия от употребата на <i>торове*</i> и предприетите мерки за тяхното предотвратяване. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персоналът е запознат с и прилага ли мерки за предотвратяване на негативни въздействия използването на <i>торове*</i>.
Индикатор 10.6.5 Негативните екологични въздействия от използването на <i>торове*</i> се смекчават, а засегнатите <i>екологични стойности*</i> се възстановяват.	<u>Документална проверка:</u> Програма, указания или друга документация за прилагане на мерки за смекчаване и/или възстановяване на негативни последствия от използване на <i>торове*</i>. <u>Теренна проверка:</u> Проверява се има ли негативни въздействия от употребата на <i>торове*</i> и предприетите мерки за тяхното смекчаване

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	и/или възстановяване. <i>Интервюта:</i> Дава информация дали персоналът е запознат с и прилага ли мерки за за смекчаване и/или възстановяване на негативни последствия от използване на <i>торове</i> *
--	--

Критерий* 10.7: *Организацията** използва интегрирани системи за контрол на *вредителите** и лесовъдски системи, при които не се използват или се цели да се преустанови използването на химически *пестициди**. *Организацията** не използва химически *пестициди**, които са забранени от FSC. В случаите, когато се използват *пестициди**, *Организацията** предотвратява, смекчава и/или възстановява* щетите нанесени върху екологичните стойности и човешкото здраве.

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 10.7.1* Налице е и се използва интегрирана система за контрол на <i>вредителите*</i> , вкл. избор на конкретни лесовъдски системи, за да се намали честотата, обхвата и количеството на използваните химически <i>пестициди*</i> . Целта е да се достигне до окончателно изключване на химическите <i>пестициди*</i> или значително и повсеместно намаляване на тяхното използване.	<u>Документална проверка:</u> - Програми за мониторинг и контрол на <i>вредители*</i> и резултати от прилагането им - Програма за намаляване използването на химически <i>пестициди*</i> - Технологични планове - Доклади от Лесозащитна станция <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява приложените методи за контрол на <i>вредители*</i> <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага програмите за мониторинг и контрол на <i>вредители*</i> и за намаляване използването на химически <i>пестициди*</i>
Индикатор 10.7.2* Използването на химически <i>пестициди*</i> се основава на писмен анализ на най-подходящите алтернативни методи	<u>Документална проверка:</u> - писмен анализ на алтернативните методи

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

и се прилага само когато: - не са известни алтернативни продукти и практики; - известните алтернативни продукти и практики са доказано неефективни; - приложението на алтернативни продукти и практики е значително по-скъпо от химическите <i>пестициди</i>*. - избраният продукт, метод на прилагане, време и начин на употреба предлагат най-малък риск за хората и нецелевите видове.	<u>Интервюта:</u> Дават информация дали персоналът е запознат с изискването за документиране на алтернативни методи, които са взети предвид и отхвърлени преди използването на химически <i>пестициди</i>*
Индикатор 10.7.3* В ГСЕ* не се използват и не се складира забранени от FSC химически <i>пестициди</i>*, освен при одобрена от FSC молба за дерогация. <u>Забележка:</u> Виж Приложение 9 – Забранени от FSC пестициди*. /FSC-STD-30-001a EN FSC List of 'highly hazardous' pesticides/	<u>Документална проверка:</u> - Програма за използването на химически <i>пестициди</i>* - Актуален списък на забранени от FSC химически <i>пестициди</i>*. - Регистър на използваните химически <i>пестициди</i>* <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с процедурите за използване на забранени химически <i>пестициди</i>* <u>Теренна проверка:</u> - проверка на складови помещения; - проверка на горски разсадници.
Индикатор 10.7.4* Поддържа се регистър на използваните химически <i>пестициди</i>*. Регистърът съдържа информация за: - търговско името на продукта; - активни съставки на продукта; - количество на използваните активни съставки; - дата / период на използване; - местоположение на обработвания обект; - третирана площ в рамките на обекта; - метод на приложение;	<u>Документална проверка:</u> Регистър на химически <i>пестициди</i>* <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с изискванията за регистрация на използваните химически <i>пестициди</i>*

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

- - причина за използване на химически <i>пестициди</i>*	
Индикатор 10.7.5* Използването на <i>пестициди</i>* отговаря на изискванията на Международната организация на труда (МОТ) за транспорт, съхранение, боравене, прилагане и справяне с аварийни ситуации в следствие работа с химикали. <u>Забележка:</u> Виж Приложение 10 от настоящия стандарт	<u>Документална проверка:</u> - Валидна оценка на риска, включваща мерки за здравословни и безопасни условия на труд при използване на химикали - Доказателства за обучения на персонала отговорен за използване и складиране на химикали <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се спазват изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при използване и складиране на химикали <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала и работниците са запознати и спазват изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при използване и складиране на химикали
Индикатор 10.7.6* Налице са предписания от мерки за <i>своевременно</i>* неутрализиране на разливи или други инциденти с химикали. Води се подробна документация за всички инциденти свързани с химикали	<u>Документална проверка:</u> - Писмена <i>процедура</i>* за прилагане на спешни мерки за неутрализиране на разливи или други инциденти с химикали - Проведени инструктажи - Регистър на инцидентите - Писмени указания за работа с химикали <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали са налични средства за неутрализиране на разливи или други инциденти с химикали <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага процедурите в случаи на разливи или други инциденти.
Индикатор 10.7.7* Персоналът използващ химически <i>пестициди</i>* е обучен за работа с химикали и справяне с аварийни ситуации.	<u>Документална проверка:</u> - Проведени обучения на персонала

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага правилата за използването на химически <i>пестициди</i>*
Индикатор 10.7.8* При използването на химически <i>пестициди</i>* се спазват следните основни изисквания: - химически <i>пестициди</i>* се прилагат в минимално ефективните количества при стриктно спазване указанията на производителя и съответните наредби; - Забранява се третирането със химически <i>пестициди</i>* на разстояние по-малко от 20 метра от водните течения и 30 метра от водоеми, язовири и езера; - Забранява се третирането със химически <i>пестициди</i>* при очаквани обилни валежи, във влажно или ветровито време, върху замръзнала и заснежена или изсъхнала поради сушата земя; - Забранява се потапянето на фиданки, обработвани със химически <i>пестициди</i>* във водни течения, езера, блата, водоизточници, карстови извори и др. <i>водни тела</i>*; - Създават се буферни зони около <i>местообитания</i>* на <i>редки</i>* и <i>застрашени видове</i>*, редки растения, <i>съобщества</i>, <i>крайречни</i>* и <i>влажни зони</i>*, в които не се използват химически <i>пестициди</i>*	<u>Документална проверка:</u> - Документирани правила за използването на химически <i>пестициди</i>*, включващи изискванията на индикатора - Регистър на използваните химически <i>пестициди</i>*. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се спазват изискванията на индикатора <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага правилата за използването на химически <i>пестициди</i>*
Индикатор 10.7.9* Най-малко 2 седмици преди употреба на химически <i>пестициди</i>*, които могат да имат негативно въздействие върху хора, домашни животни (вкл. пчели), продукти и дейности (напр. при използване върху големи площи, неоградени територии, в близост до пчелини, пасища или обработваеми площи и др) се уведомяват съответните общини и местни заинтересовани лица (напр. животновъди, производители на селскостопанска продукция, пчелари, билкари, гъбари, туристически дружества и др.) за	<u>Документална проверка:</u> - Документирани <i>процедура</i>* за уведомяване на общини и местни заинтересовани лица при използване на химически <i>пестициди</i>* - Доказателства за уведомяване на общини и местни заинтересовани лица при използване на химически <i>пестициди</i>* <u>Интервюта:</u>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

химически <i>пестициди</i>*, които ще се използват, третирания район и потенциалните негативни въздействия.	- Дава информация дали персонала е запознат и прилага <i>процедура</i>* за уведомяване на общини и местни заинтересовани лица при използване на химически <i>пестициди</i>* - Интервюта с общини и местни заинтересовани лица
--	--

Критерий* 10.8: *Организацията** намалява до минимум, мониторира и стриктно контролира използването на *агенти за биологичен контрол (биологични агенти)** в съответствие с *международно признатите научни протоколи**. При използване на *биологични агенти**, *Организацията** предотвратява, смекчава и/или *възстановява** щетите върху екологичните стойности.

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 10.8.1* Използването на <i>биологични агенти*</i> се намалява до минимум, мониторира и контролира стриктно. <i>Биологични агенти*</i> се използват само при научно доказана необходимост и в съответствие с <i>националното законодателство*</i>.	<u>Документална проверка:</u> - <i>Процедура*</i> за използването на <i>биологични агенти*</i>, включваща указания за намаляване на употребата, начините на мониторинг и контрол. - Регистър за използваните <i>биологични агенти*</i>. - Обосновка за използването на <i>биологични агенти*</i>; - Доказателства за проведен мониторинг/ контрол при използването на <i>биологични агенти*</i>. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат с контрола и мониторинга на <i>биологични агенти*</i>.
Индикатор 10.8.2 Използването на <i>биологични агенти*</i> се документира, като се води регистър за вида, количеството, период на използване, местоположение и площ на третираната територия и причината за използване.	<u>Документална проверка:</u> - Регистър за използваните <i>биологични агенти*</i>. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат с изискването за регистрация на използваните на <i>биологични агенти*</i>.
Индикатор 10.8.3 Документират се и се прилагат се мерки за предотвратяване и смекчаване на негативни въздействия върху <i>екологичните стойности*</i>, които могат да бъдат нанесени при	<u>Документална проверка:</u> - Програма за използването на препарати за биологичен контрол. - Доклад за ГВКС* - проверява се дали не са ползвани <i>биологични</i>

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

използването на <i>биологични агенти*</i>. В случай на нанесени щети върху <i>екологичните стойности*</i> се прилагат възстановителни мерки..	<i>агенти*</i> в ГВКС* - Документирано прилагане на мерки за предотвратяване и смекчаване на негативни въздействия върху <i>екологичните стойности*</i> при използването на <i>биологични агенти*</i>. Документирани възстановителни мерки в случай на щети. <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с изискванията за прилагане на мерки за предотвратяване и смекчаване на негативни въздействия върху <i>екологичните стойности*</i> при използването на <i>биологични агенти*</i> и дали в случай на нанесени щети са приложени възстановителни мерки.
--	--

Критерий* 10.9: Пропорционално на *мащаба**, *интензивността** и *риска** от дейностите, *Организацията** оценява рисковете и изпълнява дейности, които намаляват потенциалните негативни въздействия от *природни бедствия**.

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 10.9.1 Направена е оценка на риска по отношение на вида, честотата и степента на въздействие на <i>природни бедствия*</i> и естествени <i>природни нарушения*</i>, които потенциално могат да възникнат на територията на ГСЕ* (напр. наводнения, силни ветрове, лавини, пожари, свлачища и т.н.) и възможните отрицателни последствия върху инфраструктурата, горските ресурси и общностите. При изготвяне на оценката се използват следните документи: - План за управление на риска от наводнения (Басейнови дирекции) - Планове за превенция и борба с пожарите - Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Р. България, ерозията и абразията по черноморското и дунавското крайбрежие - Националната програма за защита при бедствия и годишните планове	<u>Документална проверка:</u> - Документирана оценка на риска по отношение на вида, честотата и въздействието на <i>природни бедствия*</i> и естествени <i>природни нарушения*</i>, които потенциално могат да възникнат на територията на ГСЕ* например наводнения, силни ветрове, лавини, пожари и др. - Горскостопански план <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат с риска от <i>природни бедствия*</i>, които потенциално могат да възникнат на територията на ГСЕ*, и възможните отрицателни въздействия

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

към нея. - Оперативни документи на областно ниво	
Индикатор 10.9.2 Планирани са и се прилагат мерки за намаляване на очакваните негативни въздействие от възможни <i>природни бедствия*</i> и естествени <i>природни нарушения*</i>.	<u>Документална проверка:</u> - Документация за планирани и приложени мерки за намаляване на очакваните негативни въздействие от потенциални <i>природни бедствия*</i> и естествени <i>природни нарушения*</i>. - Горскостопански план <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали са приложени планираните мерки за намаляване на очакваните негативни въздействие от потенциални <i>природни бедствия*</i> и естествени <i>природни нарушения*</i>. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага планираните мерки за намаляване на очакваните негативни въздействие от потенциални <i>природни бедствия*</i> и естествени <i>природни нарушения*</i>.
Индикатор 10.9.3* Направена е оценка на риска от увеличаване на честотата, разпространението и степента на въздействие на <i>природни бедствия*</i> в резултат от горскостопанските дейности.	<u>Документална проверка:</u> Оценка на риска от провежданите горскостопански дейности по отношение устойчивост на <i>природни бедствия*</i>. Оценката трябва да включва характерните за ГСЕ* <i>природни бедствия*</i>: наводнения, лавини, пожари и др. <u>Теренна проверка:</u> На терен се оценява дали прилаганите стопански дейности са намалили устойчивостта на <i>гората*</i> по отношение на <i>природни нарушения*</i> и дали са повлияли на риска от увеличаване на честотата, разпространението и степента на въздействие на <i>природни бедствия*</i>.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат с негативните въздействия на стопанските дейности по отношение устойчивостта на <i>гората*</i> и рискът от увеличаване на честотата, разпространението и степента на въздействие на <i>природни бедствия*</i>.
Индикатор 10.9.4* Горскостопанските дейности се адаптират и/или се разработват и прилагат мерки за намаляване на идентифицираните рискове.	<u>Документална проверка:</u> - Оценка на риска от провежданите горскостопански дейности по отношение устойчивост на <i>природни бедствия*</i> както и за увеличаване на честотата, разпространението и степента на въздействие на <i>природни бедствия*</i> в следствие на горскостопански дейности - Разработени мерки за промяна на прилаганите практики в случай на негативна оценка. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се прилагат мерки за намаляване на риска от негативни въздействие от <i>природни бедствия*</i> в резултат на горскостопанските дейности. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персоналет е запознат с планираните мерки за намаляване на риска от негативни въздействие от <i>природни бедствия*</i> в резултат на горскостопанските дейности.

Критерий* 10.10: *Организацията** управлява развитието на инфраструктурата, транспортните и горскостопанските дейности, така че водните ресурси и почвите са запазени, безпокойството и щетите върху *редките** и *застрашени видове**, *местообитания**, *екосистеми** и *ландшафтни стойности** са предотвратени, смекчени и/или възстановени.

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 10.10.1* Планирането, развитието, поддържането и експлоатацията на	<u>Документална проверка:</u> - <i>планиращи документи*</i> (проверява се до колко включват

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

инфраструктурата на територията на ГСЕ* осигурява <i>опазване*</i> на: - Екосистемните функции на горите - <i>Биологичното разнообразие*</i> - Водните ресурси и водните тела - Почвите - <i>Ландшафтната стойност*</i>	превантивни мерки по отношение на индикатора); - технически проекти за развитие на конкретна инфраструктура; - екологични оценки, изискващи се по закон; - оценки за въздействието на малка инфраструктура (които не се изисква по закон). <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява прилаганите мерки и действия изпълняват изискванията на индикатора - има ли ерозия, има ли механични повреди по дървостоя и т.н. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат с мерките и действията свързани с изискванията на индикатора.
Индикатор 10.10.2 * Спазват се следните норми при развитието, поддържането и използването на горски пътища: - Новите пътища се планират предварително върху топографски карти, които показват съществуващите водни течения; - Пътищата са проектирани, така че терена да се подлага на минимални промени; - Там, където е възможно, пътищата се разполагат по естествени тераси, била и хоризонталните склонове; - Строителството на пътища в стръмни и тесни долини, при опасност от свлачища или нестабилни терени, естествени отводнителни канали и водни течения трябва да се намали до възможния минимум; - Пътищата не трябва да се прокарват през чувствителни от екологична гледна точка райони; - Насипите и изкопите при строителството на горски пътища трябва да се стабилизират, за да се избегнат ерозионни процеси; - За намаляване на ерозията се предвижда изграждането на дренажни системи и водостоци.	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански планове - Проекти за строителство на горски пътища - Горски карти <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали съществуващата горска пътна инфраструктура изпълнява изискванията на индикатора <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат и прилага изискванията на индикатора.

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 10.10.3* Спазват се следните норми при провеждане на горскостопанските дейности: - Използват се техника и технологии с които в минимална степен се нарушават растителната и почвена покривка и пътната инфраструктура; - В сечища и участъци с наклон по-голям от 25° извозът на дървесина се извършва само с животинска сила или въжени линии. Допуска се извоз на дървесина с лебедки от трактори, стационарни в съседство на съответните насаждения; - Не се допуска извоз и транспортиране на дървесина по горски автомобилни пътища от четвърта степен и тракторни и коларски горски пътища при преовлажняване на почвата (в следствие на обилни валежи от дъжд, снеготопене и др.); - След приключване на сечта, тракторните и коларските пътища за които има опасност от развитие на ерозионни процеси се рехабилитират и/или се прилагат мерки за предотвратяване на ерозионни процеси (поставят се купчини от клони, плетчета, напречни канавки, др.).	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански планове - Карнет-описи - Технологични планове <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали се изпълняват изискванията на индикатора <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага изискванията на индикатора.
Индикатор 10.10.4* Негативни въздействия върху водните ресурси, почвите, <i>редките*</i> и <i>застрашени видове*</i>, <i>местообитанията*</i>, <i>екосистемите*</i> и <i>ландшафта*</i>, в следствие развитието, поддържането и експлоатацията на инфраструктурата се избягват или смекчават, а засегнатите <i>екологични стойности*</i> се възстановяват <i>своевременно*</i>. При отчетени негативни въздействия, горскостопанските дейности се променят, така че да се избегнат бъдещи щети	<u>Документална проверка:</u> Плановете, проектите и програмите за управление на горите с компенсиращи мерки и дейности по отстраняване на негативни въздействия върху <i>биологичното разнообразие*</i>, екологичните и <i>ландшафтни стойности*</i>. <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверяват превантивни, смекчаващи и възстановителни дейности (възстановяване на <i>местообитания*</i> и водни течения, превенция на ерозия и др.)

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	<i>Интервюта:</i> Дава информация дали персонала е запознат и прилага мерките и действията свързани с ограничаване негативните въздействия и възстановяване на щетите.
--	--

Критерий* 10.11: *Организацията** управлява дейностите по добив и изнасяне на дървесни и *недървесни горски продукти**, по начин, който запазва *екологичните стойности**, намалява отпадъците с търговска стойност и предотвратява повредите върху други продукти и услуги.

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 10.11.1* Добивът и изнасянето на дървесни и <i>недървесни горски продукти*</i> се извършват по начин запазващ екологичните стойности идентифицирани съгласно Критерий* 6.1	<u>Документална проверка:</u> - Горскостопански план - Технологични планове - Доклад ГВКС* - Други релевантни документи <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали има нанесени повреди. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат с наличните <i>екологични стойности*</i> и как се опазват.
Индикатор 10.11.2* Сечта и разкройването на отсечената дървесина се извършват по начин, осигуряващ икономически оптимално използване на дървесния ресурс и намаляване отпада на дървесина с търговска стойност.	<u>Документална проверка:</u> Обучения/инструкции на персонала и горските работници за оптимално използване на дървесината и намаляване на отпада на дървесина с търговска стойност <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали има нанесени повреди на оставащи дървета, неизползвани сортименти и др. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала е запознат и прилага изискванията за оптимално използване на дървесината и <i>опазване*</i> на

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Индикатор 10.11.3 Отсечената дървесина се извлича от сечищата и се транспортира от временния склад <i>своевременно*</i>, за да се избегне намаляване на стойността ѝ.	другите горски ресурси. <u>Документална проверка:</u> - Позволително за сеч - Транспортни документи - Други релевантни документи <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали по сечищата и временните сладове има отсечена дървесина, която не е <i>своевременно*</i> извличена/транспортирана <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат и прилага изискването на индикатора
Индикатор 10.11.4* При провеждане на отгледни и възобновителни сечи се запазва стояща и лежаща <i>мъртва дървесина*</i> и загиващи дървета, препоръчително с диаметър над 22 см. които са не по-малко от 10% от <i>запаса на насаждението*</i> преди сечта. Ако не са налични 10% от запаса се прилагат мерки, които да осигурят акумулирането на необходимото количество <i>мъртва дървесина*</i> в бъдеще.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Карнет описи Други релевантни документи - заповеди, процедури, указания <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява количествата <i>мъртва дървесина*</i> и загиващи дървета запазвани в насаждения с проведени сечи <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат и прилага изискването за запазване на <i>мъртва дървесина*</i>.
Индикатор 10.11.5* Сечта и извоза на дървесина са планирани и проведени по начин, осигуряващ намаляване на повредите върху оставащите на корен дървета и подраства. При необходимост се прилагат мерки за индивидуална или групова защита на оставащите на корен дървета.	<u>Документална проверка:</u> Горскостопански план Технологични планове Други релевантни документи - заповеди, процедури, указания <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали има повреди по

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

	оставащите на корен дървета и подраства и дали се прилагат мерки за защита <u>Интервюта:</u> Дава информация дали персонала е запознат и прилага изискването на индикатора
--	--

Критерий* 10.12: Организацията* депонира отпадъците* си по щадящ за околната среда начин.

Индикатори*	Верификатори*:
Индикатор 10.12.1* Организацията* прилага система за управление на отпадъците* на територията си, включваща: - Правила за събиране на отпадъците в подходящи за целта места (в т.ч. в обектите за дърводобив). - Мерки за недопускане на изхвърляне и нелегално депониране на отпадъци в горския фонд, включително отпадъци от посетителите. - Забрана за изхвърляне на отпадъци във водни обекти, за заравяне в земята или за директно изгаряне; - Правила за транспортиране, депониране или обезвреждане по екологосъобразен и законосъобразен начин на химикали, горива, масла, опаковки, течните и твърди отпадъци.	<u>Документална проверка:</u> - План за управление на отпадъците* - Технологични планове - Други релевантни документи-процедура*, заповеди, указания <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява дали има отпадъци в гората и в обектите. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала и горските работници са запознали и прилагат правилата за управление на отпадъците.
Индикатор 10.12.2* При горскостопанските работи на територията на ГСЕ* се прилагат: - Правила за разполагане на резервоарите и складовете за горива по начин, по който не се допускат течове във водни обекти или в почвата поради повреди, дефекти или зареждане с гориво; - Мерки за недопускане на течове на масло и гориво от горскостопанската и транспортна техника и използване на	<u>Документална проверка:</u> - План за управление на горива и масла - Технологични планове - Други релевантни документи-процедура*, заповеди, указания <u>Теренна проверка:</u> На терен се проверява разположението на складовете и спазването на правилата за зареждане с горива и масла в

ПРОЦЕС ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН FSC® СТАНДАРТ ЗА ОТГОВОРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

средства за абсорбиране на гориво смазочни материали в случай на разливи; - Правила за ползване на биологично разградимо масло за смазване веригите на верижните триони, както и за ползване на осигурени срещу разливи резервоари и подходящи средства за абсорбиране на масла и горива в местата за зареждане на гориво.	обектите, наличието на подходящи абсорбенти. <u>Интервюта:</u> Дават информация дали персонала и горските работници са запознати и прилагат правилата за работа с горива и смазочни материали, както и процедурите за инцидентни разливи.
---	---